ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ | ΜΑΪΟΣ 2013 | ΤΕΥΧΟΣ 11° | ΤΙΜΗ 3 ΕΥΡΩ

11

Αφιέρωμα στα Κοινά (Commons)

Προληπτική επιστράτευση

10 χρόνια Βαβυλωνία

Μετάφραση και Πατριδογνωσία του Κ. Ηλιόπουλου

ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ

Ο σημερινός τρόπος διακίνησης από το πρακτορείο Τύπου καθιστά αδύνατη τη διανομή του περιοδικού στα περίπτερα, εξαιτίας υπερβολικών χρεώσεων. Για το λόγο αυτό, αναζητήστε το περιοδικό, όπου κι αν βρίσκεστε, στο βιβλιοπώλη της γειτονιάς σας, ο οποίος μπορεί να το προμηθεύεται από τα παρακάτω πρακτορεία βιβλίων: Φυτράκης, Χριστάκης, Τζεβελέκου, Προμηθευτική.

Για συνδρομές και οποιαδήποτε άλλη πληροφορία μη διστάσετε να επικοινωνήσετε μαζί μας:

Internet: www.babylonia.gr/magazine

Email:
babyloniamagazine@yahoo.gr

Facebook:
Περιοδικό Βαβυλωνία

Τηλ.: 6974 546230

ΑΝΤΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΒΟΛΗ

ΣΗΜΕΙΑ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ

Αθήνα: Nosotros (Θεμιστοκλέους 66), Βοτανικός Κήπος (πλατεία Αγ. Δημητρίου, Πετρούπολη), Συνεργείο-Ηλιούπολη (Ηρώων Πολυτεχνείου και Μ. Αντύπα). Βιβλιοπωλεία: Ναυτίλος (Χαρ. Τρικούπη 28), Πολιτεία (Ασκληπιού 1-3), Πρωτοπορία (Γραβιάς 3-5), Εναλλακτικό (Θεμιστοκλέους 37), Ιανός (Σταδίου 24), Ελευθεριακή Κουλτούρα (Ερεσσού 52), Ελεύθερος Τύπος (Βαλτετσίου 53), Solaris (Μπόταση 6), FREE THINKING ZONE (Σκουφά 64), Φυτράκης (Ιπποκράτους 67), Χριστάκης (Ιπποκράτους 12), Τζεβελέκου (Ζαλόγγου 6), Γράμματα και λέξεις (Αγ. Αρτέμιος, Καφαντάρη 47), Διεθνές (Πανδοσίας 5, Άνω Πατήσια). Περίπτερα: πλατεία Εξαρχείων, πλατεία Κάνιγγος, κέντρο τύπου στη Βαλτετσίου (απέναντι απ' τον Ελεύθερο Τύπο), Μπόταση (απέναντι απ' το Solaris), Ναυαρίνου (απέναντι απ' το πάρκο), Μεσολογγίου, Περικλέους 23-Καλλιθέα

Πειραιάς: Βιβλιοπωλείο Τσαμαντάκης (Καραολή & Δημητρίου 43)

Θεσσαλονίκη: Μικρόπολις (Βενιζ. και Βασ. Ηρακλείου 18), Σχολείο για τη μάθηση της ελευθερίας (Μπιζανίου και Βας. Γεωργίου γωνία). Βιβλιοπωλεία: Πρωτοπορία (Λ. Νίκης 3), Κεντρί (Δ. Γούναρη 22), Μπαρμπουνάκης (Αριστοτέλους 4), Ιανός (Αριστοτέλους 7), Βιβλιοπωλείο Ραγιά (Ερμού 44), Βιβλιοπωλείο Γιάφκα (Γ. Παλαμά 21), Προμηθευτική (Προξένων 7)

Πάτρα: Πρωτοπορία (Γεροκωστοπούλου 31-33), Βιβλιοπωλείο Lexis (Μαιζώνος 38-40)

Ηράκλειο: Βιβλιοπωλείο Αναλόγιο (Ρούσου Χούρδου 8)

Λάρισα: Βιβλιοπωλεία Παιδεία (Κανάρη 11,Μεγ. Αλεξάνδρου 6)

Βόλος: Βιβλιοπωλείο Παιδεία-Ευσταθίου (Δον Δαλεζίου 2)

Ιωάννινα: Βιβλιοπωλείο Αναγνώστης (Πυρσινέλλα 11), Βιβλιοπωλείο Παιδεία (Φ. Τζαβέλα 8)

Χανιά: Βιβλιοπωλείο Το Βιβλίο (Πλ. Κολοκοτρώνη 29)

Λαμία: Βιβλιοπωλείο ΟΙΩΝΟΣ (Κολοκοτρώνη 11)

Καβάλα: Βιβλιοπωλείο Εκλογή (Ομονοίας 133)

Αλεξανδρούπολη: Ελευθερουδάκης (Αδριανουπόλεως 4α)

Σέρρες: Βιβλιοπωλείο Επικαιρότητα-Φωτίου (Μεραρχίας 41)

Τρίκαλα: Βιβλιοπωλείο Επιλογή (Ιακωβάκη 5)

Δράμα: Βιβλιοπωλείο Ειρμός (Γεωργίου Ζερβού 6), Βιβλιογνώση (Προύσσης 32)

Ξάνθη: Ανοιχτός Κοινωνικός Χώρος «Xanadu» (Σπάρτης και Ζαλάχα 1, Σαμακώβ), Καφέ-Μπαρ «Το καφενείο» (Γεωργίου Σταύρου 4)

Κέρκυρα: Βιβλιοπωλείο Πλους (Νικηφόρου Θεοτόκη 91)

Κοζάνη: Συνεταιριστικό Βιβλιοπωλείο (Ρήγα Φεραίου 10)

Φλώρινα: Βιβλιοπωλείο «Το μαγαζί σας» Ι. Νικολαΐδης (Στ. Δραγούμη 12)

Καρδίτσα: Βιβλιοπωλείο Παιδεία (Ηρώων Πολυτεχνείου 6-8)

Αγρίνιο: Βιβλιοπωλείο Επίκουρος (Πλ. Σουλίου), Βιβλιοπωλείο Αλ. Μοσχονά (Αναστασιάδη 2)

Σύρος: Βιβλιοπόντικας (Άνδρου 10, Ερμούπολη)

Ρέθυμνο: Βιβλιοπωλείο Το πλαίσιο, (Κ. Γερακάρη 104)

Πρέβεζα: Βιβλιοπωλείο Ατραπός (Χρ. Κοντού 13, Σαϊτάν Παζάρ)

Άρτα: Η πολυθρόνα του Νίτσε (Φιλελλήνων 26)

Τρίπολη: Βιβλιοπωλείο Ώρα (Ουάσινγκτον 21)

Σημείωση: Όποιος ελεύθερος κοινωνικός χώρος ή επαγγελματίας (βιβλιοπωλείο-σημείο λιανικής πώλησης) προμηθεύεται συστηματικά το περιοδικό μας, ας κάνει τον κόπο να στείλει τα στοιχεία του στο μέιλ μας για να αναγραφούν στη σελίδα των σημείων διακίνησης του περιοδικού.

editorial

Θεότητα ή κόμπλεξ;

Τα τελευταία 40 χρόνια στην Ελλάδα έχουμε συχνά κάποιο μεγάλο περιβαλλοντικό ζήτημα που εξελίσσεται σε πόλεμο. Από το Νιοχώρι της Αιτωλοακαρνανίας και την Ελευσίνα στη δεκαετία του '70 μέχρι τη Χαλκιδική στις μέρες μας. Μέχρι το '70 δεν υπήρχε καμιά φωνή να φωνάξει για τον αφανισμό του 50% των οικοσυστημάτων της χώρας. Εκτροπές ποταμών, αποξηράνσεις, αποψιλώσεις σε μια καιροσκοπική και επιθετική πολιτική που δεν λογάριασε τις επόμενες γενιές. Το πέπλο της κοσμοπολίτικης τότε ανάπτυξης τα σκέπαζε όλα. Η τεχνολογία και η βιομηχανία, το στιλπνό και το λείο, το καθαρό σαν φρέσκο πλαστικό έγιναν το κυρίαρχο lifestyle. «Χωρίς ψεκαστήρα φρούτο δεν τρως» λέει μια παλιά ελληνική παροιμία. Αφήστε λοιπόν, είναι βαθύ το ζήτημα. Τόσο βαθύ όσο ο αφανισμός των τοπικών ποικιλιών στις οποίες στηρίζονταν οι τοπικές γεωργικές κοινωνίες που εξασφάλιζαν (ή θα μπορούσαν να εξασφαλίσουν) την αλληλοσυμπληρωματικότητα και την ποιότητα της διατροφής. Αυτό το βαθύ ζήτημα είναι η πρόοδος, είναι η ανάπτυξη, είναι η σημαία σύσσωμου του πολιτικού συστήματος. Είναι η ανάπτυξη της αυθεντικής δεξιάς, η ανάπτυξη της δημοκρατικής δεξιάς, η ανάπτυξη της ριζοσπαστικής κεντροαριστεράς, η πράσινη ανάπτυξη, η κόκκινη ανάπτυξη και ούτω καθεξής. Μάλλον όμως έκλεισε αυτός ο κύκλος που τροφοδοτούσε με έμπνευση τον κόσμο. Η προμετωπίδα του σύγχρονου καπιταλισμού δεν χαίρει πλέον καθολικής αποδοχής, ακριβώς επειδή δεν μπορεί να προσφέρει πια αυτά που πρόσφερε. Προσπάθειες επανασύνδεσης του τελειωμένου, του παλιωμένου με το σύγχρονο μετατρέπονται σε κόμπλεξ. Αν σκεφτεί κανείς ότι η ανάπτυξη της Κίνας είναι ένα από τα κυρίαρχα μοντέλα σήμερα, και αν πιστεύει κανείς ότι η αναπτυγμένη Κίνα είναι μια κομπλεξική Κίνα, τότε σίγουρα η σύγχρονη ανάπτυξη έχει να κάνει με κόμπλεξ.

Ας μη γελιόμαστε λοιπόν! Οι άνθρωποι πλέον τα καταλαβαίνουν αυτά. Όπως καταλαβαίνουν και ότι μπορούν και μόνοι τους. Εν μέσω κρίσης, η Ελλάδα βρίσκεται στις πρώτες θέσεις παγκοσμίως στην ατομική επιχειρηματικότητα. Σε μεγάλο ποσοστό πρόκειται για απέλπιδες ατομικές προσπάθειες. Σε ακόμη όμως μεγαλύτερο ποσοστό πρόκειται για ατομικές εμπνεύσεις και επιλογές που βρίσκονται εκτός κρατικού σχεδιασμού, και που επιχειρούν να δημιουργήσουν τις δικές τους αγορές-δίκτυα. Ο Σαμαράς προσπάθησε, περιγράφοντας με δικά του λόγια αυτήν την τάση, να την εντάξει στον προγραμματικό του λόγο.

Από δω και μπρος, η όποια κινητικότητα των ατόμων και της κοινωνίας θα παρουσιάζεται ως προγραμματικός λόγος κάποιου κομματιού του πολιτικού συστήματος. Σήμερα είναι ο Σαμαράς, αύριο ίσως να είναι μια κυβέρνηση με κορμό τον ΣΥΡΙΖΑ, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν υπάρχουν ορατές διαφορές.

Αυτό που έχει σημασία είναι ότι η πολιτική πλέον παράγεται από τα κάτω και ότι τα κόμματα ακολουθούν. Από το μέτωπο του Χρυσού στη Χαλκιδική και το κυοφορούμενο κίνημα των ποταμών (Αώος, Αχελώος) μέχρι τον επαναπροσδιοριζόμενο χώρο της εργασίας, τους κοινωνικούς συνεταιρισμούς και την αποκαθήλωση του οικονομοκεντρισμού.

Οι μάχες είναι μπροστά μας...

Νίκος Ιωάννου

ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ
www.babylonia.gr

Στο τεύχος αυτό συνεργάστηκαν:
Σωκράτης Αβραμόπουλος, Αργύρης Αργυριάδης, Δημήτρης Γάκης, Ηλίας Ζιώγας, Κρίτωνας Ηλιόπουλους, Νίκος Ιωάννου, Ρούλα Καντά, Δανάη Κασσίμη, Νίκος Κατσιαούνης, Παύλος Κοντογιάννης, Δημήτρης Κωνσταντίνου, Βασίλης Κωστάκης, Στέφανος Μπατσής, Αντώνης Μπρούμας, Γιώργος Ν. Οικονόμου, Μάκης Παπαδημητράτος, Γιώργος Παπαχριστοδούλου, Φιλήμονας Πατσάκης, Γιώργος Ν. Πολίτης, Γιάννης Ραουζαίος, Ανδρέας Ρουμελιώτης, Σιαμανδούρας Σωτήρης, Αλέξανδρος Σχισμένος.

«Όταν δεν υπάρχει Κοινωνία, όλα επιτρέπονται»

Γιώργος Παπαχριστοδούλου

Το ότι βρισκόμαστε σε μία διαρκή «κατάσταση εκτάκτου ανάγκης», ήδη από την αρχή της ελληνικής κρίσης, είναι πασιφανές.

Παραφράζοντας Ντοστογιέφσκυ: «όταν δεν υπάρχει Κοινωνία, όλα επιτρέπονται»: για το Κράτος, τις Εταιρίες, το παρακράτος κάθε μορφής, για το πολιτικό σύστημα το οποίο επιδιώκει να βγει από την πολύπλευρη κρίση του αλώβητο, ισχυρό, αναβαπτισμένο. Μέσω μιας διαδικασίας αποκάθαρσης, παρότι οι πολλοί αρνούνται να δεχτούν ότι οι δήμιοι θα συνεχίσουν να υποδύονται τα θύματα και τους σωτήρες. Εγκλωβισμένη στην κομματοκρατία και την αντιπροσώπευση, υπνωτισμένη από τον καταναλωτισμό, η Κοινωνία - πληγωμένο θηρίο, κοιτά μουδιασμένη να γκρεμίζεται ο κόσμος όπως τον είχαν υποσχεθεί. Κι από τη στιγμή που η Εξουσία έχει διαλύσει τους μηχανισμούς ενσωμάτωσης (Κόμματα, Συνδικάτα), το μόνο που έμεινε είναι διατάγματα, διατάγματα που παραπέμπουν στον ανοιχτό ολοκληρωτισμό. Τέτοιον χαρακτήρα είχαν η προληπτική επιστράτευση των καθηγητών, τρίτη για φέτος, μετά το μετρό και τους ναυτεργάτες. Η τρικομματική γνώριζε καλά πως τυχόν απεργία εν μέσω πανελλαδικών θα ενεργοποιούσε οπωσδήποτε τον κοινωνικό αυτοματισμό (αγανακτισμένοι γονείς κ.λπ.) και έφτασε στα όρια τον συντεχνιακό συνδικαλισμό: πολύ πριν δώσουν τη μάχη της Παρασκευής, οι καθηγητές, παρά τις μαζικές συνελεύσεις στις οποίες εκφράστηκε η οργή ενός βίαια προλεταριοποιημένου στρώματος κρατικών υπαλλήλων, είχαν ηττηθεί από την ίδια τη φύση του συνδικαλισμού, τη μονομερή του δηλαδή αφοσίωση στα του οίκου του, την αφωνία για τον ρόλο της κρατικής παιδείας, την αδυναμία του να διακρίνει πως το θέμα της εργασίας είναι βαθιά κοινωνικό.

Αυτή η ταχύτατη διεύρυνση της αστυνομικής δικαιοδοσίας σε κάθε πτυχή της κοινωνικής ζωής είναι το ένα κρίσιμο σημείο του τελευταίου διμήνου και συνοδεύεται από την ολοκληρωτική ταύτιση της δικαιοσύνης με τα συμφέροντα της ελίτ. Ταύτιση η οποία επιχειρεί να δημιουργεί ένα νέο δίκαιο, δίκαιο των ληστρικών κεφαλαίων, εγχώριων και πολυεθνικών, τα οποία με μανία επιχειρούν την αρπαγή των πάντων.

«*Κατά την κρίση της διοίκησης, πολλαπλά οφέλη τόσο στην εθνική όσο και στην τοπική οικονομία, τα οποία οφέλη συνίστανται στην περιφερειακή ανάπτυξη και τη μείωση της ανεργίας, την αύξηση των εξαγωγών και του συναλλαγματικού οφέλους, την αύξηση του ΑΕΠ μέσω της φορολογίας του φορέα και των επιχειρήσεων που σχετίζονται με την επένδυση*», έκρινε το Συμβούλιο της Επικρατείας (17 Απριλίου) για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις από τα μεταλλεία χρυσού στη Χαλκιδική, υιοθετώντας ουσιαστικά τη ρητορική των επενδυτών, ανοίγοντας το δρόμο –και με τη συγκεκριμένη απόφαση– για τη νομική κατοχύρωση του συμφέροντος των εταιρειών ως οιονεί δικαίου το οποίο θα υπερισχύει της προστασίας και διεύρυνσης των δημόσιων συλλογικών αγαθών. Διόλου τυχαία η δήλωση του προέδρου του ΣτΕ Μενουδάκου (Σεπτέμβρης 2012) ότι λόγω της εκτάκτου ανάγκης το ανώτατο ακυρωτικό δικαστήριο θα πρέπει να προσαρμοστεί. Προφανώς, κατά το παράδειγμα της αστυνομίας η οποία έχει αναλάβει να λειτουργεί ως ιδιωτικός στρατός υπεράσπισης των συμφερόντων των εταιρειών, όπως συμβαίνει στην Ιερισσό και αλλού.

Η υπεράσπιση των δημόσιων αγαθών και η αποτροπή της εκμετάλλευσής τους από τα κερδοσκοπικά λόμπι παραμένει η κρισιμότερη μάχη που δίνουν οι «από κάτω», μάχη από την οποία θα κριθεί η ίδια η επιβίωση της κοινωνίας και η τύχη των εγχειρημάτων της κοινωνικής, αλληλέγγυας, αυτοοργανωμένης οικονομίας, τα οποία πολλαπλασιάζονται. Ειδάλλως, πλησιάζει ένας πανοπτικά ελεγχόμενος, ζωνοποιημένος κόσμος στον οποίο θα συνυπάρχουν περιοχές απόλυτης εξαθλίωσης ανθρώπων χωρίς πρόσωπο και όνομα (με στρατόπεδα συγκέντρωσης μεταναστών όπως αυτό στην Αμυγδαλέζα ή όσα σχεδιάζονται στα σύνορα), περιοχές αλληλέγγυας διαχείρισης της φτώχειας και περιοχές - οχυρωμένα κάστρα της οικονομικής και πολιτικής ελίτ.

Αλλιώς, τι είδους αυτοδιαχείριση να κάνεις, όταν θα σου έχουν αρπάξει το νερό, τον ήλιο, τη γη; Από αυτήν

»

Η υπεράσπιση των δημόσιων αγαθών και η αποτροπή της εκμετάλλευσής τους από τα κερδοσκοπικά λόμπι παραμένει η κρισιμότερη μάχη που δίνουν οι «από κάτω».

τη σκοπιά, είναι εξαιρετικά κρίσιμες οι μάχες ενάντια στην ιδιωτικοποίηση του νερού στη Θεσσαλονίκη (όπου διατυπώνεται αντιπρόταση κοινωνικής αυτοδιαχείρισης), ενάντια στη φραγματοποίηση ποταμών όπως ο Αώος στην Ήπειρο και ο Αχελώος (το παλιό ΠΕΧΩΔΕ, ενώ εκκρεμεί η έβδομη απόφαση του ΣτΕ για το σκανδαλώδες έργο της εκτροπής, διέθεσε 500 χιλ. ευρώ για τη συνέχιση των έργων), το σχέδιο της ΤΕΡΝΑ για ΒΙΠΕ στο Μαντούδι στην Εύβοια, με σκοπό τη δημιουργία εργοστασίου παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας 1.160 MW που θα μετατρέψει την περιοχή σε δεύτερο ενεργειακό κέντρο της χώρας μετά τη Μεγαλόπολη, η μάχη για την υπεράσπιση των δημόσιων χώρων στις πόλεις.

Η εκχώρηση της δημόσιας περιουσίας και των φυσικών αγαθών στα ντόπια και διεθνή αφεντικά περνά μέσα από το Ταμείο Ξεπουλήματος της Δημόσιας Περιουσίας, το οποίο, εκτός από την πώληση εκτάσεων και κτηρίων του δημοσίου σε ιδιώτες, με πρόσχημα την «ανάπτυξη», ανέλαβε να υλοποιήσει και το deal του ΟΠΑΠ.

Το 33% του κερδοφόρου οργανισμού πέρασε αντί συμβολικού τιμήματος (652 εκ. ευρώ – τα κέρδη ενός χρόνου δηλαδή!) σε εταιρεία συμφερόντων Μελισσανίδη, εξέλιξη η οποία σε συνδυασμό με την πτώση της ΑΕΚ στη Γ΄ Εθνική (με αυτόματη διαγραφή των περισσοτέρων χρεών), σηματοδοτεί το μοίρασμα της πίτας σε ένα επιχειρηματικό μπλοκ συμφερόντων το οποίο χαρακτηρίζεται από μία ολιγαρχική, βαλκανικού τύπου, συμπεριφορά (απειλές σε δημοσιογράφους, έλεγχος των media, διαπλοκή με το πολιτικό σύστημα με όρους ληστρικής υπεράσπισης του έθνους και της πατρίδας).

Ταυτόχρονα, το ΤΑΙΠΕΔ βάζει χέρι σε εκτάσεις που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν για κοινωφελείς σκοπούς από τις τοπικές κοινωνίες (το Ελληνικό εάν πωληθεί, χάνεται η προοπτική δημιουργίας ενός μεγάλου μητροπολιτικού πάρκου πρασίνου) με το σκεπτικό ότι «*οι δήμαρχοι έχουν καλή πρόθεση, αλλά να δούμε την πραγματικότητα, δεν έχουν χρήματα οι δημοτικές αρχές. Χρειάζονται μεγάλες, ξένες επενδύσεις*» (Στ. Σταυρίδης, πρόεδρος ΤΑΙΠΕΔ, που ανέλαβε επειδή παραιτήθηκε ο Τ. Αθανασόπουλος, εξαιτίας διώξεων για υποθέσεις της ΔΕΗ). Η αφαίμαξη πόρων από την (όποια) αυτοδιοίκηση αποτελεί ασφαλώς μία από τις συνέπειες του «Καλλικράτη» τον οποίο ασμένως δέχτηκε η πλειοψηφία των δημάρχων ως ριζική μεταρρύθμιση, ενώ δεν είναι τίποτε άλλο από μία επιχείρηση διάσωσης του συστήματος με συγκέντρωση της εξουσίας στις τοπικές οικονομικές ελίτ, συγκέντρωση η οποία επιχειρείται να εξωραϊστεί με τις πρωτοβουλίες επιδοτούμενης αλληλεγγύης προς τα φτωχά στρώματα του πληθυσμού.

Από το κάδρο δεν θα μπορούσαν να λείψουν και οι απολύσεις στον δημόσιο τομέα οι οποίες βαπτίζονται διαθεσιμότητα, αντανακλώντας παράλληλα τη διαμάχη εντός της τρικομματικής για το πώς θα περάσει πιο ανώδυνα η εξάρθρωση του πελατειακού κράτους που είχε στηθεί όλα τα προηγούμενα χρόνια. Με πρόσχημα τα δημοσιεύματα των στρατευμένων media περί επίορκων ή παιδεραστών ή ημίτρελων που φωλιάζουν στο δημόσιο (αλλά, κανείς δεν τους εκδίωξε τα προηγούμενα χρόνια) επιδιώκεται μία μεγάλη μείωση του κρατικού τομέα, μείωση η οποία συνοδεύεται από τη διεύρυνση των ελαστικών σχέσεων εργασίας μέσα από τα προγράμματα ημιαπασχόλησης. Διόλου τυχαία βουλευτές του ΠΑΣΟΚ που ψήφισαν την τροπολογία για ανώτατο μισθό ως 492 ευρώ στα προγράμματα κοινωφελούς εργασίας που έρχονται στην αυτοδιοίκηση (432 για νέους κάτω των 25) υποστήριξαν ότι με αυτόν τον τρόπο θα απασχοληθούν περισσότεροι άνεργοι. Έχουν στο μυαλό τους βέβαια την επανεκλογή μέσα από μία δεξαμενή ανέργων που θα ζουν με ψίχουλα και την ώρα της κάλπης θα ανταποδίδουν την ελάφρυνση της μιζέριας. Μιζέρια η οποία αγγίζει όλο και περισσότερο την παλιά μεσαία τάξη μέσω του φορολογικού «μεγάλου αδελφού» που συστήνεται (σχεδιάζεται αρπαγή των τραπεζικών καταθέσεων για όσους χρωστούν στην εφορία) και τη φορολόγηση ακόμη και των αγροτεμαχίων, η οποία εξισώνει το χωραφάκι στο χωριό με το οικόπεδο στη Φιλοθέη.

Και η Κοινωνία; «*Οι κυρίαρχοι ακαδημαϊκοί ορισμοί της πολιτικής παραπέμπουν ουσιαστικά στο ζήτημα της εξουσίας και του καταναγκασμού ή του εξαναγκασμού. Μια τέτοιου είδους προσέγγιση τείνει να περιορίσει το ζήτημα της πολιτικής σε αυτό της κυβέρνησης και της σχέσης με την κυβέρνηση. Εξετάζουν λίγο (ή το αφήνουν στην πολιτική φιλοσοφία) το ζήτημα της πολιτικής κοινότητας, της πολιτοφροσύνης και ευνοούν τη θέση της επαγγελματοποίησης της πολιτικής, ανάγοντας την πολιτοφροσύνη στην άσκηση μίας λειτουργίας εκλογικού και/ή αμφισβητησιακού τύπου*», επισημαίνει ο Αντουάν Μπεβόρ (Ελευθεριακή Κίνηση, τχ. 16, Δεκ. 2005). Είναι μία παρατήρηση που υπομνηματίζει ότι υπάρχει η δυνατότητα για μία ζωή χωρίς κράτος και αφεντικά, μία παρατήρηση ότι οι εκατοντάδες κινήσεις αλληλέγγυας οικονομίας δεν πρέπει να χαθούν στα θολά νερά της κεφαλαιοποίησης της δράσης τους στα «ασφαλή» νερά του κοινοβουλευτισμού (όπως επιδιώκει ο ΣΥΡΙΖΑ), αλλά να οικοδομήσουν έναν άλλον κόσμο. Αμεσοδημοκρατικό και αξιοπρεπή. Πέρα από τα κέρδη.

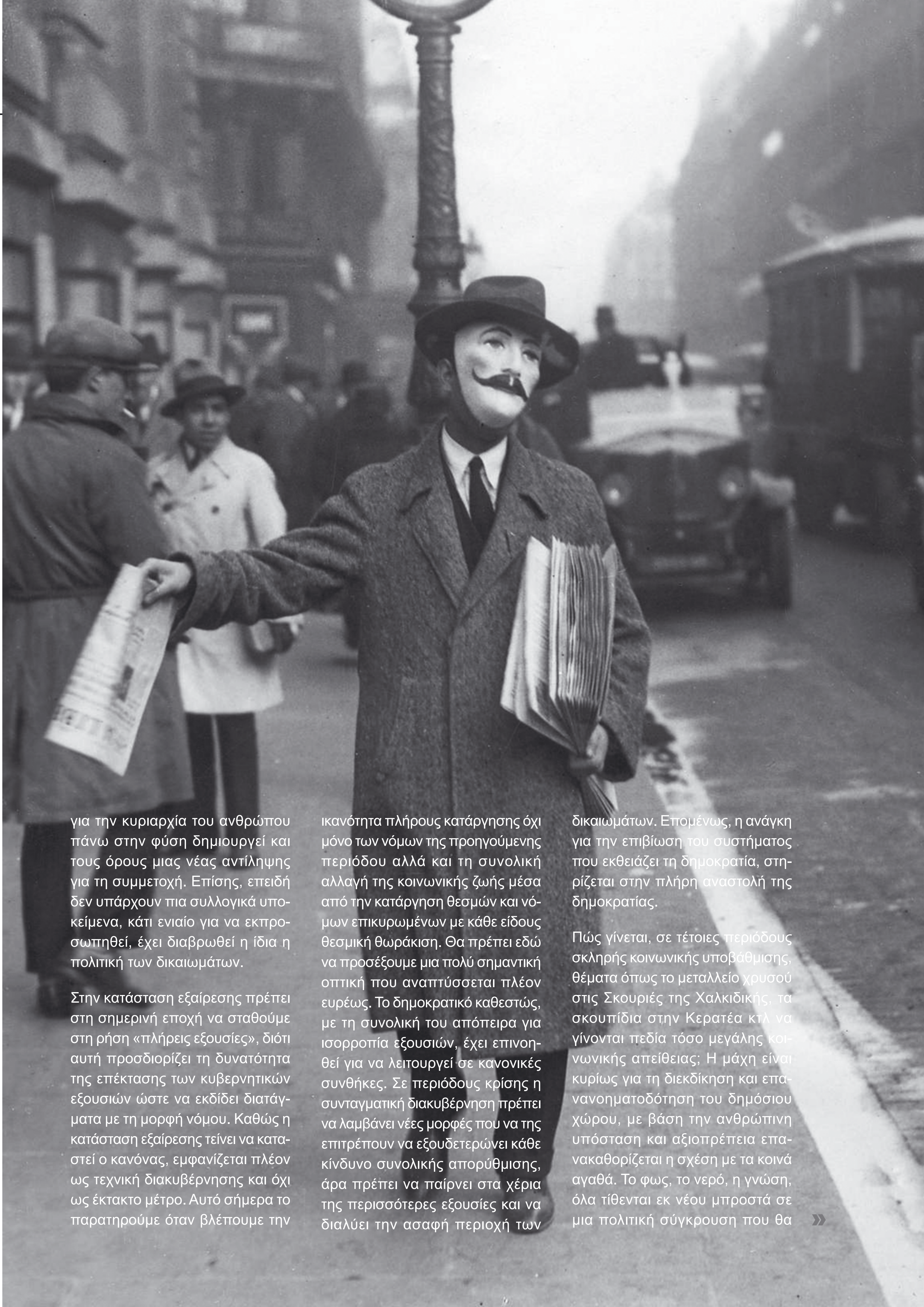

ΚΥΡΙΟΙ ΣΥΝΑΔΟΛΦΟΙ,
ΥΠΕΡΨΗΦΙΣΤΗΚΕ Η ΠΡΟΤΑΣΗ
ΤΗΣ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΤΡΟΪΚΑΣ ΓΙΑ
ΤΗΝ ΑΡΣΗ ΤΗΣ ΑΠΕΡΓΙΑΚΗΣ ΑΣΥΛΙΑΣ
ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ.
ΣΥΝΕΧΙΖΟΥΜΕ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΤΑΣΗ
ΤΟΥ κ.ΠΑΠΠΑ ΤΟ ΘΕΜΑ ΣΤΟ
ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ
ΣΤΙΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΝΑ
ΕΙΝΑΙ Η ΕΞΥΜΝΗΣΗ
ΤΟΥ ΧΙΤΛΕΡ...

10 ΧΡΟΝΙΑ ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ Μια ανάγνωση του παρόντος

Φιλήμονας Πατσάκης

Μια δεκαετία έχει συμπληρώσει το έντυπο που κρατάτε στα χέρια σας. Μια δεκαετία που η ανασκόπησή της έχει οριστικά διακοπεί από τη συμπύκνωση των γεγονότων του παρόντος. Έτσι, αν θέλουμε να πούμε πράγματα για αυτήν τη δεκαετία θα πρέπει να τα φέρουμε στο παρόν και να δώσουμε μια διάσταση των δυνατοτήτων που ανοίγονται για το κίνημα. Τι συμβαίνει λοιπόν σήμερα; Οι εκπαιδευτικοί επιστρατεύονται προληπτικά καθορίζοντας μια επέκταση της κατάστασης εκτάκτου ανάγκης, ο συνδικαλισμός δείχνει την αδυναμία του να εκφράσει έστω και ένα στοιχειώδες πλαίσιο, η μάχη για τα κοινά αγαθά έχει καταστεί κεντρική για το σύνολο του πλανήτη με το οικολογικό κίνημα να έχει ουσιαστικά καταρρεύσει και την θέση του να παίρνουν τοπικές κινήσεις και δράσεις, στη Γουατεμάλα ο στρατός έχει καταλάβει μεγάλες περιοχές της χώρας για να καταστείλει το κίνημα ενάντια στην εξόρυξη χρυσού από κάποια καναδική εταιρεία και εδώ στις Σκουριές αυτόν τον ρόλο τον παίζει η αστυνομία, ο φασισμός αποτελώντας μέρος της κοινωνικής και πολιτικής συγκρότησης της νεωτερικότητας έχει μπει στην κεντρική πολιτική ατζέντα διεκδικώντας το αντισυστημικό και το αντικοινοβουλευτικό, η προσπάθεια του κατεστημένου να απαντήσει με τον αντιμεταναστευτικό νόμο είναι τουλάχιστον αστεία. Όλα αυτά δημιουργούν ένα ασφυκτικό περιβάλλον και αρχίζουν να υφαίνουν τη λογική της μόνης εναλλακτικής.

Οι συνέπειες της σημερινής κρίσης λειτουργούν παραλυτικά, πολλές φορές, για τις όποιες δυνατότητες ανάληψης πρωτοβουλιών. Ο φόβος έχει καταστεί το μόνο συνεκτικό στοιχείο της κοινωνίας. Δεν είναι μόνο οι συνθήκες της κοινωνικής εκπτώχευσης που δημιουργούν μια συλλογική κοινωνική εμπειρία, έστω και τραυματική, αλλά και η πλήρης απαξίωση κάθε θετικής συστοίχισης στις συνθήκες της εκπροσώπησης. Για να μετατραπούν η οργή και η αγανάκτηση σε εφαλτήριο συγκρότησης μιας συλλογικής άρνησης και αντίστασης, θα πρέπει να υπάρξει μια συνολική μάχη ενάντια στον φόβο και μια αντίστοιχη κίνηση συγκρότησης των ορισμών εκ νέου. Η βουβή απελπισία θα ψάχνει ηγέτες. Υπάρχει όμως και η κίνηση που θα ψάχνει την ενεργή συγκρότηση των εννοιών της αλληλεγγύης, της αξιοπρέπειας, της ανάδυσης του αυτενεργού ανθρώπου. Πρέπει να εξετάσουμε μια βασική συνιστώσα της σημερινής σύγκρουσης, τη σύγκρουση για την πλήρη στρατικοποίηση των δυτικών κοινωνιών και την επέκταση της κατάστασης εξαίρεσης σε κάθε πτυχή της ανθρώπινης ζωής. Πώς γίνεται να θέλεις να ανατρέψεις τις συνθήκες του σήμερα και να αγνοείς τη δυνατότητα του κράτους να λειτουργεί με όρους ολοκληρωτισμού; Η αναζήτηση της ευτυχίας περνάει μέσα από την καθολική αυτή σύγκρουση. Η ταυτόχρονη αποτυχία των συνδικαλιστικών, κομματικών συσσωματώσεων δίνει τη θέση της σε νέες θεσπίσεις, ρευστά κινήματα, νέες αναδυόμενες ταυτότητες. Αυτή η κρίση εκπροσώπησης-ενσωμάτωσης έχει μεγαλύτερο βάθος από ό,τι νομίζαμε, πηγάζει από τη διάλυση του κοινωνικού ιστού, αλλά και από την αμφισβήτηση της μεγαλύτερης συνθήκης παραγωγής ομοιογένειας και ταυτότητας, το έθνος-κράτος. Το κράτος κατ' αρχήν αποτυγχάνει να συγκροτήσει μια ενότητα, να συνθέσει τους διάσπαρτους και ασύνδετους ψυχισμούς σε ένα σώμα. Η συνδικαλιστική ηγεσία της ΟΛΜΕ έμεινε άφωνη απέναντι στη διάθεση των συνελεύσεων των εκπαιδευτικών διότι δεν υπάρχει πλέον μια βατή οδός διαπραγμάτευσης με το κράτος που να στηρίξει τον συνδικαλισμό. Προκύπτουν βέβαια οι ερωτήσεις: Γιατί να υπάρχει στάδιο πέραν των τοπικών συνελεύσεων; Γιατί οι εκπαιδευτικοί δεν μπορούν να συνθέσουν την εκπαίδευση ως μια κοινωνική διεργασία μακριά από το κράτος και σε ενότητα με τους μαθητές; Η συστημική κρίση δημιουργεί μια εντροπία που δεν είναι φανερή στην έλλειψη κυβερνησιμότητας ή της αποσύνθεσης του πολιτικού συστήματος αλλά στην αδυναμία στοιχειώδους κάλυψης αναγκών. Το τέλος της ανάγκης

για την κυριαρχία του ανθρώπου πάνω στην φύση δημιουργεί και τους όρους μιας νέας αντίληψης για τη συμμετοχή. Επίσης, επειδή δεν υπάρχουν πια συλλογικά υποκείμενα, κάτι ενιαίο για να εκπροσωπηθεί, έχει διαβρωθεί η ίδια η πολιτική των δικαιωμάτων.

Στην κατάσταση εξαίρεσης πρέπει στη σημερινή εποχή να σταθούμε στη ρήση «πλήρεις εξουσίες», διότι αυτή προσδιορίζει τη δυνατότητα της επέκτασης των κυβερνητικών εξουσιών ώστε να εκδίδει διατάγματα με τη μορφή νόμου. Καθώς η κατάσταση εξαίρεσης τείνει να καταστεί ο κανόνας, εμφανίζεται πλέον ως τεχνική διακυβέρνησης και όχι ως έκτακτο μέτρο. Αυτό σήμερα το παρατηρούμε όταν βλέπουμε την ικανότητα πλήρους κατάργησης όχι μόνο των νόμων της προηγούμενης περιόδου αλλά και τη συνολική αλλαγή της κοινωνικής ζωής μέσα από την κατάργηση θεσμών και νόμων επικυρωμένων με κάθε είδους θεσμική θωράκιση. Θα πρέπει εδώ να προσέξουμε μια πολύ σημαντική οπτική που αναπτύσσεται πλέον ευρέως. Το δημοκρατικό καθεστώς, με τη συνολική του απόπειρα για ισορροπία εξουσιών, έχει επινοηθεί για να λειτουργεί σε κανονικές συνθήκες. Σε περιόδους κρίσης η συνταγματική διακυβέρνηση πρέπει να λαμβάνει νέες μορφές που να της επιτρέπουν να εξουδετερώνει κάθε κίνδυνο συνολικής απορύθμισης, άρα πρέπει να παίρνει στα χέρια της περισσότερες εξουσίες και να διαλύει την ασαφή περιοχή των δικαιωμάτων. Επομένως, η ανάγκη για την επιβίωση του συστήματος που εκθειάζει τη δημοκρατία, στηρίζεται στην πλήρη αναστολή της δημοκρατίας.

Πώς γίνεται, σε τέτοιες περιόδους σκληρής κοινωνικής υποβάθμισης, θέματα όπως το μεταλλείο χρυσού στις Σκουριές της Χαλκιδικής, τα σκουπίδια στην Κερατέα κτλ να γίνονται πεδία τόσο μεγάλης κοινωνικής απείθειας; Η μάχη είναι κυρίως για τη διεκδίκηση και επανανοηματοδότηση του δημόσιου χώρου, με βάση την ανθρώπινη υπόσταση και αξιοπρέπεια επανακαθορίζεται η σχέση με τα κοινά αγαθά. Το φως, το νερό, η γνώση, όλα τίθενται εκ νέου μπροστά σε μια πολιτική σύγκρουση που θα

»

καθορίσει τη ζωή. Το διαζευκτικό κρατική ή ατομική ιδιοκτησία χάνει το βάθος του και αρχίζει να πλαισιώνεται από την ανάγκη του κοινωνικού. Γι' αυτό, η μάχη της απόρριψης των ιδιωτικοποιήσεων πρέπει να αποκτήσει την πολιτική στόχευση μιας συνολικής αλλαγής των όρων της διαχείρισης των κοινών αγαθών. Η πολιτικοποίηση της χρήσης του νερού ή ακόμα και του αέρα στηρίζεται στη βαναυσότητα μιας αποτελεσματικότητας που έχει δείξει τα όριά της. Είναι φανερό ότι η κυριαρχία πορεύεται με μια σειρά από γενικεύσεις με αμφίβολα προηγούμενα, οι οποίες αναφέρονται, ως επί το πλείστον, σε εντελώς παρωχημένες ή εντελώς ετερογενείς καταστάσεις, τις οποίες εμφανίζουν ως μονόδρομο!

Η κρατική διαχείριση δεν είναι πλέον μονόδρομος, η δημόσια χρήση για πρώτη ίσως φορά αποκτά ένα κοινωνικό συμφραζόμενο. Το να αγωνιζόμαστε για τη μη ιδιωτικοποίηση δεν σημαίνει ότι θέλουμε μια δημόσια χρήση από κρατικούς και άλλους φορείς, αυτό έχει τελειώσει. Σημαίνει την κοινωνική, όχι μόνο χρήση αλλά και διαχείριση. Εδώ τίθεται όμως και ένα ριζικό συνταγματικό θέμα, το δημόσιο δίκαιο ορίζεται παράλληλα με το ιδιωτικό και συγκροτούν την αντικοινωνική οργάνωση του κράτους. Πρέπει λοιπόν να ανατρέψουμε την αυθεντία της νομικής ρύθμισης, οι τοπικές κοινότητες πρέπει να ελέγχουν και να διαχειρίζονται τα αγαθά και το περιβάλλον τους. Πρέπει να δημιουργηθεί ένα σύστημα διαχείρισης κοινοτικό που θα πρέπει να στηρίζεται σε μια ριζοσπαστικοποίηση της δημοκρατίας επαναορίζοντας την κοινωνικότητα. Άμεση δημοκρατία ως μια μορφή νέας συντακτικότητας, δύσκολο; Πάντως ή αυτό θα γίνει ή η πλήρης στρατικοποίηση και διάλυση της έννοιας των αγαθών.

Ο ανοικτός πολιτικός αγώνας που θα αμφισβητεί την κρατική χρήση και θα ζητάει μια νέα νοηματοδότηση, την προώθηση χειραφετικών σχεδίων και την πλήρη αναδιάταξη των κοινωνικών συσχετισμών, έχει καταστεί πλέον αντικείμενο συζήτησης.

Αρκεί αυτό για να ανατρέψει θεσμοθετημένα κέντρα εξουσίας, να αλλάξει την αντίληψη της παθητικότητας, να ανατρέψει τη στρατηγική της διάχυσης του φόβου σε όλες τις κοινωνικές εκδηλώσεις; Σαφώς και όχι, γι' αυτό μιλάμε για μια εκτενή κοινωνική και πολιτική μάχη και για δυνατότητες. Γι' αυτό αναφερόμαστε στη μάχη ενάντια στις κρατικές δομές και στην ανάγκη ανάδειξης της άμεσης αυτοδιεύθυνσης και στον χώρο που αναδεικνύεται η αντίσταση ενάντια στην κατάσταση εξαίρεσης, όχι ως προσπάθεια διασφάλισης δημοκρατικών δεδομένων αλλά ως μάχη πλήρους ριζοσπαστικοποίησης της δημοκρατίας και ανάδειξης νέων θεσμοθετήσεων μακριά από την κρατική δομή, κατάργησης της έννοιας της καταστολής. Έτσι, μια προσπάθεια ελέγχου του ρατσισμού περνά από μια νομική ρύθμιση χωρίς πραγματική δομή πέρα από την κατασταλτική. Η οποία όμως συμπυκνώνει την έννοια της κανονικότητας και άρα έχει ήδη εντός της μια διασταλτική ερμηνεία που θα στοχεύει σε προθέσεις αντίστασης και ρήξης. Το αντιρατσιστικό δεν είναι διαφορετικό από το αντιτρομοκρατικό, έχουν την ίδια μήτρα.

Η ριζοσπαστικοποίηση της δημοκρατίας ως ένα κοινωνικό μέτωπο που θα πηγαίνει πέρα και εκτός του κράτους είναι μια πρώτη απόπειρα ενοποίησης των διάσπαρτων κινήσεων που αισθάνονται τον πνιγμό της αυταρχικοποίησης. Ενώ εξακολουθούν να παράγονται γύρω μας συμβάντα που ανατρέπουν κατεστημένες αντιλήψεις και δομές, είναι φανερό ότι καμιά πρακτική του παρελθόντος δεν μπορεί να δώσει λύση. Η ανοικτότητα της κοινωνικής πραγματικότητας καθίσταται το πεδίο όπου αναδύονται ασύλληπτοι δεσμοί και δυνατότητες θεσμών. Η αναζήτηση της αυτονομίας και του αυτεξούσιου διατρέχει τη ρωγμάτωση στη στρατηγική του φόβου που πρεσβεύουν οι διαρκείς αραβικές εξεγέρσεις, αλλά ταυτόχρονα και για πρώτη ίσως φορά αφορούν καθοριστικά στη διάπλαση των όρων του βίου. Ο μονισμός και η μονοφωνία του παρόντος δεν περιμένει μια μεγάλη αφήγηση για να σπάσει, αλλά την κατανόηση και δράση στο πλαίσιο των πολλών μικρών στιγμών που αρνούνται να ανταποκριθούν σε αυτήν τη γκρίζα πραγματικότητα. Γνωρίζω ότι όσο και αν θέλουμε, συλλογικές ουτοπίες δεν μπορούν να παραχθούν πλέον ως θεωρητικά θέσφατα, αλλά θα προκύψουν ως μια μακρά διαδικασία οικοδόμησης της σύγχρονης αλληλεγγύης και της νέας συμμετοχής.

Δεν υπάρχουν, πλέον, ηγεμονικές δυνάμεις που μπορούν να παράγουν τους ορισμούς της ζωής, υπάρχει η αναζήτηση του μέλλοντος σε ένα δραστήριο, εκρηκτικό και πολλαπλά βλάσφημο παρόν, η διακρίβωση ότι υπάρχουν ήδη δραστηριότητες που κυοφορούν νέες, εναλλακτικές μορφές κοινωνικής οργάνωσης, συνεργασίας και τρόπους ύπαρξης. Το πλήθος δεν μπορεί να διεκδικήσει παραγόμενες πλειοψηφίες, ούτε τελεολογικές στοχεύσεις, αλλά μπορεί να παράγει διαρκώς νέες συνθήκες οργάνωσης χωρίς ηγεμονισμούς καθώς συγκροτείται από πολλές δρώσες μειοψηφίες. Δημιουργώντας εναλλακτικούς κοινωνικούς χώρους, δίνουν χώρο στη συγκρότηση ενός νέου κοινωνικού υποκειμένου.

Η επίταξη των καθηγητών και το ζήτημα της Παιδείας

Νίκος Κατσιαούνης

Όσο προχωρά και βαθαίνει η κρίση είναι λογικό συνακόλουθο να συντρίβονται οι όροι ζωής του κοινωνικού συνόλου. Κι αυτό γιατί είναι πλέον ξεκάθαρο σε όλους ότι η σωτηρία του συστήματος περνά μέσα από τη θυσία της κοινωνίας, μέσα από τη λεηλασία κάθε κεκτημένου και ελευθεριών που είχαν κατακτηθεί και αποτελούσαν τη συνθήκη που διασφάλιζε την ομαλή λειτουργία του πολιτικού συστήματος. Σήμερα όμως τίποτα δεν μπορεί να διασφαλιστεί γιατί πλέον το καθεστώς όχι μόνο δεν έχει την κοινωνική συναίνεση αλλά πολύ περισσότερο χρησιμοποιεί το μόνο όπλο που του έχει απομείνει, την κρατική βία και τρομοκρατία. Η διάχυση του φόβου και η μηδενική ανοχή αποτελεί πλέον την κύρια πολιτική επιλογή της κυριαρχίας απέναντι σε κάθε εστία αντίστασης και προσπάθεια αμφισβήτησής της.

Πλέον η μέθοδος της αναζήτησης «εσωτερικών εχθρών» και η καταστολή των κινητοποιήσεων έχει καταστεί το νέο συμβόλαιο που «νομιμοποιεί» την άσκηση της εξουσίας. Στην περίπτωση της πρόσφατης προσπάθειας των καθηγητών για απεργία, το κράτος λειτούργησε σαν μια στρατιωτική μηχανή που έπρεπε να επιτεθεί στον εχθρό. Έτσι κήρυξε την επίταξη των καθηγητών πριν καν γίνει η απεργία. Γράφτηκαν αρκετά για το ξεπούλημα του αγώνα από τη μεριά της συνδικαλιστικής ηγεσίας τους. Το γεγονός βέβαια εδώ δεν είναι η προδοσία αυτών αλλά η υποκριτική έκπληξη όλων μπροστά σε αυτήν την πράξη. Το ξεπούλημα του αγώνα από μια χούφτα καρεκλοκένταυρων και κρατικοδιαίτων μικροσυμφεροντολόγων δεν θα έπρεπε να προκαλεί έκπληξη αλλά αντίθετα είναι μέρος του τρόπου με τον οποίο λειτουργεί όλα αυτά τα χρόνια το συνδικαλιστικό κατεστημένο, και οι ευθύνες δυστυχώς δεν είναι μόνο σε αυτούς αλλά και στη βάση που τους εξέλεξε ή που τους χάρισε τον αγώνα. Εκτός κι αν θέλουμε να δικαιολογούμε τα πάντα.

Για το καθεστώς το ζήτημα είναι οριακό. Εάν κάνει οποιαδήποτε παραχώρηση τώρα θα σημάνει η αρχή του τέλους. Κάθε νικηφόρος κοινωνικός αγώνας πλέον δημιουργεί πολλαπλάσιους κραδασμούς στο πολιτικό σύστημα. Έτσι δικαιολογείται η φασίζουσα στάση απέναντι σε κάθε μορφή αγώνα είτε αυτός είναι οι κατειλημμένοι χώροι, είτε οι κάτοικοι της Ιερισσού, είτε οι εργαζόμενοι του Μετρό, είτε οι καθηγητές κ.ο.κ. Η διακυβέρνηση μέσω διαταγμάτων έχει καταστεί μόνιμη τεχνική άσκησης της εξουσίας, διευρύνοντας και παρατείνοντας την κατάσταση εξαίρεσης.

Εδώ όμως συμβαίνει κάτι πιο σοβαρό. Αναμφισβήτητα το νομοσχέδιο της κυβέρνησης πλήττει τα εργασιακά δικαιώματα των εκπαιδευτικών. Το ζήτημα της παιδείας όμως είναι ένα καθολικά κοινωνικό ζήτημα και η μάχη των καθηγητών δεν θα έπρεπε να είναι μια μάχη συνδικαλιστική ή να βασίζεται σε ηθικολογίες, αλλά ουσιωδώς πολιτική. Δεν είδαμε κανέναν φορέα των εκπαιδευτικών να μιλά για την άθλια κατάσταση που επικρατεί στα σχολεία με τα παρωχημένα, αναχρονιστικά και εντατικά προγράμματα διδασκαλίας που όχι μόνο δεν προσφέρουν τίποτα αλλά αντίθετα κονιορτοποιούν την προσωπικότητα του μαθητή, αναπαράγοντάς του όλη την κυρίαρχη ιδεολογία που τον θέλει κατακερματισμένο και βουτηγμένο στα κυρίαρχα στερεότυπα. Ούτε πάλι είδαμε να γίνονται κινητοποιήσεις όταν, για παράδειγμα, μαθητές και καθηγητές δέχονταν επιθέσεις από τους νεοναζί της Χρυσής Αυγής απλά επειδή προτίμησαν την αξιοπρέπεια από τη μισαλλοδοξία. Το πρόβλημα είναι ότι η διερώτηση για το ζήτημα της παιδείας στο σύνολό της δεν υπάρχει καν ως νόημα ή ως επιθυμία στην πλειοψηφία των εκπαιδευτικών και σε όλες τις βαθμίδες.

Σε μια περίοδο που έχουν καταρρεύσει οι σημασίες, πρέπει να επαναδιεκδικήσουμε τους ορισμούς, να δημιουργήσουμε νέες σημασίες και νοήματα που θα μας βγάλουν από το σημερινό αδιέξοδο. Γι' αυτό και οι αγώνες σήμερα θα πρέπει να προσβλέπουν στο ευρύτερο κοινωνικό ζήτημα της θέσμισης της κοινωνίας. Η εμμονή σε παραδοσιακού τύπου αγώνες και μεθόδους μόνο ήττα μπορεί να φέρει, όπως συνέβη και με τη μάχη των καθηγητών που ποτέ δεν ξεκίνησε. Κανείς δεν μπορεί να απαιτήσει από κανέναν να είναι «επαναστάτης» ή οτιδήποτε άλλο έχει ο καθένας στο μυαλό του ώστε να ικανοποιεί την ιδεολογία του. Αυτό που μπορούμε όμως να επιθυμήσουμε και να απαιτήσουμε είναι να γίνουμε υπεύθυνοι και ουσιωδώς συμμέτοχοι στον τρόπο με τον οποίο θέλουμε να ορίσουμε τις ζωές μας, τόσο ως άτομα όσο και ως κοινωνικό σύνολο.

Για μια φυγομαχία που έγινε...

Σιαμανδούρας Σωτήρης

Μέχρι να δημοσιευθεί αυτό το κείμενο πιστεύω ότι το ζήτημα της «απεργίας που δεν έγινε» θα έχει ήδη συζητηθεί σε επαρκές βάθος και πλάτος. Κυκλοφορούν ήδη πολύ καλά κείμενα στο διαδίκτυο, για παράδειγμα του Κ. Μαραγκού στο avantgarde2009 και των Α. Ζαχιώτη και Δ. Παπαδάτου-Αναγνωστόπουλου στο REDNotebook. Έχουν αρχίσει να δημοσιεύονται πολύ καλά κείμενα και από τις κατά τόπους συνδικαλιστικές παρατάξεις. Και θέλω να ελπίζω ότι στην κατεύθυνση αυτή θα επακολουθήσει σκληρή μάχη από τη βάση στα κομματικά και συνδικαλιστικά όργανα, τώρα που ξεπερνιέται το αρχικό σοκ. Μπορώ λοιπόν να προσπεράσω τα επί μέρους και να αναδείξω το κατά τη γνώμη μου κεντρικό.

Η συνδικαλιστική και κομματική ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ-ΕΚΜ, της μοναδικής αριστερής κομματικής δύναμης που έχει πραγματική ισχύ και άρα πραγματική ευθύνη, συνετρίβη σε σημείο απόλυτης γελοιοποίησης, οδηγώντας ταυτόχρονα τον κόσμο της εργασίας και το σύνολο της κοινωνίας σε μια ήττα απολύτως σοβαρή, διότι αιφνιδιάστηκε. Δεν ξέρω αν αιφνιδιάστηκε διπλά. Δηλαδή, δεν ξέρω αν αιφνιδιάστηκε από την κίνηση του Σαμαρά. Σίγουρα όμως αιφνιδιάστηκε από τη μαζικότητα των συνελεύσεων στις ΕΛΜΕ. Ενώ δηλαδή νόμιζε ότι θα είχε να κάνει μόνο με τη σφύρα, βρέθηκε εν τέλει μεταξύ σφύρας και άκμονος. Αίφνης, εκεί που ισορροπούσε χαρωπά μεταξύ της απουσίας και της αποδόμησης του «υποκειμένου», βρέθηκε να την κοιτάει το «υποκείμενο» στα μάτια...Πουλούσε για καιρό αυτή η ηγεσία χάντρες στους ιθαγενείς, χάντρες που τις νόμιζε γυάλινες. Εξέγερση, άμεση δημοκρατία, αλληλεγγύη κ.ο.κ. Μόνο που *αυτές* οι λέξεις είναι διαμάντια ατόφια που νοηματοδοτούν και νοηματοδούνται εκ νέου από την εμπειρία του κινήματος, προϊόντα κρυστάλλωσης του φαντασιακού μάγματος κάτω από την πίεση και τις θερμοκρασίες των κοινωνικών αγώνων. Είναι λέξεις επικίνδυνα ζωντανές. Την ατόφια οργή του Δεκέμβρη την ξαναβρήκαμε ωριμότερη στις Πλατείες των «αγανακτισμένων» και η εμπειρία αυτή έμεινε χαραγμένη στις μνήμες και περίμενε την ευκαιρία να πάει ακόμη παραπέρα. Και πήγε. Πήγε και γέμισε τις συνελεύσεις των καθηγητών σε σημείο που τις έκανε να θυμίζουν πλατείες σε κλειστό χώρο.Η ηγεσία, που έλκει την καταγωγή της από τον κομματικό σωλήνα της Δαμανάκη του ΠΑΣΟΚ και του Κωνσταντόπουλου της Ένωσης Κέντρου και του Παναθηναϊκού, μπορεί να νομίζει ότι θα κυβερνήσει με όρους «ώριμου φρούτου», δηλαδή με όρους ήττας του λαϊκού κινήματος μετά από μια τετραετία πληγών, με όρους δεξιάς σοσιαλδημοκρατίας. Γι' αυτό έκανε γαργάρα τη δημοκρατία και με κομματική παρέμβαση έπνιξε στην κούνια μια σύγκρουση που δεν έλεγχε. Αλλά σφάλλει τραγικά. Όχι μόνο γιατί στην περίπτωση αυτή ο πρωθυπουργός που θα πάρει το ελικόπτερο θα είναι ο σύντροφος Αλέξης Τσίπρας, αλλά πρώτα και κύρια διότι εκτός από τις λέξεις υπάρχουν και τα πράγματα. Διότι υπάρχει στη χώρα αυτή ένα κίνημα από το οποίο για εμάς κρίνεται η ζωή η ίδια και όχι η επόμενη σφυγμομέτρηση, ένα κίνημα που μαθαίνει να συγκροτείται όλο και πιο δημοκρατικά, όλο και πιο πλατιά, όλο και πιο οργανωμένα και επικίνδυνα. Το κίνημα αυτό θα τους εκπλήξει και πάλι. Γιατί δεν το καταλαβαίνουν. Δεν το καταλαβαίνουν σε σημείο τέτοιο που έχει το θράσος ο σ. Τσίπρας να μιλάει για «ενιαίο κόμμα άμεσης δημοκρατίας και αυτοοργάνωσης». Πριν περάσουν τρεις μέρες από τη βάναυση ακύρωση, με γραμμή από την Κουμουνδούρου (ή μήπως διαχώρισε τη στάση της από το συνδικαλιστικό και δεν το γνωρίζω;), των αμεσοδημοκρατικά ειλημμένων αποφάσεων των μαζικότερων συνελεύσεων της εικοσαετίας, στον μαζικότερο εργασιακό χώρο! Έχει το θράσος να μιλάει ο σ. Τσίπρας για «ενιαίο κόμμα άμεσης δημοκρατίας και αυτοοργάνωσης» με σκοπό να αφανίσει την ίδια τη δυνατότητα εσωκομματικής αντιπολίτευσης!

Θα έλεγα κοντός ψαλμός συνέδριο, αλλά θέλω να ελπίζω ότι η επόμενη έκπληξη θα προηγηθεί. Όσο νωρίτερα, τόσο καλύτερα.

19 Μάη 2013

Ο κόσμος της εργασίας στην εποχή της επιστράτευσης

Δανάη Κασσίμη

Το τελευταίο διάστημα, γίνονται συνεχώς συζητήσεις γύρω από το θέμα της παραβίασης του συντάγματος και της καθιέρωσης μιας νέας τάξης πραγμάτων που έχει αλλάξει καθοριστικά τις ζωές μας, δημιουργώντας αίσθημα φόβου, έντονης ανασφάλειας και αβεβαιότητας. Η λήψη των μνημονιακών μέτρων επηρεάζει άμεσα τον κόσμο της εργασίας δημιουργώντας συνθήκες υποδούλωσης που θυμίζουν Μεσαίωνα. Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις δε, αποδεικνύονται ανίκανες να εκπροσωπήσουν τους εργαζόμενους, πουλώντας τους σχεδόν σε κάθε αγώνα (ΑΔΕΔΥ στην απεργία των εκπαιδευτικών) για να εξασφαλίσουν την ιδιότητά τους και χωρίς να δίνουν δεκάρα ως επί το πλείστον για τις εργασιακές διεκδικήσεις. Πρόκειται για μια διεκπεραιωτική διαδικασία διεκδίκησης, η οποία πραγματοποιείται προκειμένου τα υπάρχοντα συνδικάτα να δικαιολογήσουν την ύπαρξή τους. Στα χρόνια της διάλυσης των εργασιακών σχέσεων και της απαξίωσης των εργαζομένων, στα χρόνια της καταστολής των εργατικών αγώνων, δημιουργείται η ανάγκη έκφρασης αιτημάτων που να αφορούν στο σύνολο της κοινωνίας ώστε οι κινητοποιήσεις να ξεφύγουν από τον κλαδικό πυρήνα που τις καθιστά πολλές φορές αυτιστικές. Σε κάθε περίπτωση, το ερώτημα που τίθεται είναι το πώς και αν οι εργαζόμενοι, μέσα από τους αγώνες τους, μπορούν να εκφράσουν ευρύτερα κοινωνικά αιτήματα.

Οι Εργασιακές σχέσεις σήμερα και η διάλυση του κοινωνικού συμβολαίου

Το μνημονιακό καθεστώς το οποίο έχει επιβάλει στην Ελλάδα η τρικομματική κυβέρνηση σε συνεργασία με την Τρόικα, έχει προκαλέσει τη μεγαλύτερη κοινωνική καταστροφή μετά τη μεταπολίτευση. Όλες οι συνταγματικά κατοχυρωμένες κατακτήσεις των εργαζομένων μέσα από τους αγώνες τους, σε ατομικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο, καταπατώνται μέσω των κυβερνητικών διαταγμάτων. Για παράδειγμα, η κατάργηση των κλαδικών συμβάσεων, η πρόσφατη κατάργηση του κατώτατου μισθού με την ψήφιση του πολυνομοσχεδίου και η αδυναμία των μισθωτών να προστατευθούν από το όλο και πιο ευέλικτο ωράριο που επιβάλλουν οι εργοδότες με εκβιαστικά μέσα. Η δυνατότητα παρέμβασης του κοινωνικού κράτους ως εγγυητή των δικαιωμάτων έχει καταστεί από ισχνή έως ανύπαρκτη. Στο όνομα της προσέλκυσης των επενδυτών, ως το μοναδικό μέσο ανάπτυξης σύμφωνα με την Κυβέρνηση, τα δικαιώματα των εργαζομένων παραγκωνίζονται με αποτέλεσμα το μεγαλύτερο μέρος αυτών να οδηγείται στην εξαθλίωση. Το κοινωνικό συμβόλαιο έχει διαλυθεί, θέτοντας τους εργαζόμενους σε κατάσταση εξαίρεσης. Σε αυτή τη φάση, οι τελευταίοι καλούνται να διεκδικήσουν από την αρχή τα δικαιώματά τους, χωρίς να μπορούν να βασιστούν στη δράση των συνδικαλιστικών οργανώσεων. Παράδειγμα, το ξεπούλημα του αγώνα των εκπαιδευτικών από την ΑΔΕΔΥ και από τους προέδρους των κατά τόπους ΕΛΜΕ κατά τη συνεδρίαση της ΟΛΜΕ, με πρόσχημα την προστασία της βάσης.

Το ερώτημα που τίθεται είναι το πώς και αν οι εργαζόμενοι, μέσα από τους αγώνες τους, μπορούν να εκφράσουν ευρύτερα κοινωνικά αιτήματα.

Εργατικοί αγώνες και καταστολή – Επιστρατεύσεις τα τελευταία χρόνια της μεταμνημονιακής περιόδου – Ποινικοποίηση της απεργίας

Η πολιτική λιτότητας, που εφαρμόζει η Κυβέρνηση, προκάλεσε από την αρχή έντονες κοινωνικές

αναταραχές οι οποίες αντιμετωπίστηκαν με πρωτόγνωρη άσκηση βίας για τα ελληνικά δεδομένα των τελευταίων μεταπολιτευτικών χρόνων. Οι εργατικοί και κοινωνικοί αγώνες εντάθηκαν, αποτελώντας απειλή στα αναπτυξιακά σχέδια. Η Κυβέρνηση απάντησε με χρήση ακραίων κατασταλτικών μέτρων, χαρακτηριστικό παράδειγμα οι τρεις επιστρατεύσεις των εργαζομένων τους τελευταίους πέντε μήνες. Μόνο το 2013, επισπεύτηκε επιστράτευση σε τρεις κλάδους –εργαζόμενοι στο μετρό, ναυτεργάτες, καθηγητές μέσης εκπαίδευσης– στην τελευταία δε πριν καν εκδοθεί επίσημη απόφαση του συνδικαλιστικού οργάνου των εκπαιδευτικών. Ο πρωθυπουργός κήρυξε βάσει νομοθετικού διατάγματος το μέτρο της πολιτικής επιστράτευσης των εκπαιδευτικών, κρίνοντάς το ως γεγονός έκτακτης ανάγκης. Έχουμε επομένως μια προληπτική απαγόρευση απεργίας, κάτι που ο νόμος ούτε στα δικαστήρια δεν επιτρέπει.

Η παρακώλυση των πανελληνίων εξετάσεων λόγω της απεργίας θεωρήθηκε ποινικό αδίκημα από το κράτος, με πρόσχημα την προστασία των μαθητών. Είναι τόσο υποκριτική αυτή η στάση όταν με τα μέτρα λιτότητας απαξιώθηκε σε τέτοιο βαθμό η παιδεία, που η ομαλή διεξαγωγή των εξετάσεων καταλήγει να είναι υποδεέστερη. Ακόμη περισσότερο, όταν στα χρόνια του μνημονίου ο ταξικός χαρακτήρας της παιδείας πήρε τέτοιες διαστάσεις που κατέστησε πλέον αδύνατη ακόμα και την πρόσβαση σε αυτήν για ένα σημαντικό μέρος των παιδιών. Η ελλιπής έως ανύπαρκτη χρηματοδότηση των σχολικών μονάδων, σε βαθμό που να στερούνται βασικών αναγκών (θέρμανση, βιβλία, κιμωλίες, χαρτί), αποδεικνύει την παντελή αδιαφορία του κράτους για τους μαθητές, που τόσο πολύ κινδυνεύουν από την απεργία των καθηγητών τους.

Για την ιστορία

Στην Ελλάδα, η πρώτη επιστράτευση, μετά τη θέση σε εφαρμογή του νόμου περί Πολιτικής Σχεδιάσεως εκτάκτου ανάγκης, έγινε το 1979 όταν επιστρατεύτηκαν οι τραπεζικοί υπάλληλοι, με τη δικαιολογία ότι με την απεργία τους είχαν «παραλύσει» τις τράπεζες. Ακολουθούν οι επιστρατεύσεις των οδηγών και ιδιοκτητών βυτιοφόρων το 1983, των χειριστών και μηχανικών της Ολυμπιακής το 1986, των οδηγών λεωφορείων το 1994 και άλλες. Αξίζει να σημειωθεί ότι από τις 11 επιστρατεύσεις που έχουν γίνει από το 1979, οι τρεις κηρύχθηκαν τους τελευταίους πέντε μήνες.

Η σημασία της συνοχής και της σύμπραξης όλων των κλάδων και της κοινωνίας στον αγώνα για διεκδίκηση των δικαιωμάτων

Η σημερινή εποχή μάς θυμίζει αναμφισβήτητα την περίοδο Θάτσερ, η οποία πρώτα από όλα κατέστρεψε τον τομέα της υγείας και της παιδείας. Η χυδαιότητα αυτής της αδίστακτης νεοφιλελεύθερης πολιτικής εφαρμόζεται και στη χώρα μας αφαιρώντας από τους πολίτες και τους εργαζομένους ακόμη και το δικαίωμα αντίδρασης και αμφισβήτησης. Ο τομέας της παιδείας έχει ξεφτιλιστεί εντελώς, με τους καθηγητές να ασφυκτιούν μπροστά στην πράξη νομικής και συνταγματικής αυθαιρεσίας της Κυβέρνησης που αποκαλύπτει την πρόθεση εξόντωσης του δημοσίου τομέα, κάτι το οποίο συμπαρασύρει, προκαλώντας ακόμη πιο δυσμενείς επιπτώσεις, και τον ιδιωτικό. Την ίδια ώρα, η υπόλοιπη κοινωνία παρακολουθεί άναυδη τις εξελίξεις περιμένοντας να δει ποιος θα είναι ο επόμενος στόχος.

Σήμερα κάθε νίκη ενός κλάδου ή ενός κοινωνικού αγώνα είναι νίκη όλων μας, όλης της κοινωνίας απέναντι στη βαρβαρότητα της κυβέρνησης.

Η αλληλεγγύη είναι η μόνη μας ελπίδα μέσα από τη δημιουργία μετώπων των εργαζομένων. Σήμερα κάθε νίκη ενός κλάδου ή ενός κοινωνικού αγώνα είναι νίκη όλων μας, όλης της κοινωνίας απέναντι στη βαρβαρότητα της κυβέρνησης. Κάθε νίκη που επιτυγχάνεται αυτή τη στιγμή από οποιαδήποτε κοινωνική ομάδα είναι τεράστιο πλήγμα για το καθεστώς, το οποίο θέλει να εξαλείψει κάθε δυνατότητα αντίστασης και αμφισβήτησης απαντώντας με “πολεμικές κραυγές”. Πρόκειται για ένα κράτος σε πανικό το οποίο ασκεί μια πολιτική εκφοβισμού των πολιτών ως μέσο άμυνας.

Για το λόγο αυτό, και εφόσον ο αγώνας των εκπαιδευτικών μπορεί να αποτελέσει τον κινητήριο μοχλό για μια κοινωνική έκρηξη που δεν θα περιορίζεται στη διεκδίκηση κλαδικών συμφερόντων, πρέπει να στηρίξουμε έμπρακτα, ως νομικοί αλλά και ως πολίτες, τη δύσκολη αυτή προσπάθεια. Φυσικά, για να πραγματοποιηθεί ένα τέτοιο μέτωπο συμμαχίας είναι σημαντικό να διατυπώνονται αιτήματα που να μπορούν να αφορούν στο σύνολο της κοινωνίας και να θέτουν ευρύτερα θέματα... για την παιδεία εν προκειμένω...

ΣΧΟΛΕΙΟ
ΑΛΗΘΕΙΑ, ΠΟΤΕ ΕΠΑΨΕ Η ΑΠΕΡΓΙΑ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑ;
ΑΠΟ ΟΤΑΝ ΑΡΧΙΣΕ Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ...

Η Υποκρισία του Συστημικού «Αντιρατσισμού» και οι Κίνδυνοί της για το Ανταγωνιστικό Κίνημα

του **Αντώνη Μπρούμα**

Με νομοσχέδιο του υπουργείου δικαιοσύνης εισάγεται προς συζήτηση στη Βουλή η αυστηροποίηση του νομικού πλαισίου για την ποινικοποίηση του ρατσιστικού λόγου. Το ν/σ προβλέπει την τιμώρηση της με οποιοδήποτε μέσο επικοινωνίας δημόσιας υποκίνησης ρατσιστικής βίας ή μίσους και του δημοσίου εγκωμιασμού ή άρνησης εγκλημάτων πολέμου, ναζισμού ή εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας αλλά και την τιμώρηση ακόμη και με αναστολή ή ανάκληση άδειας λειτουργίας νομικών προσώπων, τα οποία ο δράστης τυχόν εκπροσωπεί. Είχε προηγηθεί τον Ιανουάριο του 2011 κατάθεση παρόμοιου ν/σ από την κυβέρνηση τότε του ΠΑΣΟΚ, το οποίο όμως αποσύρθηκε και δεν τέθηκε ποτέ σε ψηφοφορίας λόγω αλλαγής κρατικής φρουράς.

Η ποινικοποίηση του ρατσιστικού λόγου δεν είναι κάτι καινούργιο στην Ελλάδα. Η υποκίνηση σε πράξεις ρατσιστικής βίας και η εκφορά ρατσιστικού λόγου έχουν ποινικοποιηθεί εδώ και δεκαετίες με τον Ν. 927/1979, εντούτοις οι διατάξεις του νόμου αυτού έχουν πέσει σε αχρηστία με βασική εξαίρεση την υπόθεση Πλεύρη, όπου και εκεί λόγω της ασάφειας της αντικειμενικής/υποκειμενικής υπόστασης των αδικημάτων αλλά και της δυσχέρειας απόδειξης ο κατηγορούμενος αθωώθηκε. Αυτό όμως που είναι καινούργιο είναι αφενός η ολοκληρωτική στροφή του εγχώριου συστήματος εξουσίας, που οδήγησε στην εκλογική άνοδο και είσοδο στη Βουλή της Χρυσής Αυγής, και αφετέρου η ψήφιση από το Συμβούλιο της Ε.Ε. της απόφασης-πλαίσιο 2008/913/ΔΕΥ, που προβλέπει την ποινικοποίηση της δημόσιας υποκίνησης ρατσιστικής βίας και υποχρεώνει την Ελλάδα σε ενσωμάτωση στο εθνικό της δίκαιο.

Η προσπάθεια αυστηροποίησης του υφιστάμενου πλαισίου για την ποινικοποίηση της εκφοράς ρατσιστικού μίσους γίνεται από το αστικό σύστημα εξουσίας με δύο βασικά κίνητρα. Κατ' αρχάς, η Χρυσή Αυγή είναι η πολιτική δύναμη που εκφράζει με πιο αυθεντικό τρόπο την ολοκληρωτική τάση του συστήματος εξουσίας. Στο πλαίσιο αυτό η χρησιμοποίησή της είναι απαραίτητη αφενός για την αλλαγή της ατζέντας σε κεντρικό πολιτικό και επικοινωνιακό επίπεδο, με τρόπο ώστε να περιστέλλονται αποτελεσματικά οι δημοκρατικές και κοινωνικές κατακτήσεις με τη βέλτιστη δυνατή ιδεολογική ηγεμονία, και αφετέρου για τη θέση του ευρύτερου ανταγωνιστικού κινήματος σε θέσεις άμυνας και οπισθοχώρησης από πιο ριζοσπαστικές θέσεις. Είναι όμως αναμενόμενο πως όταν μεγάλα κοινωνικά κομμάτια ανταποκρίνονται στην κοινωνική μηχανική του συστήματος και συντηρητικοποιούνται με ακραίες μορφές, τότε θα βρίσκουν στέγη στους αυθεντικούς και όχι στους «ιμιτασιόν» φασίστες. Έτσι, η ήδη συρρικνωμένη δεξαμενή υποστήριξης της δεξιάς, που κυβερνά, δέχεται βαριές απώλειες από τους αυθεντικούς εκφραστές του ολοκληρωτισμού. Εντούτοις, η αυστηροποίηση του ποινικού πλαισίου είναι αλυσιτελές εργαλείο για τη χαλιναγώγηση της ανόδου της Χρυσής Αυγής. Την ώρα που η κοινωνία νιώθει στο πετσί της τις απάνθρωπες επιπτώσεις της αστικής νομιμότητας, η χρησιμοποίηση της τελευταίας για τον περιορισμό του ναζισμού είναι σα να ρίχνεις λάδι στη φωτιά της ρητορικής περί «αντισυστημικότητας» της Χρυσής Αυγής. Εκτός αυτού, η κίνηση αυτή είναι άκρως υποκριτική, αφού εκπορεύεται από ένα σύστημα εξουσίας που χτίζει στρατόπεδα συγκέντρωσης (βλ. αμυγδαλέζα), επαναφέρει την καταναγκαστική εργασία (βλ. επιστρατεύσεις), θέτει ολόκληρες περιοχές (βλ. Ιερισσό) και κοινωνικές ομάδες (βλ. μετανάστες, οροθετικούς, άστεγους) σε κατάσταση εξαίρεσης και αποχαλινώνει το βαθύ κράτος στις πλάτες των πιο αδύναμων ή των «επικίνδυνων» κοινωνικών τάξεων (βλ. ολοκληρωτισμό δίχως κρατικο/δικαιικές δικλείδες ασφαλείας). Ο ολοκληρωτισμός και οι ναζιστικές παραφυάδες του μπορούν να τσακιστούν μόνο από τη χειραφέτηση των φτωχών και των εξεγερμένων και σε καμία περίπτωση από την αστική νομιμότητα.

Το πιο βασικό όμως κίνητρο για την αυστηροποίηση από το σύστημα του ποινικού πλαισίου για τον ρατσιστικό λόγο είναι η χρή-

ση του ως πρόσθετη «αιτιολογία» για την επικείμενη επίθεση στην κυκλοφορία των ριζοσπαστικών ιδεών. Όπως έχει πει ο καθηγητής Δημήτρης Καλτσώνης, ο στόχος της ποινικοποίησης των ιδεών, του φρονήματος, ήταν και είναι, φυσικά, ο περιορισμός της διακίνησης και της εμβέλειας των ανατρεπτικών ιδεών, εκείνων που μετατρεπόμενες σε υλική δύναμη αμφισβητούν, λιγότερο ή περισσότερο, το υπάρχον κοινωνικο-οικονομικό και πολιτικό σύστημα.

Στη χώρα μας η ποινικοποίηση των ριζοσπαστικών ιδεών έχει μεγάλη ιστορία. Στο πνεύμα της αντικομμουνιστικής νομοθεσίας, ο Α.Ν. 509/1947 «περί μέτρων Ασφαλείας του κράτους, του πολιτεύματος, του κοινωνικού καθεστώτος και προστασίας των ελευθεριών των πολιτών» όριζε στο άρθρο 2 ότι «όστις επιδιώκει την εφαρμογήν ιδεών εχουσών ως έκδηλον σκοπόν την δια βιαίων μέσων ανατροπήν του πολιτεύματος του κρατούντος κοινωνικού συστήματος ή την απόσπασιν μέρους ή όλου της επικρατείας ή ενεργεί υπέρ της εφαρμογής αυτών προσηλυτισμόν, τιμωρείται εάν μεν είναι αρχηγός ή οδηγός δια της ποινής των προσκαίρων δεσμών, εις ιδίως δε βαρείας περιπτώσεις δια της ποινής των ισοβίων δεσμών ή του θανάτου, εάν δε είναι απλούς συστασιώτης δια ποινής φυλακίσεως, εις ιδίως δε βαρείας περιπτώσεις δια της ποινής ειρκτής ή των προσκαίρων δεσμών». Ο νόμος αυτός καταργήθηκε το 1974 με το άρθρο 3 του ν.δ. 59/1974.

Σήμερα, στοιχεία δίωξης του φρονήματος υπάρχουν κυρίως στα εγκλήματα επιβουλής της δημόσιας τάξης (181 επ. ΠΚ). Μόλις πρόσφατα το αδίκημα της προσβολής συμβόλων του ελληνικού κράτους (181 ΠΚ) χρησιμοποιήθηκε για την καταστολή διαμαρτυρίας υπέρ της ελευθερίας διαδικτυακής έκφρασης και για την ποινική δίωξη συντρόφων. Αλλά και τα υπόλοιπα αδικήματα του ίδιου κεφαλαίου του ΠΚ, όπως η διέγερση (183 ΠΚ), η πρόκληση/διέγερση με οποιονδήποτε τρόπο σε διάπραξη κακουργήματος ή πλημμελήματος (184 ΠΚ), ο εγκωμιασμός κακουργήματος (185 ΠΚ), η διατάραξη της ειρήνης των πολιτών (190 ΠΚ), η διασπορά ψευδών ειδήσεων (191 ΠΚ) καθώς και τα αδικήματα κατά της τιμής έχουν πολλάκις χρησιμοποιηθεί για φρονηματικές διώξεις, περιορισμό της κυκλοφορίας των ριζοσπαστικών ιδεών και καταστολή της πολιτικής ανυπακοής. Εκκρεμεί άλλωστε και η ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της απόφασης-πλαίσιο της ΕΕ (2008/919/ΔΕΥ) που ποινικοποιεί τη «δημόσια πρόκληση για τέλεση τρομοκρατικού εγκλήματος», όπου «δημόσια πρόκληση» θεωρείται «η διάδοση ή με οποιονδήποτε τρόπο διάθεση ενός μηνύματος προς το κοινό, με πρόθεση την υποκίνηση σε τέλεση» ενός από τα τρομοκρατικά αδικήματα που περιγράφονται στην προηγούμενη απόφαση-πλαίσιο του 2002 (2002/475/ΔΕΥ).

Η οποιαδήποτε κρατική λογοκρισία πάντα θα έχει ως στόχο τις ιδέες που τη θέτουν σε κίνδυνο. Είναι λοιπόν προφανές ότι οποιαδήποτε συρρίκνωση της ελευθερίας του λόγου με το πρόσχημα της καταπολέμησης του ρατσισμού έχει ως στόχο της τη διάχυση των ριζοσπαστικών ιδεών του ανταγωνιστικού κινήματος, κάτι που δεν πρόκειται να επιτρέψουμε. Ακόμα όμως και αν τρέφουμε αυταπάτες περί του αντιθέτου, για εμάς ο σκοπός ποτέ δεν αγιάζει τα μέσα. Η κρατικά επιβαλλόμενη ανελευθερία του λόγου δεν είναι όπλο κατά του ναζισμού, γιατί αντιμετωπίζει τους ανθρώπους ως εκ φύσεως ετερόνομους και αδύναμους να σκεφτούν κριτικά. Σε πείσμα του επεκτεινόμενου κοινωνικού εκφασισμού το στοίχημα για εμάς πρέπει να παραμείνει η αποστροφή του ναζισμού για την πλειοψηφία της κοινωνίας ως ίδιον του ελεύθερου ανθρώπου. Και είναι τότε –σε συνθήκες ελευθερίας– που, όπως χαρακτηριστικά γράφει ο Ραούλ Βάνεγκεμ (2003) «(η) ελευθερία της έκφρασης θα πάψει να είναι το υποκατάστατο της ελευθερίας του πράττειν, όταν η ζωντάνια και η ενεργητικότητα, που κρύβει, θα προλαμβάνουν και θα αποθαρρύνουν τις παραποιήσεις, επιφέροντας την αντιστοιχία ανάμεσα στην αδελφοσύνη των λέξεων και την αδελφοσύνη των ανθρώπων».

Κοινά – Μύθοι και πραγματικότητα

Ο διαχωρισμός μεταξύ ιδιωτικού και δημόσιου αποτελεί τη βάση του καπιταλισμού για την ενίσχυση της κερδοσκοπίας και της αγοράς. Αρκετά συχνά το δημόσιο εμφανίζεται ως παθητικό - προβληματικό σε σχέση με το ιδιωτικό που εμφανίζεται από τον κυρίαρχο λόγο ως αποτελεσματικό. Με αποτέλεσμα να επιχειρείται να περάσουν βασικά κοινά αγαθά και υπηρεσίες που ανήκουν σε όλους ανεξαιρέτως στον ιδιωτικό τομέα προς εκμετάλλευση. Νέες έννοιες και πρακτικές που διαπερνούν αυτή τη θεμελιώδη διχοτόμηση είναι αναγκαίες για την αντιμετώπιση της κρίσης των σημερινών κοινωνιών. Τα commons (κοινά ή κοινά αγαθά ή αλλιώς η κοινόχρηστη χρήση) αναφέρονται σε ένα μεγάλο κοινωνικό και οικονομικό πεδίο δραστηριοποίησης πέρα από την κρατική παρέμβαση και τον έλεγχο της αγοράς, και αποτελούν μια εναλλακτική συντακτική πρόταση αυτοθέσμισης των ανθρώπων απέναντι στις ιδιωτικές και τις δημόσιες διαρρυθμίσεις. Σε αυτό το τεύχος ανοίγουμε τον διάλογο για τις δυνατότητες που προσφέρει η έννοια των commons στην κινηματική θεωρία και πράξη, χωρίς να σημαίνει ότι συμφωνούμε ή ταυτιζόμαστε με τους Boiler και Witherford. Ως «Βαβυλωνία» θεωρούμε ότι υπάρχουν αρκετοί και σημαντικοί λόγοι για τους οποίους η δημόσια συζήτηση περιστρέφεται ολοένα και περισσότερο γύρω από την φαινομενικά νέα έννοια των «κοινών» αγαθών. Οι επιθετικές περιφράξεις των νεοφιλελεύθερων πολιτικών στερούν από εκατομμύρια πολίτες σε όλο τον κόσμο την πρόσβαση σε βασικά αγαθά, συντελώντας στην οικολογική και πολιτισμική καταστροφή. Σύμφωνα με το ιδεολόγημα κράτος ή αγορά, που μονοπώλησε τον πολιτικό ανταγωνισμό για δεκαετίες, τα κοινά αγαθά μάς υπενθυμίζουν ότι οι άνθρωποι μπορούν να αυτοοργανωθούν και να επιλύσουν με αποτελεσματικότητα ζητήματα παραγωγής και αναπαραγωγής, προβάλλοντας έτσι μια νέα εναλλακτική που μπορεί να δώσει λύσεις στην κοινωνική ανισότητα. Σύμφωνα με τον Έλινορ Όστρομ, για τη *«διαχείριση των κοινών πόρων»*, πολύ σημαντική είναι η επισήμανση «της σημασίας της ελάχιστης αναγνώρισης του δικαιώματος αυτοοργάνωσης από τις εξωτερικές διοικητικές αρχές, δηλαδή του δικαιώματος οι οικειοποιητές να επινοούν τους δικούς τους θεσμούς χωρίς αυτοί να αμφισβητούνται από την εξουσία». Ένα είναι σίγουρο, ότι αυτοί (κράτος και αγορά) δεν τα δικαιούνται, εμείς όμως ναι, ο αγώνας για τον ελεύθερο, δημόσιο και κοινωνικό χαρακτήρα των «κοινών»/commons αποτελεί βασικό στοιχείο της επαναδιεκδίκησης των κινημάτων.

Βαβυλωνία

Κοινά (ή κοινά αγαθά): O Barnes ταξινομεί τη σφαίρα των Κοινών χωρίζοντάς την σε τρεις κύριες κατηγορίες: τα φυσικά Κοινά (αέρας, νερό, λίμνες, φυσικοί πόροι κτλ), τα δημόσια Κοινά (δρόμοι, πανεπιστήμια, μουσεία κτλ) και τα πολιτισμικά Κοινά (γλώσσες, επιστήμες, διαδίκτυο, ανοικτό και ελεύθερο λογισμικό κτλ). Ο Bauwens διαχωρίζει τα Κοινά σε αυτά που είναι ανθρώπινα δημιουργήματα (σύμφωνα με την προαναφερόμενη κατηγοριοποίηση του Barnes πρόκειται για τα δημόσια και πολιτισμικά Κοινά) και σε αυτά που αποτελούν φυσικούς πόρους (φυσικά Κοινά). ΟBauwens πηγαίνει δύο βήματα παραπάνω ονομάζοντας πρώτα ως «Κοινά» και τα συγκεκριμένα θεσμικά πλαίσια τα οποία χρησιμοποιούνται για τη διαχείριση των κοινών πόρων, και έπειτα αντιλαμβανόμενος ως «Κοινά» τα κοινωνικοπολιτικά κινήματα που προωθούν τις δύο προηγούμενες τάξεις Κοινών.

Πληροφοριακά και υλικά Κοινά: Επίσης, τα Κοινά μπορούν να χωριστούν σε δύο μεγάλες ομάδες: στα υλικά και στα άυλα Κοινά, ή αλλιώς πνευματικά ή πληροφοριακά Κοινά. Χαρακτηριστικά παραδείγματα πληροφοριακών Κοινών αποτελούν το διαδίκτυο, το οποίο μπορεί να είναι διαθέσιμο σε όλους και ο σχεδιασμός του επιτρέπει στον καθένα να καινοτομήσει και να επικοινωνήσει, το ανοικτό και ελεύθερο λογισμικό, όπου χρήστες συμμετέχουν εθελοντικά στη δημιουργία λογισμικών που διατίθενται ελεύθερα με ανοικτό κώδικα, και η διαδικτυακή εγκυκλοπαίδεια Wikipedia που αποτελεί μια τεράστια βάση πληροφοριών και γνώσης. Σε τι διαφέρουν, λοιπόν, τα πληροφοριακά από τα υλικά Κοινά; Τα υλικά Κοινά είναι αγαθά τα οποία δεν υπάρχουν σε αφθονία και η κατάχρησή τους οδηγεί σε αυτό που ο Hardin αποκάλεσε «η τραγωδία των Κοινών», δημιουργώντας την αναγκαιότητα για περιορισμό και έλεγχο της χρήσης τους. Τα προβλήματα αυτά δεν υπάρχουν στη σφαίρα της πληροφορίας –ή αν υπάρχουν θα υπάρχουν σε πολύ μικρό βαθμό με σχεδόν μηδενικό οριακό κόστος για κάθε επιπλέον μονάδα

Μικρό λεξικό όρων για τα Κοινά:

αγαθού– όπου τα πληροφοριακά αγαθά είναι άφθονα, και η χρήση (ή αλλιώς κατανάλωση) μιας επιπλέον «μονάδας» πληροφορίας δεν αποκλείει τη χρήση της από άλλους. Γι' αυτόν τον λόγο, τα πνευματικά δικαιώματα και οι πατέντες θέτουν νομιμοειδή εμπόδια στη χρήση της πληροφορίας, δημιουργώντας μια τεχνητή έλλειψη των πληροφοριακών αγαθών. Τα πληροφοριακά Κοινά διαφέρουν από τις αγορές καθώς έχουν δημόσιο χαρακτήρα, εφαρμόζοντας την παλιά συμβουλή: από τον καθένα σύμφωνα με τις δυνατότητές του, στον καθένα σύμφωνα με τις ανάγκες του. Όσο περισσότερο χρησιμοποιούνται, τόσο μεγαλύτερη αξία αποκτούν και τόσο πιο ωφέλιμα για το κοινωνικό σύνολο γίνονται. Η συλλογική δημιουργικότητα και καινοτομία προωθεί και προωθείται από την ύπαρξη και χρήση των πληροφοριακών Κοινών.

Copyleft: Η έννοια του copyleft ενσαρκώνεται από νέες μορφές αδειών και ιδιοκτησίας οι οποίες επιτρέπουν την ελεύθερη χρησιμοποίηση και τροποποίηση ενός έργου δημιουργίας, έτσι ώστε το παράγωγο έργο να παραμένει διαθέσιμο κάτω από τους ίδιους όρους. Για παράδειγμα, η Γενική Άδεια Δημόσιας Χρήσης (General Public License) και οι Άδειες των Κοινών Δημιουργημάτων (Creative Commons) προστατεύουν το έργο δημιουργίας από την ατομική ιδιοποίηση αυξάνοντας το κοινωνικό όφελος. Το ελεύθερο λογισμικό και το λογισμικό ανοικτού κώδικα συνοδεύεται από GPL άδειες. Οι νέες αυτές μορφές ιδιοκτησίας στοχεύουν στο να έχουν σαν αποτέλεσμα την ευρύτερη δυνατή χρήση, διατηρώντας την κυριαρχία του δημιουργού, αποτελώντας θεσμούς καθολικής κοινής ιδιοκτησίας.

Περίφραξη: Η μετατροπή του «Κοινού» σε κρατική ή ιδιωτική περιουσία. Η περίφραξη ενός πόρου δεν σχετίζεται μόνο με την ιδιωτικοποίησή του, αλλά κυρίως με την κεντρική και «από τα πάνω» διαχείριση του περιφραγμένου πόρου, που έχει ως αποτέλεσμα την παραμόρφωσή του και τη λεηλασία του, αδιαφορώντας για το συμφέρον της κοινωνίας.

Το αναπαλλοτρίωτο: Η αρχή ότι ένας καθορισμένος πόρος δεν μπορεί ελεύθερα να υπόκειται στις δυνάμεις της αγοράς (δηλαδή να συμμετέχει σε αγοραπωλησίες) αλλά οφείλει να παραμένει ανέπαφος. Η έννοια του αναπαλλοτρίωτου πηγάζει από την κοινή γνώμη, ότι υπάρχουν συγκεκριμένα πράγματα και πόροι τόσο πολύτιμοι και σημαντικοί για τον ανθρώπινο πολιτισμό, όπου η εξαγορά αυτών τούς υποβαθμίζει. Τέτοια αγαθά (φυσικοί πόροι, ανθρώπινα όργανα, γονίδια, μορφές πολιτισμού κτλ), τα οποία παραδοσιακά θεωρούνται αδιαπραγμάτευτα, παραμορφώνονται σε επικίνδυνο βαθμό από τις δυνάμεις της αγοράς.

Commonism

Nick Dyer-Witheford

«Αν η κυτταρική μορφή του καπιταλισμού είναι το εμπόρευμα, τότε η κυτταρική μορφή μιας κοινωνίας πέρα από το κεφάλαιο είναι τα κοινά». Ο Nick Dyer-Witheford πραγματεύεται την κυκλοφορία των κοινών και τους όρους που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν για νέα συλλογικά σχέδια και μορφές οργάνωσης.

Έχουν περάσει οκτώ χρόνια ισχνών αγελάδων όσον αφορά την κινητικότητα του κινήματος από την κορυφαία στιγμή του στο Σιάτλ το 1999. Από την 11η Σεπτεμβρίου 2001 η ενέργεια πολλών ακτιβιστών έχει κατευθυνθεί ενάντια στην εισβολή και κατοχή του Ιράκ, στις άλλες διαμάχες στο Αφγανιστάν και τον Λίβανο, στις παραβιάσεις των πολιτικών ελευθεριών και στη διαστρέβλωση της αλήθειας από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Όμως, ο πόλεμος κατά της τρομοκρατίας είχε ηχομονωτική επίδραση στις αντιθετικές ελπίδες και τη φαντασία. Τουλάχιστον έτσι μου φαίνεται εμένα, έναν ακαδημαϊκό στον Καναδά, του οποίου η πολιτική ενέργεια απορροφήθηκε πρόσφατα από την εναντίωσή του στην κατασκευή τανκς για τον αμερικανικό στρατό από το πανεπιστήμιό του. Σύντροφοι ασχολούνται με τον συνδικαλισμό, τον σχεδιασμό για ένα μέλλον «μετά τον άνθρακα», την αυτοοργάνωση των αστέγων, τις δημοτικές εκλογές και άλλα. Αλλά η οπτιμιστική αίσθηση ενός άλλου κόσμου όχι μόνο ως πιθανού αλλά και ως επικείμενου, δυνατού, έχει δώσει τη θέση της σε κάτι πιο ζοφερό. Ακόμη και σε αυτόν τον όχι πια παγωμένο βορρά, η έξαρση των λαϊκών κινημάτων και των κυβερνήσεων στη Λατινική Αμερική αποτελεί έμπνευση. Ωστόσο, οι ορίζοντες έχουν στενέψει.

Ο παγκόσμιος καπιταλισμός φαίνεται –όσον αφορά τα κέρδη του– ισχυρός. Κατακλυσμιαίες οικολογικές καταστροφές, ξαφνική πετρελαιοπαραγωγική κορύφωση (peak oil), άλλη μία 9/11 ή μία ανεξέλεγκτη χαλάρωση των σχέσεων ΗΠΑ-Κίνας, όλα θα μπορούσαν να αποσταθεροποιήσουν το παγκόσμιο σύστημα. Αυτά τα σενάρια όμως, όχι μόνον ανήκουν στη σφαίρα του απρόοπτου, αλλά είναι και αβέβαιο αν θα ωφελήσουν τα προοδευτικά κινήματα. Νεοφασίστες, φονταμενταλιστές και πολεμοκάπηλοι καπιταλιστές, θα μπορούσαν να ωφεληθούν, εκτός και αν μία διανοητική και οργανωτική προετοιμασία θέσει τις βάσεις για μία καλύτερη εναλλακτική λύση.

Φαίνεται επομένως σημαντικό να ανανεώσουμε τη συζήτηση για το τι θέλουμε: να σκεφτούμε όχι μόνο σε τι είμαστε ενάντια, αλλά και για τι αγωνιζόμαστε (και ως εκ τούτου ποιοι είμαστε «εμείς»), και να λάβουμε υπ' όψιν μας το τι θα μπορούσε στ' αλήθεια να επιτευχθεί υπό τις παρούσες συνθήκες. Πολλοί κινηματικοί ακτιβιστές και διανοούμενοι ασχολούνται επί του παρόντος με αυτό το ζήτημα, εδώ και σε άλλα φόρα. Η συνεισφορά μου θα είναι να προτείνω και να εξετάσω τον «κοινο-ισμό»

Τα «κοινά» είναι μία λέξη που συνοψίζει πολλές από τις επιδιώξεις του κινήματος των κινημάτων. Είναι ένας δημοφιλής όρος, ίσως επειδή παρέχει έναν τρόπο να μιλάμε για τη συλλογική ιδιοκτησία χωρίς την επίκληση μιας κακής ιστορίας – δηλαδή, χωρίς αμέσως να εξορκίζουμε, και στη συνέχεια να απολογούμαστε για τον «κομμουνισμό», τον συνήθως αντιληπτό ως μια συγκεντρωτικά διοικούμενη οικονομία μαζί με κατασταλτικό κράτος. Αν και κάποιοι θα διαφωνήσουν, νομίζω ότι η διάκριση αυτή είναι έγκυρη. Είναι σημαντικό να διαφοροποιήσουμε τους στόχους και τις μεθόδους μας από εκείνες των παρελθόντων καταστροφών, παράλληλα με την επανέναρξη των συζητήσεων για μια κοινωνία πέρα από τον καπιταλισμό.

Ο Nick Dyer-Witheford είναι Αναπληρωτής Καθηγητής στο Τμήμα Πληροφορικής και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης του Πανεπιστημίου του Δυτικού Οντάριο στον Καναδά, και μέλος της συλλογικότητας Counter-Stryker η οποία αντιτίθεται σε στρατιωτικο-ακαδημαϊκο-εταιρικές συνεργασίες. Μελετά σήμερα τη σύγχρονη χρησιμότητα της έννοιας του νεαρού Μαρξ του “species-being”.

Αρχικά ο όρος «κοινά» αναφερόταν στα κοινόχρηστα εδάφη που περιφράχθηκαν από τον καπιταλισμό σε μία διαδικασία πρωταρχικής συσσώρευσης διαρκούσης από τον Μεσαίωνα μέχρι και σήμερα. Η κοινή αγροτική γη παραμένει ακόμη ως σημείο ανάφλεξης αγώνων, σε πολλά μέρη. Αλλά σήμερα τα κοινά αναδεικνύουν επίσης τη δυνατότητα συλλογικής αντι-ιδιωτικής ιδιοκτησίας και σε άλλους τομείς: οικολογικά κοινά αγαθά (νερό, ατμόσφαιρα, ψαρότοποι και δάση), κοινωνικά κοινά αγαθά (δημόσια φροντίδα για την ευημερία, την υγεία, την εκπαίδευση κ.λπ.), δικτυακά κοινά (της πρόσβασης στα μέσα επικοινωνίας).

Ας επεκτείνουμε τον όρο «κοινά» με έναν ελαφρώς ασυνήθιστο τρόπο. Ο Μαρξ πρότεινε ότι ο καπιταλισμός έχει μία κυτταρική μορφή, ένα βασικό δομικό στοιχείο, από το οποίο έχουν εκπονηθεί όλοι του οι μηχανισμοί του εμπορίου και της διοίκησης. Αυτή η κυτταρική μορφή ήταν το εμπόρευμα, ένα αγαθό παραγόμενο προς πώληση μεταξύ ιδιωτών.

Αν η κυτταρική μορφή του καπιταλισμού είναι το εμπόρευμα, τότε η κυτταρική μορφή μιας κοινωνίας πέρα από τον καπιταλισμό είναι το κοινό. Το εμπόρευμα είναι ένα αγαθό που παράγεται προς πώληση, το κοινό είναι αγαθό που παράγεται, ή συντηρείται, για να μοιραστεί. Η έννοια του εμπορεύματος, ένα αγαθό που παράγεται προς πώληση, προϋποθέτει ιδιώτες, μεταξύ των οποίων λαμβάνει χώρα η συναλλαγή. Η έννοια των κοινών προϋποθέτει συλλογικότητες –ενώσεις και συνελεύσεις– μέσα στις οποίες οργανώνεται η κατανομή. Αν ο καπιταλισμός αυτοπαρουσιάζεται ως παμμέγεθης συσσώρευση εμπορευμάτων, ο «κοινο-ισμός» είναι ο πολλαπλασιασμός των αγαθών.

Οι δυνάμεις των κοινών και του εμπορεύματος –του κινήματος και της αγοράς– είναι σήμερα σε σύγκρουση στις τρεις σφαίρες που προαναφέρθηκαν: την οικολογική, την κοινωνική και τη σφαίρα της δικτύωσης.

Στην οικολογική σφαίρα, δεκαετίες πράσινου αγώνα έχουν αποκαλύψει πώς η εξάντληση της αγοράς και η ρύπανση της φύσης καταστρέφει την κοινή βάση της ανθρώπινης ζωής. Αυτή η καταστροφή εκτείνεται από δηλητηριάσεις από φυτοφάρμακα μέχρι και εξαφανίσεις ειδών. Αυτό που τονίζει σήμερα τη διαδικασία αυτή είναι η υπερθέρμανση του πλανήτη. Η προοπτική μιας χαοτικής κλιματικής αλλαγής που καταστρέφει τη γεωργία, τους υδάτινους πόρους και τις ακτές σε όλο τον πλανήτη (αν και, ως συνήθως, πιο καταστροφικά στον Νότο) δείχνει ξεκάθαρα το μέγεθος της οικολογικής κρίσης. Εκθέτει επίσης οριστικά την ανεπάρκεια της «ελεύθερης αγοράς» και του συστήματος των τιμών ως σύστημα κοινωνικής διεύθυνσης. Η κλίμακα της αναγκαίας πλέον παρέμβασης υποδεικνύεται από το πρόσφατο σχέδιο δέκα σημείων του George Monbiot για την αντιμετώπιση της υπερθέρμανσης του πλανήτη: οι στόχοι για την ταχεία μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου βαρύνουν κατά κύριο λόγο τον ανεπτυγμένο Βορρά, Ατομικές ποσοστώσεις διοξειδίου του άνθρακα, κανονισμοί για υψηλή ενεργειακή απόδοση των κτηρίων, Απαγόρευση και φορολόγηση των συσκευών με υψηλές εκπομπές, εκτροπή της χρηματοδότησης από την «άμυνα» και την οδοποιία στην καθαρή ενέργεια και τα δημόσια συστήματα μεταφορών, πάγωμα και μειώσεις στα αεροπορικά ταξίδια και στα υπερκαταστήματα εκτός των πόλεων. Κάποιος μπορεί να συζητήσει κάθε σημείο σε αυτήν τη συνταγή. Αλλά αν Monbiot είναι έστω κοντά στο να έχει δίκαιο, η απαιτούμενη θεραπεία ξεπερνά οτιδήποτε που η αγορά, ακόμη και ως «πράσινη επιχείρηση», μπορεί να κάνει. Απαιτείται ρύθμιση, διανομή με δελτίο και μεγάλες δημόσιες επενδύσεις. Η υπερθέρμανση του πλανήτη (μαζί με άλλες οικολογικές κρίσεις, από τα αποθέματα ψαριών έως τους υδροφόρους ορίζοντες) ξαναφέρνει στο τραπέζι ακριβώς αυτό που ο νεοφιλελευθερισμός προσπάθησε να σβήσει: Τον τεράστιο κοινωνικό σχεδιασμό.

Στον κοινωνικό τομέα, στην κόκκινη κλωστή της εργασίας, σοσιαλιστικά και κομμουνιστικά κινήματα ανιχνεύουν την προσπάθεια να αντικαταστήσουν τις ταξικές διαιρέσεις του καπιταλισμού με διάφορες μορφές κοινού πλούτου. Αποστολή του νεο-

φιλελευθερισμού ήταν να νικήσει σε αυτήν την πρόκληση. Είχε μεγάλη επιτυχία. Ακριβώς εξ' αιτίας αυτού του γεγονότος, της έντασης των παγκοσμίων ανισοτήτων, αυτές έχουν πλέον καθολικές συνέπειες. Τα δεινά αυτού που ο Mike Davis αποκαλεί «πλανήτη των παραγκουπόλεων» δεν γίνεται να απομονωθούν από τον πλανήτη των εμπορικών κέντρων. Επιστρέφουν ως νόσοι (HIV/AIDS και άλλες πανδημίες) ή εξεγέρσεις («τρομοκρατία»). Σε αυτό το πλαίσιο, δύο κινηματικές πρωτοβουλίες έχουν πιάσει το θέμα του «κοινού πλούτου» με καινοτόμους τρόπους. Το ένα είναι το κίνημα της «αλληλέγγυας οικονομίας» επικεντρωμένο σε συνεταιριστικές επιχειρήσεις διαφόρων ειδών και συνδεδεμένο με την επιτυχία της λατινοαμερικάνικης αριστεράς. Θα το συζητήσουμε αργότερα. Το άλλο είναι ένα σύνολο προτάσεων και εκστρατείες γύρω από αυτό που είναι γνωστό και ως «βασικό» ή «εγγυημένο» εισόδημα, το οποίο, εξασφαλίζοντας ένα ταπεινό επίπεδο διαβίωσης, σώζει ανθρώπινες ζωές από την απόλυτη εξάρτηση από την παγκόσμια αγορά εργασίας. Τα προγράμματα αυτά απαντούν επίσης στις θέσεις φεμινιστών πολιτικών οικονομολόγων για τη συστηματική μη-ανταμοιβή από την αγορά της αναπαραγωγικής εργασίας (φροντίδα των παιδιών και νοικοκυριών). Το βασικό εισόδημα είχε αρχικά προταθεί στις βόρειες χώρες της δύσης, και σε αυτό το πλαίσιο μπορεί να επικριθεί ως συμπλήρωμα σε ένα ήδη πλούσιο κράτος πρόνοιας. Αλλά το βασικό εισόδημα πρόσφατα εμφανίστηκε ως πολιτική πρωτοβουλία στη Βραζιλία και τη Νότια Αφρική. Μερικές ομάδες έχουν προτείνει και κοστολογήσει ένα βασικό παγκόσμιο εισόδημα του 1$ την ημέρα. Ασήμαντο μεν στο πλαίσιο της Βόρειας Αμερικής, θα διπλασιάσει το νομισματικό εισόδημα του ενός και πλέον δισεκατομμυρίου ανθρώπων επίσημα χαρακτηρισμένων ως ζώντων υπό συνθήκες ακραίας φτώχειας. Αν σε κάποιον αυτό φαίνεται ουτοπικό, ας σκεφθεί τον αμυντικό προϋπολογισμό των ΗΠΑ για το 2007, ύψους 532 δισεκατομμυρίων δολαρίων. Επίσης, υπάρχουν υπερεπαρκή επιχειρήματα υπέρ του παγκόσμιου βασικού εισοδήματος: Θα μπορούσε, για παράδειγμα, να γίνει καλύτερα αντιληπτό όχι ως χρηματική καταβολή, αλλά ως «καλάθι αγαθών», ή μια βασική συνολικά εγγυημένη επιβίωση. Όμως, η αποτυχία των "στάγδην" λύσεων της αγοράς με τη φτώχεια και την ανισότητα (ακόμη και μέσω παγκόσμιας οικονομικής ανάπτυξης), και η αυξανόμενη ακρότητα των συνεπειών, δημιουργεί ευκαιρίες για νέο ακτιβισμό για τον κοινό πλούτο.

Στον δικτυακό τομέα, η αποτυχία της αγοράς εμφανίζεται με διαφορετικό τρόπο – ως αδυναμία του κεφαλαίου να κάνει χρήση των νέων τεχνολογικών πόρων. Ηλεκτρονικοί υπολογιστές και δίκτυα έχουν δημιουργήσει αυξημένες δυνατότητες για την εξαιρετικά γρήγορη, πολύ φθηνή κυκλοφορία της επικοινωνίας και της γνώσης. Αυτές οι καινοτομίες που έγιναν έξω από την αγορά, σε μια παράξενη συνάντηση μεταξύ χρηματοδοτούμενης από το δημόσιο επιστήμης (τον στρατιωτικό/ακαδημαϊκό τομέα) και των ελευθεριακών (και ενίοτε επαναστατικών) hackers. Η συνεισφορά του κεφαλαίου ήταν να προσπαθήσει και τελικά να στρατολογήσει αυτές τις καινοτομίες πάλι πίσω, μέσα στη μορφή του εμπορεύματος, πραγματώνοντας τις δυνατότητές τους μόνον εντός των ορίων της ιδιοκτησίας της πληροφορίας και της τιμολόγησής της. Αλλά η ψηφιακή καινοτομία επίμονα υπερχειλίζει από αυτά τα όρια. Τα ομότιμα δίκτυα και το ελεύθερου και ανοιχτού κώδικα λογισμικό έχουν επωφεληθεί από τις δυνατότητες συνεργατικής παραγωγής και αναπαραγωγής μη ανταγωνιζομένων αγαθών για τη δημιουργία ενός δικτυακού πολιτισμού του οποίου η λογική αντιτίθεται στα εμπορικά αξιώματα. Το κίνημα των κινημάτων συνειδητοποίησε αυτές τις δυνατότητες, στις αρχές της ύφανσης αυτού που ο Harry Cleaver ονόμασε «ηλεκτρονικό ιστό αγώνα», χρησιμοποιώντας το διαδίκτυο για την παράκαμψη των εταιρικών μίντια και την κυκλοφορία ειδήσεων, αναλύσεων και για την αλληλεγγύη. Ολοένα και περισσότερο, ωστόσο, το ελεύθερου και ανοικτού κώδικα λογισμικό και

το P2P συνιστούν έναν ηλεκτρονικό ιστό παραγωγής, εξοπλίζοντας τους ανθρώπους με μια ποικιλία ψηφιακών εργαλείων για τα πάντα, από ραδιοφωνικές εκπομπές μέχρι το micro-manufacturing. Το κεφάλαιο προσπαθεί είτε να καταστείλει αυτές τις εξελίξεις –με τις συνεχείς μάχες κατά της πειρατείας και υπέρ της πνευματικής ιδιοκτησίας– είτε να τις εισδεχθεί. Όμως, οι εναλλακτικές πέρα από αυτό που θα επιτρέψει εκφράζονται στις κινήσεις των «creative commons», της ελεύθερης συνεργασίας και τις ανοικτές κουλτούρες, αμφισβητώντας το καθεστώς πνευματικής ιδιοκτησίας

της παγκόσμιας αγοράς.

Και οι τρεις τομείς –ο οικολογικός, ο κοινωνικός και ο δικτυακός– αποτελούν αποδείξεις μεγάλων αποτυχιών της αγοράς. Κάθε ένας απεικονίζει τις αποτυχίες του καθεστώτος του εμπορεύματος, αν και με διαφορετικούς τρόπους. Η οικολογική καταστροφή είναι η εκδίκηση των λεγόμενων αρνητικών εξωτερικοτήτων της αγοράς, δηλαδή, των βλαβών των οποίων το κόστος δεν είναι, και πράγματι δεν μπορεί να είναι, υπολογισμένο μέσα στις εμπορικές συναλλαγές. Η ένταση των ανισοτήτων, με την εξαθλίωση εν μέσω πληρότητας και αφθονίας, καταδεικνύει την αυτοενισχυόμενη ανατροφοδότηση της σπάνης και της συσσώρευσης, εγγενών στη λειτουργία της αγοράς. Τα δίκτυα δείχνουν την αδυναμία της αγοράς να εξυπηρετήσει τις δικές της θετικές εξωτερικότητες, δηλαδή, να επιτρέψει τα πλήρη οφέλη των καινοτομιών, όταν υπερχειλίζουν τους μηχανισμούς τιμών της αγοράς. Μαζί, οι τρεις τομείς αποτελούν ένα ιστορικό κατηγορητήριο κατά του νεοφιλελευθερισμού αλλά και του παγκόσμιου καπιταλιστικού συστήματος του οποίου (ο νεοφιλελευθερισμός) είναι το τελευταίο αλλά και μοναδικό δόγμα αιχμής.
Επίσης, και στους τρεις τομείς, τα κινήματα προτείνουν, ως εναλλακτικές για αυτές τις αποτυχίες της αγοράς, νέες μορφές των κοινών. Αυτές διαφέρουν πάρα πολύ σε κάθε τομέα, αν και, όπως θα υποστηρίξω σε λίγο, επικαλύπτονται επίσης και συνδέονται. Στην οικολογική σφαίρα, η φροντίδα για τα κοινά βασίζεται κυρίως στη διατήρηση και ρύθμιση (αλλά και στη δημόσια χρηματοδότηση των νέων τεχνολογιών και των συστημάτων μεταφορών). Στην κοινωνική σφαίρα, μια συνολικά εγγυημένη επιβίωση συνεπάγεται κοινά βασισμένα στην αναδιανομή του πλούτου, ενώ αλληλέγγυες οικονομίες δημιουργούν πειραματικές, συλλογικά διαχειριζόμενες, μορφές παραγωγής. Στην περίπτωση των δικτυακών κοινών, αυτό που αναδύεται είναι το κοινό αγαθό της αφθονίας, των μη αποκλειστικών αγαθών της πληροφορίας – τα κοινά του νέου κέρατος της Αμάλθειας.
Φυσικά, αυτές οι τρεις σφαίρες στην πραγματικότητα δεν μπορούν να διακριθούν Οποιαδήποτε δραστηριότητα της ζωής αντηχεί και στις τρεις, έτσι ώστε, για παράδειγμα, οι οικολογικές και δικτυακές δραστηριότητες είναι πάντα και κοινωνικά κοινά – και αντίστροφα. Πράγματι, το επιχείρημά μου είναι ότι η μορφή μιας νέας κοινωνικής τάξης, ο κοινο-ισμός, μπορεί να γίνει ορατή μόνο στη διαπλοκή και τη σύνδεση αυτών των περιοχών – σε μία κυκλοφορία των κοινών.

Ο Μαρξ έδειξε πως στον καπιταλισμό τα εμπορεύματα κινούνται σε κύκλωμα. Το χρήμα χρησιμοποιείται για να αγοράσει εργασία, μηχανήματα και πρώτες ύλες. Αυτά ρίχνονται στην παραγωγή, δημιουργώντας νέα προϊόντα που πωλούνται για περισσότερα χρήματα, μέρος των οποίων διατηρείται ως κέρδος, ενώ το υπόλοιπο χρησιμοποιείται για την αγορά περισσότερων μέσων παραγωγής για να κάνουν περισσότερα προϊόντα... επανάληψη επ' άπειρον. Διαφορετικά είδη κεφαλαίων –εμπορικό, βιομηχανικό και οικονομικό– έπαιξαν διαφορετικούς ρόλους σε αυτό το κύκλωμα. Έτσι, για παράδειγμα, ο μετασχηματισμός των εμπορευμάτων σε χρήμα είναι ο ρόλος του εμπορικού κεφαλαίου. Η πραγματική παραγωγή »

διεξάγεται από το βιομηχανικό κεφάλαιο και η μετατροπή του χρηματικού κεφαλαίου σε παραγωγικό κεφάλαιο είναι καθήκον του χρηματιστικού κεφαλαίου (τράπεζες, κ.λπ.).
Πρέπει να σκεφτούμε από την άποψη της κυκλοφορίας των κοινών, της διασύνδεσης και των ενισχύσεων μεταξύ τους. Τα οικολογικά κοινά διατηρούν τις πεπερασμένες προϋποθέσεις τις αναγκαίες τόσο από τα κοινωνικά όσο και από τα δικτυακά κοινά. Ένα κοινωνικό κοινό, με μια τάση προς μια δίκαιη κατανομή του πλούτου, διατηρεί τα οικολογικά κοινά, τόσο με την εξάλειψη των υπερβολών της περιβαλλοντικής καταστροφικότητας που συνδέονται με τις υπερβολές του πλούτου (SUV, αδιάκοπα αεροπορικά ταξίδια) και της φτώχειας (καύση άνθρακα, αποψίλωση των δασών για γη) όσο και με τη μείωση της εξάρτησης από τον «εύκολο δρόμο», που προκαλείται από την απεριόριστη οικονομική ανάπτυξη. Τα κοινωνικά κοινά επίσης δημιουργούν τις προϋποθέσεις για τα δικτυακά, παρέχοντας το πλαίσιο των βασικών υπηρεσιών υγείας, της ασφάλειας και της εκπαίδευσης μέσα από το οποίο οι άνθρωποι μπορούν να έχουν πρόσβαση σε νέα και παλιά μέσα. Ένα δικτυακό κοινό με τη σειρά του κυκλοφορεί πληροφορίες για την κατάσταση των οικολογικών και κοινωνικών κοινών (την παρακολούθηση των παγκόσμιων περιβαλλοντικών συνθηκών, την παρακολούθηση των επιδημιών, επιτρέπει τις ανταλλαγές μεταξύ των εργαζομένων στην υγεία, των συνδικαλιστών ή ομάδων αντιμετώπισης καταστροφών). Τα δίκτυα παρέχουν επίσης τα κανάλια για τον σχεδιασμό οικολογικών και κοινωνικών κοινών – την οργάνωσή τους, την επίλυση προβλημάτων, την εξέταση εναλλακτικών προτάσεων. Ενεργούν ως ο καμβάς του συλλογικού που είναι sine qua non για οποιοδήποτε άλλο κοινό.

Ας υποθέσουμε ότι ένα δημόσια χρηματοδοτούμενο εκπαιδευτικό ίδρυμα (κοινωνικό κοινό) παράγει το λογισμικό και τα δίκτυα που είναι διαθέσιμα σε μια συλλογικότητα ανοιχτού κώδικα (δικτυακό κοινό), η οποία δημιουργεί ελεύθερο λογισμικό που χρησιμοποιείται από έναν αγροτικό συνεταιρισμό για να παρακολουθείται η χρήση του νερού και της ηλεκτρικής ενέργειας (οικολογικό κοινό). Αυτό είναι ένα μικρομοντέλο της κυκλοφορίας του κοινού.

Αυτή είναι μια έννοια του κοινού που δεν είναι αμυντική, δεν περιορίζεται στην υπεράσπιση του διαρκώς μειούμενου συλλογικού χώρου από τις λεηλασίες του κεφαλαίου. Μάλλον είναι επιθετική και επεκτατική: πολλαπλασιαζόμενη, αυτοενισχυούμενη και διαφοροποιούμενη. Είναι, επίσης, μια έννοια ετερογενούς συλλογικότητας, που χτίστηκε από πολλαπλές μορφές μιας κοινής λογικής, ένα κοινό από μοναδικότητες. Μπορούμε να μιλάμε για κοινή γη, κοινό πλούτο και κοινά δίκτυα ή για τα κοινά της γης (με την ευρύτερη έννοια του όρου, που περιλαμβάνει τη βιόσφαιρα), της εργασίας (με την ευρύτερη έννοια του όρου, που περιλαμβάνει την αναπαραγωγική και παραγωγική εργασία) και της γλώσσας (με την ευρύτερη έννοια του όρου, η οποία περιλαμβάνει όλα τα μέσα ενημέρωσης, της επικοινωνίας και της ανταλλαγής γνώσεων). Ο κοινο-ισμός αναδύεται μέσα από τις διασυνδέσεις και τις επεκτάσεις νέων εκκινήσεων αυτών των κοινών.
Αυτή η έννοια έχει μια σαφή συγγένεια με τα κινήματα αλληλέγγυας οικονομίας που προέκυψαν από τη Λατινική Αμερική και τώρα κερδίζει την προσοχή της Βόρειας Αμερικής και της Ευρώπης. Γενικώς οριζόμενα, αυτά τα κινήματα στοχεύουν να συνδέσουν αυτοδιαχειριζόμενες συλλογικότητες που ανήκουν στους εργαζόμενους, συνεταιριστικές οικονομικές οργανώσεις και κοινωνικά υπεύθυνες πρακτικές κατανάλωσης για να δημιουργήσουν διευρυνόμενα οικονομικά δίκτυα των οποίων τα πλεονάσματα επενδύονται στην κοινωνική και οικολογική αναγέννηση. Ο Euclides Mance, ένας από τους θεωρητικούς του κινήματος, γράφει ότι τέτοια «συνεργατικά δίκτυα που βασίζονται στην κοινωνία» ενισχύουν τα συστατικά μέρη τους, έως ότου η «προοδευτική ενίσχυση» τούς επιτρέψει να αποδράσουν από τη «δευτερεύουσα, παρηγορητική ή συμπληρωματική σφαίρα δραστηριότητας» ώστε να γίνουν «κοινωνικά ηγεμονικός τρόπος παραγωγής». Αυτό το είδος της δραστηριότητας –προς την οποία, νομίζω, προγράμματα βασικού εισοδήματος θα ήταν συμπληρωματικά– φαίνεται να μοιάζει με το είδος της κυτταρικής ανάπτυξης των κοινών που προβλέπεται εδώ.

Ο Mance λέει ότι αυτή η διαδικασία δεν είναι «για τον πολιτικό έλεγχο του κράτους από την κοινωνία», αλλά για «τον δημοκρατικό έλεγχο της οικονομίας από την κοινωνία». Οι ακτιβιστές της Λατινικής Αμερικής, ωστόσο, θα γνωρίζουν πολύ καλύτερα από εμένα ότι η δημιουργία των εναλλακτικών δικτύων λαϊκής βάσης πηγαίνει καλύτερα με την προστασία, την υποστήριξη και την έναρξη ακόμη από το κράτος. Για τον λόγο αυτόν, θα μπορούσε κανείς να σκεφτεί την κυκλοφορία του κοινού, ως εμπλέκουσα όχι μόνο το πλευρικό κύκλωμα μεταξύ οικολογικών, κοινωνικών και δικτυωμένων περιοχών, αλλά και ένα κάθετο κύκλωμα ανάμεσα στις νέες υποκειμενικότητες, δηλαδή τις αυτόνομες συνελεύσεις (δίκτυα αλληλεγγύης, συνεταιρισμούς, περιβαλλοντικές και κοινοτικές ομάδες) και τις κυβερνητικές υπηρεσίες.

Το κίνημα των κινημάτων έχει σιωπηρά διαχωριστεί μεταξύ αυτονομιστών και αναρχικών ομάδων από την μία, με ισχυρές αντι-κρατικές προοπτικές, και σοσιαλιστικές και σοσιαλδημοκρατικές κινήσεις, δεσμευμένες στον κυβερνητικό σχεδιασμό και την πρόνοια. Αντί είτε να καταστείλουμε αυτήν την ένταση είτε να την αναπαράγουμε επ' άπειρον, μπορεί να είναι και πιο ενδιαφέρον και για τις δύο πλευρές και πιο κοντά στην πραγματική πρακτική πολλών ακτιβιστών να σκεφτούμε την πιθανή αλληλεπίδραση των δύο αυτών πόλων.

Τα κοινά έργα είναι έργα σχεδιασμού: η ρύθμιση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (ή άλλων οικολογικών ρύπων), η διανομή του βασικού εισοδήματος (ή της δημόσιας υγείας ή της εκπαίδευσης) ή η δημιουργία δικτυακών υποδομών είναι όλα εξαιρετικά δύσκολα σε οποιαδήποτε μεγάλη κλίμακα χωρίς την άσκηση της κυβερνητικής εξουσίας.

Ο εφιάλτης των προηγουμένων υπαρκτών σοσιαλισμών συνέβη εξαιτίας της ανάληψης του σχεδιασμού από την κυβερνητική εξουσία των δεσποτικών γραφειοκρατικών μορφωμάτων. Το αντίδοτο είναι μια πλουραλιστική διαδικασία σχεδιασμού, η οποία περιλαμβάνει ένα πλήθος μη κρατικών οργανώσεων ικανών να προτείνουν, να συζητούν και δημοκρατικά να προσδιορίζουν ποιες κατευθύνσεις ο κυβερνητικός σχεδιασμός θα λαμβάνει. Έτσι, η απαίτηση από μία «κοινο-ική» κυβέρνηση είναι η καλλιέργεια των συνθηκών υπό τις οποίες αυτόνομες συνελεύσεις μπορούν να προκύψουν για την αντιστάθμιση της γραφειοκρατίας και του δεσποτισμού, και να παρέχουν ποικιλόμορφες και καινοτόμες ιδέες στον σχεδιασμό. Σχεδιασμός και αντι-σχεδιασμός πρέπει να είναι ενσωματωμένοι ο ένας στον άλλον: πρέπει να υπάρχουν πάντα, για να παραθέσω τον Raymond Williams, τουλάχιστον δύο σχέδια.

Όπως επεσήμανε ο Γιώργος Καφετζής, το νεοφιλελεύθερο κεφάλαιο, που αντιμετωπίζει το φιάσκο της πολιτικών της ελεύθερης αγοράς, έχει πλέον μετατραπεί σε ένα «Σχέδιο Β», στο οποίο περιορισμένες εκδόσεις των περιβαλλοντικών όρων σχεδιασμού (π.χ. συστήματα εμπορίας δικαιωμάτων ρύπανσης), συλλογική ανάπτυξη, ανοικτός κώδικας και πρακτικές διαμοιρασμού αρχείων εισάγονται ως δευτερεύοντα στοιχεία της καπιταλιστικής οικονομίας. Αλλά το ερώτημα που κρέμεται πάνω από αυτή τη συνάντηση είναι ποια λογική θα εγκλωβίσει και θα υποτάξει την άλλη: ποιος θα υπάξει ποιον;

Ο κοινο-ισμός κλιμακώνεται. Δηλαδή, μπορεί και πρέπει να δοθεί η μάχη για το μίκρο- και το μάκρο-, και το μοριακό επίπεδο στις πρωτοβουλίες της ατομικής πράξης, στα σχέδια της κοινότητας και στα πολύ μεγάλης κλίμακας κινήματα. Αν η ιδέα έχει κάποιο νόημα, είναι μόνο και μόνο επειδή εκατομμύρια άνθρωποι εργάζονται ήδη με μυριάδες τρόπους για να υπερασπιστούν και να δημιουργήσουν κοινά διαφόρων ειδών, από κοινοτικούς κήπους μέχρι ομότιμα δίκτυα.

Κατά την άποψή μου, πάντως, ένα κοινο-ιστικό έργο θα αποκτήσει συνοχή και εστίαση μέσω της συμφωνίας επί ενός συνόλου υψηλών απαιτήσεων για να προχωρήσει στις οικολογικές, κοινωνικές και δικτυακές σφαίρες σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, αιτήματα που θα μπορούσαν να υποστηριχθούν από πολλές κινήσεις ακόμα, παρόλο που αυτές κυνηγούν άλλα τοπικά και πιο συγκεκριμένα έργα και αγώνες. Αυτές οι απαιτήσεις μπορεί να περιλαμβάνουν κάποιες που αναφέρονται εν συντομία εδώ: για παράδειγμα, μια συνολικά εγγυημένη επιβίωση, δελτίο εκπομπών άνθρακα και υιοθέτηση ελεύθερου και ανοιχτού κώδικα λογισμικού στα δημόσια ιδρύματα.

Τα αιτήματα αυτά θα ήσαν ριζοσπαστικά, αλλά όχι ουτοπικά με την αρνητική έννοια. Η επιτυχία δεν θα σημαίνει νίκη: είναι πιθανό ότι ο καπιταλισμός θα μπορούσε να συνεχιστεί με τις διατάξεις αυτές, αν και θα αντιπροσωπεύουν ένα πλανητικό, μεγάλων διαστάσεων «New Deal». Αλλά η επίτευξή τους θα σήμαινε, καταρχάς, ότι το κίνημα των κινημάτων θα έχει κερδίσει κάτι, αποτρέποντας βλάβες και ωφελώντας εκατομμύρια ανθρώπους και, δεύτερον, αυτό θα σήμαινε ότι νικάμε: Αυτές οι μεταβλημένες συνθήκες θα δημιουργούσαν ευκαιρίες για νέα συλλογικά έργα και κύματα οργάνωσης που θα μπορούσαν να έχουν ως αποτέλεσμα βαθύτερους μετασχηματισμούς, και τη θέσμιση νέων κοινών.

Σημειώσεις

Θα μπορούσε να αντιταχθεί ότι, στην περιγραφή του Μαρξ για την εσωτερική λειτουργία του καπιταλισμού, το εμπόρευμα παρουσιάζεται ως να διαθέτει αυτο-δημιουργία, έναν δυναμισμό αυτο-αναπαραγωγής, και ότι το γεγονός ότι ορισμένα κοινά –ιδιαίτερα τα οικολογικά– είναι πεπερασμένα θα εμπόδιζε έναν τέτοιο δυναμισμό. Αλλά αυτή η ένσταση συγχέει το ποιοτικό με το ποσοτικό θέμα ή, ακριβέστερα, την κοινωνική δυναμική με τον δυναμισμό της παραγωγής. Το προτεινόμενο μοντέλο, της κυκλικής αλληλεπίδρασης μεταξύ οικολογικού σχεδιασμού, βασικού εισοδήματος και ανοιχτών δικτύων, υποστηρίζει την επέκταση των κοινωνικών σχέσεων των κοινών: ένα ασφαλές επίπεδο των προς το ζην για τον παγκόσμιο πληθυσμό μειώνει την ανάγκη για συνεχή καταστροφική για το περιβάλλον ανάπτυξη.

Τα ανοικτά δίκτυα επιτρέπουν ο οικολογικός και εισοδηματικός σχεδιασμός να συζητηθεί δημοκρατικά, να παρακολουθούνται και αναθεωρούνται σε μια συνεχή και συλλογική διαδικασία της γενικής διάνοιας. Ο σχεδιασμός με τη σειρά του εξασφαλίζει τις υποδομές και την πρόσβαση για αυτή τη διαδικασία. Το αν ή όχι αυτή η κοινωνική δυναμική θα είναι παραγωγικά δυναμική –αν θα παράξει περισσότερα ή λιγότερα αγαθά– είναι ένα άλλο ζήτημα, στο οποίο η απάντηση είναι σίγουρα «περισσότερα από κάποια, λιγότερα από άλλα»: λιγότερα SUV, φαραωνικά έργα ενέργειας και σπίτια υπερπολυτελείας , περισσότερες δημόσιες μεταφορές, ηλιακούς συλλέκτες και αξιοπρεπή βασική στέγαση. Αλλά η μορφή των κοινών, όπως και η μορφή του εμπορεύματος, είναι πρωτίστως μια κοινωνική σχέση, και ο πιο σημαντικός δυναμισμός της έγκειται στην αλλαγή της συλλογικής λογικής.

Ένας υπολογιστής, ας πούμε, είναι «αποκλειστικό» αγαθό. Η κατοχή του από εμένα σου το στερεί. Αλλά αγαθά όπως το λογισμικό είναι «μη αποκλειστικά». Το λογισμικό μπορεί να αντιγραφεί ανέξοδα και ως εκ τούτου μπορούμε και να το χρησιμοποιούμε ταυτόχρονα.

Το κείμενο του Harry Cleaver «Computer-linked social movements and the global threat to capitalism» είναι διαθέσιμο στο http://www.eco.utexas.edu/~hmcleave/polnet.html

Ο Γιώργος Καφετζής συζητά το «σχέδιο Β» του νεοφιλελευθερισμού στο κεφάλαιο του στο Shut Them Down! (Διαθέσιμο στο www.shutthemdown.org).

Το παρόν άρθρο αναδημοσιεύεται από το περιοδικό Turbulence. Η αγγλική έκδοση του άρθρου μπορεί να βρεθεί εδώ : http://turbulence.org.

Η κοινή χρήση ως πρακτική και χρήσιμη εναλλακτική στην αγορά και το κράτος

του **David Bollier**

Commons Strategies Group

Καθώς το νεοφιλελεύθερο όραμα για την οικονομία και τη διακυβέρνηση αρχίζει να αμφισβητείται και σε αρκετά μέρη να καταρρέει, οι άνθρωποι αναζητούν πρακτικές εναλλακτικές. Είναι πλέον ξεκάθαρο ότι δεν πρόκειται να επιστρέψουμε στην «παλαιά κανονικότητα» – και είναι δεδομένο ότι διαφορετικά συστήματα για την κάλυψη των αναγκών μας μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Στο παρόν άρθρο θα προσπαθήσω εν συντομία να αναφερθώ στη γοητευτική δυνατότητα που προσφέρει η κοινή χρήση – μία παλιά αλλά συνάμα επίκαιρη ιδέα η οποία επανανακαλύφθηκε ως παράδειγμα για την περιγραφή πώς θα μπορούσαμε να διαχειριστούμε τους εαυτούς μας, αλλά και τους διαθέσιμους πόρους μας.

Ο David Bollier είναι Αμερικανός ακτιβιστής και συγγραφέας. Κύριο ερευνητικό του ενδιαφέρον είναι η θεωρία των Κοινών και το πώς οι ψηφιακές τεχνολογίες μετασχηματίζουν τη δημοκρατική κουλτούρα και την αντίληψη περί πνευματικής ιδιοκτησίας.

Θα ήθελα να σημειώσω εκ των προτέρων ότι η έννοια των κοινόχρηστων αγαθών δεν αποτελεί ούτε μια ολοκληρωμένη ιδεολογία αλλά ούτε και μια δημοσιοχετίστικη ανασκευή της έννοιας του «δημοσίου συμφέροντος». Είναι ένα γενικό πλαίσιο διακυβέρνησης το οποίο έχει βαθιές ρίζες στην ανθρώπινη ιστορία ως ένα σύστημα αυτοτροφοδότησης με την ευρεία έννοια και αμοιβαίας υποστήριξης. Το ερώτημα της εποχής μας είναι αν μπορεί αυτή η ιδέα να χρησιμοποιηθεί εκ νέου για να καλύψει τις ανάγκες του σημερινού κόσμου. Πιστεύω ότι η απάντηση είναι ξεκάθαρα ΝΑΙ. Οι υποστηρικτές των κοινών αγαθών έχουν αποδείξει ότι αυτό είναι εφικτό ακόμα και στις δύσκολες και αντίξοες συνθήκες.

Κάποτε επισκέφτηκα το Erakulapally, ένα μικρό χωριό δύο ώρες δυτικά του Ιντεραπάντ στην Ινδία. Πρόκειται για μια αγροτική κοινότητα φτωχών γυναικών από την κατώτερη κοινωνική κάστα της χώρας –η οποία αποκαλείται dalit– και πρόκειται για ακτήμονες που δουλεύουν σε μεγάλα αγροκτήματα. Τα έσοδά τους επαρκούν για να έχουν ένα γεύμα την ημέρα. Όμως είχαν την ιδέα να ψάξουν και να ξαναχρησιμοποιήσουν σπόρους τους οποίους οι πρόγονοί τους χρησιμοποιούσαν για αιώνες – και μπορούσαν να αναπτυχθούν και να προσαρμοσθούν στο οικοσύστημα και στο κλίμα της Andhra Pradesh, αλλά είχαν πέσει σε αχρηστία λόγω της «πράσινης επανάστασης» τη δεκαετία του '60.

Με τον τρόπο αυτό, οι γυναίκες αναβίωσαν τις παραδοσιακές μεθόδους καλλιέργειας και ανάπτυξαν σημαντικές και θρεπτικές σοδιές. Το αποτέλεσμα ήταν να μην έχουν ανάγκη να εργάζονται για να επιζήσουν. Ούτε να χρειάζεται να αγοράζουν γενετικά τροποποιημένους σπόρους από τις αγροτοβιοτεχνολογικές εταιρείες.

Είχαν τη δυνατότητα να καλλιεργήσουν το φαγητό τους μόνες τους και να χειραφετηθούν εκτός της οικονομίας της αγοράς, η οποία δεν πρόκειται να ικανοποιήσει τα συμφέροντά τους. Οι γυναίκες αυτού του χωριού επέτυχαν την ασφάλεια της τροφής τους χωρίς να εναποτίθενται σε εξωτερικούς ειδικούς, στην κυβέρνηση, στη μονοκαλλιέργεια, ούτε και στα συνθετικά λιπάσματα. Και αυτές ήταν γυναίκες dalit – οι φτωχότερες των φτωχών. Αυτή τη στιγμή υπάρχουν 5.000 γυναίκες σε 75 χωριά στην ευρύτερη περιοχή του Andhra Pradesh οι οποίες έχουν υιοθετήσει αυτόν τον αυτοοργανωμένο τρόπο. Μοιράζονται σπόρους και συμβουλές γεωπονίας μεταξύ τους. Ακόμα έχουν φτάσει σε επίπεδο να φτιάχνουν δικά τους video για να μορφώσει

ο ένας τον άλλον.

Αυτή είναι μόνο μία από τις πολλές ιστορίες που μπορούν να ειπωθούν για την κοινή χρήση – ένα μοντέλο το οποίο βρίσκει σημαντική ανάπτυξη καθώς η νεοφιλελεύθερη οικονομία και ο στενός συνεργάτης της, τα εθνικά κράτη, αυξάνουν τις απαιτήσεις πάνω στους ανθρώπους ενώ συνάμα τους προσφέρουν όλο και λιγότερα. Η ζωή μέσα από τη διαφορετικότητα και την ουσία αυτής εμπεριέχει ποικίλους τρόπους κοινών: καλλιέργειας ή ψαρέματος... ανανεώσιμων πηγών και διαχείρισης του νερού... αστικούς χώρους και κοινοτικούς θεσμούς... βικιπέδια, ελεύθερο λογισμικό, ανοικτές εκδόσεις... εναλλακτικά νομίσματα και εθελοντικές τράπεζες αίματος... και τέλος «συμμετοχική κατανάλωση» στη χρήση των αυτοκινήτων, των ποδηλάτων των εργαλείων, η κοινή χρήση αναπτύσσεται.

Στην πιο γενική οπτική, η κοινή χρήση αφορά τη συλλογική διαχείριση των πραγμάτων που κατέχουμε ως ανθρώπινα όντα. Σημαίνει τη διασφάλιση και προστασία τους στο διηνεκές, φροντίζοντας αυτά να περάσουν αναλλοίωτα στις επόμενες γενιές.

Το πραγματικό πρόβλημα δεν είναι ότι η συλλογική χρήση των κοινών αγαθών είναι ανέφικτη, αλλά ότι ο συμβατικός κόσμος αρνείται να το αναγνωρίσει. Παρόλο που βασικά κοινά αγαθά καλύπτουν τις καθημερινές ανάγκες περίπου 2 δισεκατομμυρίων ανθρώπων στον κόσμο, δυο από τα πιο δημοφιλή οικονομικά εγχειρίδια των ΗΠΑ –από τους Samuelson & Nordhaus και Stiglitz & Walsh– στην κυριολεξία αγνοούν επιδεικτικά τα κοινά ως ένα βιώσιμο μοντέλο παροχής και φροντίδας. (Η κοινόχρηστη πρόσοδος, θα ήθελα να προσθέσω, δεν αφορά μόνο στη βασική επιβίωση αλλά και στις γενικότερες ανάγκες των νοικοκυριών σε αντίθεση με τη μεγέθυνση της αγοραίας συναλλαγής).

Οι δομές παροχής που στηρίζονται στην κοινή χρήση συνήθως είναι αόρατες, κυρίως γιατί υπάρχουν εκτός του κράτους και της αγοράς – γι' αυτό και δεν θεωρούνται ως πρακτικές και εφαρμόσιμες. Τα κοινόχρηστα αγαθά είναι επίσης αόρατα ακριβώς γιατί δεν έχουν να κάνουν καθόλου με ιδιοκτησιακά δικαιώματα, με τις αγορές ή τη γεωπολιτική δύναμη. Παρόλα αυτά, ως τάση, τα κοινόχρηστα αγαθά αποτελούν μια ιδιαίτερα σημαντική μέθοδο να αντιμετωπισθούν οι ανάγκες των ανθρώπων με τρόπο που να είναι δίκαιος, αειφόρος και με σεβασμό προς τον πλανήτη. Χρησιμοποιούν άμεση δράση, εφευρετικότητα του «κάντο μόνος σου» για να ξεπερασθούν οι παθολογίες της ελεύθερης αγοράς.

Πιστεύω ότι η πρόκληση των καιρών μας είναι να εστιάσουμε στην αναγκαιότητα των κοινόχρηστων αγαθών – και στη συνέχεια να βρούμε νέους τρόπους να τα υποστηρίξουμε αλλά και να τα προστατεύσουμε, ειδικά τώρα που οι δυνάμεις της αγοράς συνειδητοποιούν ότι το παράδειγμα των κοινόχρηστων αγαθών όχι απλά την «ανταγωνίζεται» αλλά ότι την προσπερνά αυτοθεσμίζοντας μια άλλη σχέση.

1. Τα κοινόχρηστα αγαθά ως παράδειγμα

Ως βασική συνθήκη, τα κοινόχρηστα αγαθά αποτελούν έναν κώδικα ηθικής – έναν τρόπο του να είσαι άνθρωπος ο οποίος πηγαίνει πολύ πιο πέρα από τον άνθρωπο του οικονομισμού, αυτό το ιδιοτελές, ορθολογιστικό, ιδανικό της μεγιστοποίησης της αξίας χρήσης της ανθρώπινης ύπαρξης το οποίο οι οικονομολόγοι και οι πολιτικοί λένε πως είμαστε. Τα κοινόχρηστα αγαθά θεωρούν ότι οι άνθρωποι είναι πολύ πιο πολύπλοκοι και συνεργατικοί και ένα ποιοτικότερο σύνολο της ανθρώπινης συμπεριφοράς μπορεί να σχεδιασθεί μέσα στους θεσμούς μας. Τα κοινόχρηστα αγαθά υποστηρίζουν ότι υπάρχει ένας σημαντικός ρόλος στην αυτοδιεύθυνση, η οποία όχι μόνο προκαλεί αλλά και συμπληρώνει υποκαθιστώντας την τυπική θεσμική διακυβέρνηση.

Όποιος ακούσει τους περισσότερους οικονομολόγους να μιλάνε για τα κοινόχρηστα αγαθά, αναφέρονται σαν αν είναι τραγωδία. Το κλασικό παράδειγμα που επικαλούνται είναι: Εάν υπάρχει ένα κοινό βοσκοτόπι στο οποίο αρκετοί βοσκοί μπορούν να βοσκούν το κοπάδι τους, κανένα τους δεν θα έχει ένα λογικό

κίνητρο λελογισμένης ανάπτυξης – με αποτέλεσμα να βάζουν όσο το δυνατόν μεγαλύτερο κοπάδι με στόχο το προσωπικό τους κέρδος. Συμπέρασμα ότι το βοσκοτόπι θα εξαντληθεί και θα καταστραφεί: μία «τραγωδία»

Αυτό το δόγμα έχει επικρατήσει στον κοινό νου αλλά και στους οικονομολόγους από το 1968, όταν ο βιολόγος Garret Hardin έγραψε το περίφημο άρθρο με τίτλο «Η τραγωδία των κοινών». Ισχυρίσθηκε ότι ο μόνος τρόπος να αποτρέψουμε την «τραγωδία» είναι μέσα από το καθεστώς των ιδιωτικών ιδιοκτησιακών δικαιωμάτων και των αγορών. Τα ιδιωτικά ιδιοκτησιακά δικαιώματα συνεπώς θεωρούνται ως τα μόνα τα οποία μπορούν να δημιουργήσουν το αίσθημα υπευθυνότητας.

Το μόνο πρόβλημα είναι ότι βασικά ο Hardin δεν περιέγραφε την κοινόχρηστη χρήση. Περιέγραψε στην ουσία ένα σενάριο στο οποίο δεν υπήρχαν σύνορα στο συγκεκριμένο λιβάδι, ούτε κανόνες διαχείρισής του και καμία κοινότητα χρηστών αυτού. *Αλλά αυτό δεν αποτελεί κοινόχρηστη χρήση.* Αντίθετα αυτό είναι ένα ασύδοτο καθεστώς χρήσης ελεύθερο προς όλους. Η κοινή χρήση έχει σύνορα, κανόνες, έλεγχο της χρήσης, τιμωρία των καταπατητών και των τζαμπατζήδων και κοινωνικές θεσμίσεις. Η κοινή χρήση απαιτεί ότι υπάρχει μια κοινότητα η οποία θέλει να διαχειρισθεί και να γίνει ο θεματοφύλακας του συγκεκριμένου πόρου. Αυτή η παρερμηνεία του Hardin έχει καρφωθεί στην κοινή αντίληψη και έχει ως αποτέλεσμα να θεωρείται τις τελευταίες δυο γενιές η μέθοδος της κοινής χρήσης ως αποτυχημένο παράδειγμα διαχείρισης.

Η καθηγήτρια Elinor Ostrom του Πανεπιστημίου της Ιντιάνα –απεβίωσε το 2012– η οποία κέρδισε το βραβείο Νόμπελ στα οικονομικά για την καριέρα της, έδειξε ότι η κοινή χρήση είναι εξολοκλήρου πρακτικά εφαρμόσιμη και αειφόρα. Της πήρε αρκετά χρόνια επίπονη έρευνας πεδίου και καινοτόμου θεωρίας, αλλά στο σημαντικό βιβλίο της του 1990 *Governing the Commons* (Διαχειρίζοντας τα Κοινά) η Ostrom προσδιόρισε κάποιες βασικές αρχές για την επιτυχημένη κοινή χρήση. Αυτή και αρκετοί συνάδελφοί της κατέδειξαν εκατοντάδες παραδείγματα εμπειρικών μελετών στα οποία οι άνθρωποι κατάφεραν με επιτυχία να διαχειριστούν τη γη, το νερό, το δάσος και την αλιεία μέσω της κοινή χρήσης.

Εν τω μεταξύ, για πάνω από δέκα χρόνια, ένα δυναμικό κίνημα για την κοινή χρήση έχει εμφανιστεί διεθνώς. Εξαπλώνεται αλλά είναι πολύ χαλαρά οργανωμένο και προσπαθεί να δημοσιοποιήσει την εφικτότητα των κοινών χρήσεων ως εναλλακτική μορφή. Είναι επίσης προσηλωμένο να αναπτύξει τη ρητορική για την κοινή χρήση ούτως ώστε οι απανταχού υποστηρικτές της κοινόχρηστης χρήσης να αρχίσουν να προβάλλουν τη δική τους ατζέντα και τον πολιτικό λόγο. Το κίνημα για την κοινή χρήση δεν είναι συνεπώς μια ιδεολογία, αλλά ένα σύνολο κοινωνικών πρακτικών οι οποίες βρίσκουν εντός του κινήματος έναν «κοινόχρηστο» χώρο έκφρασης και ανταλλαγής απόψεων. Η έννοια της κοινής χρήσης δεν έχει μόνο δικαιώματα και δεν στέκεται μόνο σε αυτά αλλά έχει και υποχρεώσεις τις οποίες πρέπει να λάβει κανείς υπόψη του σοβαρά.

2. Τα οικονομικά και η κοινή χρήση

Θα ήθελα να επισημάνω αρχικά ότι η κοινή χρήση δεν αποτελεί από μόνη της πόρο. Είναι πόρος στο βαθμό που μια συλλογική κοινότητα καθώς και οι κοινωνικές αξίες αυτής, οι κανόνες και οι νόρμες συντελούν στη διαχείριση αυτού του πόρου. Είναι ένα ολοκληρωμένο - ενιαίο πακέτο. Μπορείτε να το αποκαλέσετε ως Κοινωνικο-οικονομικο-βιοφυσικό πακέτο – όπως ένα ψάρι σε μια λιμνούλα και η υδρόβια χλωρίδα: Όλα είναι μαζί.

Ίσως αυτή να είναι και η εξήγηση που τα συμβατικά οικονομικά αδυνατούν να κατανοήσουν την έννοια της κοινόχρηστης χρήσης. Δεν μπορούν να αντιληφθούν πως η κοινότητα μπορεί να γίνει το πλαίσιο αναφοράς. Η κοινόχρηστη χρήση προσβλέπει στο σύνολο και θεωρεί το άτομο και τη συλλογικότητα ως κάτι συμβιωτικό και αλληλοϋποστηριζόμενο.

Στη βάση των κοινών βρίσκεται η *προσωπική εμπειρία και η ταυτότητα*. Οι υποστηρικτές των κοινών αγαπούν και χρειάζονται τους πόρους τους, ή τουλάχιστον εξαρτιούνται από αυτούς – γι' αυτό έχουν σημαντικά κίνητρα να δράσουν ως συνεπείς φροντιστές και υπερασπιστές αυτών. Έχουν συναισθηματικούς και υποκειμενικούς δεσμούς με αυτούς τους «πόρους» που φροντίζουν και χρησιμοποιούν μαζί με τους υπόλοιπους συντρόφους τους. Αναπτύσσουν σχέσεις και τυπικά και έθιμα τα οποία αποτελούν μέρος αυτής της κουλτούρας.

Ίσως γι' αυτό η κοινή χρήση είναι τόσο ανατρεπτική: Ζητάει από εμάς να διασκευάσουμε έναν πλουσιότερο ορισμό της αξίας από αυτόν της αγοράς. Τα οικονομικά όπως κατανοούνται με τον παραδοσιακό τρόπο εστιάζουν στην «κατασκευή πλούτου» και στην «ελαχιστοποίηση της σπάνης». Στην ουσία όμως η οικονομία ενδιαφέρεται μόνο για τον πλούτο στον οποίο υπάρχει εμφανής η αξία αυτού, ενισχύοντας τα ιδιοκτησιακά δικαιώματα και φυσικά με ό,τι μπορεί να συναλλαχτεί στην αγορά. Υποτίθεται ότι όσο περισσότερο από αυτόν τον πλούτο δημιουργούμε, τόσο περισσότερο χαρούμενοι γινόμαστε.

Το βασικό πρόβλημα με αυτήν την κυρίαρχη οικονομική αφήγηση είναι ότι δεν έχει κάτι να πει για οτιδήποτε άλλο δεν παράγει υπεραξία. Για παράδειγμα, πόσο αποτιμάται η αξία της γήινης ατμόσφαιρας; Το ανθρώπινο γονιδίωμα; Ο υδροφόρος ορίζοντας; Η κληρονομιά της επιστημονικής γνώσης και κουλτούρας; Τα πάρκα και οι ανοικτοί χώροι; Το internet; Οι γειτονιές μας; Οι σχέσεις μας με τη φύση αλλά και

με τους άλλους;

3. Περιφράξεις και κοινή χρήση

Μου έρχεται στον νου αυτό που αποκαλώ ως *τραγωδία της αγοράς*, που συχνά αποκαλείται ως αγοραία περίφραξη. Κατά μήκος των αιώνων, αλλά κυρίως τον 19ο αιώνα, η αγγλική αριστοκρατία σε συνεργασία με το κοινοβούλιο ιδιωτικοποίησε τα κοινά της Αγγλίας. Τα κοινά διαλύθηκαν σε επιμέρους μικρότερα μέρη και ιδιωτικοποιήθηκαν. Η περίφραξη ήταν ο τρόπος ώστε οι γαιοκτήμονες να βγάλουν περισσότερα χρήματα και να αυξήσουν την πολιτική και οικονομική τους επιρροή.

Το μη αναγνωρίσιμο σκάνδαλο των καιρών μας είναι η μεγάλης έκτασης ιδιωτικοποίηση και η κατάχρηση δεκάδων πόρων οι οποίοι συλλογικά μας ανήκουν. Σήμερα το κίνημα των περιφράξεων των δημόσιων χώρων είναι μια επανάληψη του αγγλικού παρελθόντος. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα: Οι διεθνείς επενδυτές και οι εθνικές κυβερνήσεις αγοράζουν σε μαζική κλίμακα φάρμες και δάση στην Αφρική, Ασία και στη Λατινική Αμερική σε εξωφρενικά χαμηλές τιμές. Άνθρωποι που είχαν μεγαλώσει και καλλιεργούσαν για γενιές εκδιώκονται από τη γη τους, με στόχο οι μεγάλες πολυεθνικές να τα υφαρπάξουν. Ο βασικός στόχος είναι να διασφαλιστεί το γεωπολιτικό πλεονέκτημα, να πουλήσουν τρόφιμα στις παγκόσμιες αγορές ή απλά να κερδοσκοπήσουν.

Μπορείτε να φανταστείτε τι συμβαίνει στα εκατομμύρια των ανθρώπων που ξαφνικά δεν μπορούν να επιβιώσουν γιατί η κοινόχρηστη περιοχή τους περιφράχτηκε; Γίνονται χαρακτήρες νουβέλας του Κάρολου Ντίκενς. Αναγκάζονται να έρθουν στις πόλεις για να επιζήσουν και καταλήγουν να γίνουν ζητιάνοι, αλκοολικοί και μισθωτοί σκλάβοι. Τα νέα αναφέρουν για επιδρομές Σομαλών πειρατών, αλλά σπάνια σχολιάζουν ότι οι περισσότεροι από αυτούς κάποτε ήταν ψαράδες πριν οι ξένες αλιευτικές εταιρείες καταστρέψουν τον ιχθυοπαραγωγικό τους πλούτο.

Οι αγορές ανέκαθεν αντιμετώπιζαν τη Φύση ως κάτι το οποίο δεν έχει ζωή ή αξιοπρέπεια σε σημείο ανησυχητικό. Οι εταιρείες βιοτεχνολογίας και τα πανεπιστήμια κατέχουν το ένα πέμπτο των ανθρωπίνων γονιδιωμάτων. Η εταιρεία βιοτεχνολογίας Myriad Genetics του Salt Lake διεκδικεί μια πατέντα για το «ευπαθές γονίδιο του καρκίνου του στήθους» το οποίο εγγυάται το μονοπώλιο ελέγχου πάνω στον συγκεκριμένο τύπο ερευνών και αποθαρρύνει τους επιστήμονες από την έρευνα για τις γενετικές βάσεις του καρκίνου του στήθους.

Οι περιφράξεις ακολουθούν το ίδιο πλαίσιο: Η Monsanto χρησιμοποιεί γενετικά τροποποιημένους σπόρους με στόχο την αντικατάσταση των φυσικών σπόρων. Η Microsoft έχει χρησιμοποιήσει τα Windows για να απαξιώσουν και να περιορίσουν την χρήση άλλων λειτουργικών συστημάτων. Και τέλος οι πολυεθνικές εταιρείες εμφιάλωσης έχουν αντικαταστήσει με το εμφιαλωμένο νερό το νερό της δημόσιας ύδρευσης.

Σήμερα σχεδόν τα πάντα μπορούν να ιδιωτικοποιηθούν και να γίνουν εμπόρευμα. Οι μαθηματικοί αλγόριθμοι μπορούν πλέον να αποτελούν ιδιοκτησία εφόσον εμπεριέχονται σε προγράμματα software και να θεωρούνται εμπορικό συστατικό. Τα McDonald's διεκδικούν ως εμπορική ονομασία το πρόθεμα «Mc» ώστε πλέον δεν μπορεί κανείς να ονομάσει το restaurant του ως McSushi ή McVegan ή ένα ξενοδοχείο ως McSleep.

Προσπάθησα πολύ σύντομα να αναφερθώ σχετικά με τις περιφράξεις οι οποίες λαμβάνουν χώρα σήμερα, και η μακρά λίστα περιλαμβάνει: την ατμόσφαιρα, τους ωκεανούς, τα γονίδια, τη δημόσια έρευνα, τους δημόσιους χώρους στις πόλεις, τους δημόσιους αυτοκινητόδρομους και τα αεροδρόμια τα οποία εκχωρούνται και γίνονται ιδιωτική περιουσία, τα εσωτερικά ύδατα και πολλά άλλα ακόμα.

Η αγοραία περίφραξη αφορά την απαλλοτρίωση. Είναι μια διαδικασία κατά την οποία οι δυνατοί μετατρέπουν έναν κοινοτικό πόρο σε ένα εμπορευματικό προϊόν το οποίο μπορεί να έρθει στην ιδιωτική κατοχή και να πουληθεί εντός της αγοράς. Η περίφραξη επιθετικά αφαιρεί κοινούς πόρους από το πλαίσιο της εντοπιότητας για να το κάνει ένα αγοραίο αντικείμενο για ιδιωτική κερδοφορία.

Οι περιφράξεις διαλύουν τις κοινωνικές σχέσεις και τις πολιτισμικές παραδόσεις καθώς χάνεται το αίσθημα της κοινότητας που προϋπήρχε. Απαιτούν και επιβάλλουν τον ακραίο ατομικισμό, τη μετατροπή των πολιτών σε καταναλωτές και διευρύνουν την κοινωνική ανισότητα. Το χρήμα γίνεται ο μοχλός για την κοινωνική καταξίωση και συμμετοχή σε αυτού του τύπου τις κοινωνίες. Η διαδικασία αυτή γενικά αποκαλείται ως «ανάπτυξη».

4. Η αξιακή πρόταση της κοινόχρηστης χρήσης

Εφόσον η αγορά και το κράτος αποτελούν μηχανές περίφραξης, τότε τι μπορούμε να κάνουμε; Πιστεύω ότι θα πρέπει να ξεκινήσουμε αναγνωρίζοντας την αξιακή πρόταση της κοινόχρηστης χρήσης και μετά να δημιουργήσουμε νέα συστήματα –νομικά, τεχνολογικά, κοινωνικά– για να προστατεύσουμε την ακεραιότητά της.

Μπορούμε να πάρουμε κατευθύνσεις από την εμπειρία των Άγγλων υποστηριχτών των κοινών. Συνήθιζαν να «προασπίζουν τα όρια» κάθε χρόνο. Ήταν ένα κοινοτικός περίπατος γύρω από την περίμετρο των κοινών για να προσδιορισθούν αν υπάρχουν καταπατήσεις και περιφράξεις, τις οποίες και κατέστρεφαν. Η προάσπισή τους ήταν μια κοινοτική γιορτή –μια σύναξη με αιτία– η οποία βοηθούσε τους συμμετέχοντες στα κοινά να διατηρήσουν την ακεραιότητα των κοινών πόρων και τις κοινωνικές τους σχέσεις.

Πιστεύω ότι είναι μια στρατηγική και συνάμα παράδοση την οποία χρειάζεται να αναβιώσουμε. Παρόλα αυτά, υπάρχουν ακόμα μερικά μοντέρνα πεδία για την «προάσπιση των ορίων», όπως για παράδειγμα η Γενική Άδεια Δημόσιας Χρήσης (GPL) για το ελεύθερο λογισμικό, το οποίο διασφαλίζει τα όρια της κοινής παραγωγής του λογισμικού κώδικα. Παραμένει διαθέσιμο προς όλους. Σε ένα άλλο αλλά διαφορετικό και πιο περιορισμένο εύρος, το ίδιο ισχύει και για τις άδειες Creative Commons. Η γενική οδηγία είναι: «Αυτό που δημιουργήθηκε μέσα στα κοινά πρέπει να παραμένει μέσα στα κοινά – εκτός αν η κοινότητα αποφασίσει κάτι το διαφορετικό».

Η κοινόχρηστη χρήση μάς δίνει ένα λεξιλόγιο για να ονειρευτούμε ένα διαφορετικό μέλλον. Μας επιτρέπει να αναπτύξουμε μια πλουσιότερη ποιοτικά αφήγηση σχετικά με την αξία από αυτή που επιβάλλεται από τη νεοφιλελεύθερη οικονομία και πολιτική. Μας βοηθάει να κάνουμε αυτό που η αγορά/κράτος δεν μπορούν – να διατηρήσουμε τα σημαντικά μέρη της φύσης, της κουλτούρας και της κοινότητας αναλλοτρίωτα και να καλλιεργήσουμε μια ηθική αυτάρκειας.

Τα κοινά μάς βοηθάνε να καταλάβουμε ότι είμαστε πολύ πιο πλούσιοι από όσο νομίζουμε. Απλά ο κοινός μας πλούτος δεν είναι ούτε ένα ιδιωτικό αγαθό ούτε τα χρήματα. Είναι ο *κοινωνικός πλούτος που δημιουργούμε* και βρίσκεται εντός των διακριτών κοινοτικών ενδιαφερόντων που λειτουργούν ως φροντιστές αυτού του πλούτου. Συνεπώς αυτός ο πλούτος δεν μπορεί ούτε να αγορασθεί ούτε να πωληθεί σαν ένα προϊόν. Επιπρόσθετα, αυτός ο πλούτος θα εξαφανιστεί εκτός αν η ακεραιότητα των κοινών προστατεύεται και παραμένει παραγωγική.

Τελικά τα κοινά μάς επιτρέπουν να σχεδιάσουμε ένα δικαιότερο, πιο διαρκές όραμα για την ανθρώπινη ανάπτυξη από αυτό που προτείνει η αγορά και το κράτος. Επιτρέψτε μου να αναφέρω μερικά παραδείγματα.

Ο Rajendra Singh, ιδρυτής της Young India Association, βοήθησε στην αποκατάσταση αρκετών ποταμών στο Rajasthan που είχαν στερέψει από την υπεράντληση. Χρησιμοποιώντας κάποια σχεδόν ξεχασμένη αυτόχθονη ινδική γνώση σχετικά με την υδρολογία και τα μικρά φράγματα –και πείθοντας την κοινότητα να αντιμετωπίσει τα εσωτερικά ύδατα και τους ποταμούς σαν ιερούς πόρους που ανήκουν στην κοινοτική φροντίδα και αφορούν όλους– πέντε ξεραμένοι ποταμοί αποκαταστάθηκαν και τα υπόγεια ύδατα ανέβηκαν περίπου έξι μέτρα – χωρίς την συμμετοχή ειδικών ή της κυβέρνησης. Οι άνθρωποι που είχαν εγκαταλείψει την περιοχή επέστρεψαν πίσω για να καλλιεργήσουν και να δουλέψουν ξανά.

Οι αστικοί κήποι αποτελούν ένα αναπτυσσόμενο μοντέλο κοινόχρηστης χρήσης σε αρκετές πόλεις, καθώς και οι συνεργατικοί χώροι και οι προσπάθειες συστέγασης. Η καινοτομία του *«συμμετοχικού προϋπολογισμού»*, η οποία ξεκίνησε από την πόλη του Πόρτο Αλέγκρε στην Βραζιλία, υιοθετήθηκε από αρκετές πόλεις. Ο δήμαρχος του Σαν Φρανσίσκο διόρισε μια επιτροπή για τη «συμμετοχική οικονομία» για να διερευνήσει τις δυνατότητες της συμμετοχικής κατανάλωσης.

Ίσως το πιο δυναμικό παράδειγμα είναι το internet, το οποίο εμπεριέχει έναν κολοσσιαίων διαστάσεων αριθμό εγχειρημάτων κοινόχρηστης χρήσης. Η παροχή ενός συστήματος χαμηλού κόστους για την κοινωνική επικοινωνία σε παγκόσμιο επίπεδο επιτρέπει τη δημιουργία ψηφιακών κοινοτήτων για να μειώσουν τα υπερβολικά λειτουργικά κόστη που σχετίζονται με τις συμβατικές αγορές. Κοινότητες εμπιστοσύνης και αμοιβαιότητας μπορούν να δημιουργήσουν αξία πολύ πιο αποτελεσματικά και αποδοτικά σε σχέση με τις παραδοσιακές αγορές που

απαιτούν αρκετά επίπεδα ακριβών λειτουργικών (γραφειοκρατία, δικηγόρους, στρατολόγους, marketing, κ.ο.κ.).

Ο καθηγητής νομικών του Harvard Yochai Benkler αποκαλεί αυτό το φαινόμενο ως «κοινόχρηστη βάση ομήλικης παραγωγής». Με αυτό εννοεί συστήματα τα οποία είναι συνεργατικά, μη ιδιοκτησιακά και τα οποία βασίζονται στην «διαμερισμένη κατανομή πόρων και προσόδων μεταξύ ευρέως διανεμημένων, χαλαρά δομημένων ατόμων που συνεργάζονται μεταξύ τους».

Η *κοινωνικά παραγόμενη αξία* αν και πάντοτε υπήρχε, δεν ήταν πολιτισμικά ορατή πολλές φορές ή τόσο καλά οργανωμένη. Η συμβατικά οικονομική θεωρία δεν την «βλέπει» διότι σε αυτή δεν υπάρχουν οι αγοραίες τιμές. Αλλά η κοινόχρηστη χρήση αναδεικνύει ότι δεν χρειάζονται αγορές ή κυβερνήσεις για να δημιουργηθεί το οτιδήποτε το οποίο έχει σημαντική αξία. Η κοινόχρηστη χρήση είναι στην ουσία *μια τελείως διαφορετική πρόταση αξίας,* η οποία είναι επικεντρωμένη στην παραγωγή του αόρατου, κοινωνικά ενταγμένου κοινόχρηστου πλούτου.

Αυτή είναι μια πολύ σημαντική καινοτομία – όχι μια μοδάτη τεχνολογική ή προϊοντική, αλλά κοινωνιοοικονομικής διοικητικής υφής και παγκοσμιότητας. Ένας νεο-παλιός τρόπος παραγωγής της αξίας.

Το βεστιάριο της κοινόχρηστης χρήσης είναι πλέον τόσο μεγάλο και πολύμορφο και στο οποίο ήδη υπάρχουν εξειδικευμένοι κοινόχρηστοι τομείς για τη γνώση, την κουλτούρα και τη δημιουργικότητα. Ας σκεφτούμε τα εκατομμύρια των δεδομένων στη βικιπέδια σε πάνω από 285 γλώσσες. Τα πάνω από 8.000 ανοικτής πρόσβασης ακαδημαϊκά δελτία τα οποία υπερτερούν έναντι των ακριβών εμπορικών εκδόσεων. Το κίνημα των Ανοικτών Εκπαιδευτικών Πόρων το οποίο ξεκίνησε από το M.I.T. Τα εκατοντάδες εκατομμύρια διαδικτυακών κειμένων, video και μουσικών έργων τα οποία χρησιμοποιούν άδειες Creative Commons για να διευκολύνουν τη διανομή. Η μεγάλη ελεύθερη και ανοικτή πρόσβαση στο λογισμικό, μια κοινότητα που είναι η βάση για ποικίλο και πλούσιο μέρος πέραν του συμβατικού εμπορικού.

Η κοινόχρηστη χρήση των φυσικών πόρων μπορεί εξίσου να είναι το ίδιο παραγωγική, παρόλο που σχετίζεται με δεδομένους και όχι ανεξάντλητους πόρους. Υπάρχουν όλων των ειδών επιτυχημένες προσπάθειες κοινόχρηστης χρήσης για τη διαχείριση των αλιευμάτων των δασών και άρδευσης. Για παράδειγμα, τα *acequias νερού στο Νέο Μεξικό*, ή *τα ejidos* στο Μεξικό. Η γη των αυτοχθόνων Αμερικάνων και η ιερή σχέση τους με τη φύση.

Η κοινόχρηστη χρήση αποτελεί τρανό παράδειγμα των αστικών κήπων, του κινήματος αργοφαγείας, της κοινοτικά υποστηριζόμενης αγροτοκαλλιέργειας και του κινήματος Transition Town ανάμεσα στα άλλα.

Αυτές οι οργανωτικές δομές γενούν μια διαφορετική αξία μεταξύ τους. Οι δομές βασικών βιοτικών πόρων δρουν διαφορετικά από τις ψηφιακές. Οι αυτοαποκαλούμενες οικονομίες του δώρου, όπως οι τράπεζες αίματος, οι ακαδημαϊκοί κύκλοι και Couchsurfing διαφέρουν από τους κοινοτικούς κήπους και τις δημόσιες πλατείες.

Αυτό που όλες οι εκφάνσεις της κοινόχρηστης χρήσης έχουν ως κάτι σταθερό ανάμεσά τους είναι η δυνατότητα να διαχειρίζονται κοινούς πόρους με τη συμμετοχή και τον συνυπολογισμό. Ανασκευάζουν τον κοινωνικό ιστό με τέτοιον τρόπο, και πιστεύω ότι κάτι ανάλογο ούτε η αγορά ούτε το κράτος είναι ικανά να πράξουν. Η κοινόχρηστη χρήση έχει θεραπευτική λογική.

Φαντάζει θεμιτό κάποιος να θέλει να αγνοεί όλες αυτές τις εστίες καινοτομίας ως μικρές και περιθωριακές – στην ουσία είναι τοπικά μοντέλα που αρχίζουν να εξαπλώνονται και να ομοσπονδοποιούνται. Αναπτύσσονται σε ευρεία κλίμακα ανάλογα με τον τύπο των πόρων και της κοινωνικής συνεργασίας που είναι εφικτή.

Σαν ένα σύστημα διακυβέρνησης, τα κοινά προσφέρουν πολλές κριτικές δυνατότητες οι οποίες λείπουν από το νεοφιλελεύθερο κράτος και το αγοραίο σύστημα. Αυτές περιλαμβάνουν τη δυνατότητα:

• Να ενδυναμώνουν τον κόσμο να πάρει στα χέρια του τους πόρους που χρειάζεται.

• Να βάζουν και να πιέζουν για βιώσιμα όρια στις αγορές.

• Να εσωτερικεύουν όσες «εξωγενείς» αναγκαιότητες χρειάζονται σε σχέση με αυτό που οι αγορές επιβάλλουν.

• Να διακηρύττουν ότι συγκεκριμένοι πόροι θα πρέπει να παραμείνουν αναλλοτρίωτοι από την αγορά.

• Να μειώσουν την ανισότητα και την ανασφάλεια.

• Να επανακτήσουν τη σχέση ανάμεσα στη φύση και στους ανθρώπους.

• Να παρέχουν ένα νέο πλαίσιο «ανάπτυξης».

Δεν θα παραλείψω να αναφέρω ότι τα κοινά δεν αποτελούν πανάκεια. Τέτοιες προσπάθειες συνήθως αποτυγχάνουν λόγω κακής ηγεσίας ή ακατάλληλης οργανωτικής δομής. Υπάρχουν αρκετές διαφωνίες και διαμάχες ανάμεσα στους συμμετέχοντες. Ακόμα μαθαίνουμε πώς να θεωρητικοποιούμε τον τρόπο διακυβέρνησης των κοινών και πώς να τον υποστηρίξουμε, ειδικά σε μεγάλη κλίμακα. Τα κοινά ίσως να αποτελούν τη μαγική σφαίρα που μας επιτρέπει να αποδράσουμε »

από τις παθογένειες των ανθρώπινων θεσμών, της εξουσίας και της ιστορίας.

Ανεξάρτητα πάντως τα κοινά προσφέρουν ένα ελπιδοφόρο μονοπάτι γιατί δίνουν στους συμμετέχοντες τη δυνατότητα μιας μετρήσιμης αυτονομίας και ελέγχου πάνω στις ζωές και τους πόρους. Βοηθάνε στην απαγκίστρωσή τους από τις ανθυγιεινές εξαρτήσεις των ευμετάβλητων και ληστρικών αγορών. Δίνουν τη δυνατότητα μεγαλύτερης αυτάρκειας, ασφάλειας και επιτρέπουν την απόδραση από αναξιοπρεπείς αγοραίες - φιλάνθρωπες πρακτικές.

5. Η κοινόχρηστη χρήση ως διεθνές κίνημα

Θα τελειώσω σημειώνοντας ότι υπάρχει ένα διεθνές κίνημα που τώρα ανθίζει και θεωρεί την κοινόχρηστη χρήση ως ένα όραμα και ένα πλαίσιο για την αναδιάρθρωση της πολιτικής κουλτούρας και της καθημερινής ζωής. Αρκετό από αυτό βρίσκεται στην Ευρώπη –Ιταλία και Γερμανία είναι δυο χώρες με πολύ έντονο ενδιαφέρον για τα κοινά αγαθά– αλλά το κίνημα συσπειρώνει αρκετό κόσμο και στον παγκόσμιο νότο. Αυτό περιλαμβάνει και τα κινήματα των αυτοχθόνων, τους ακτήμονες αγρότες του Via Campesino, το Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ και εκπροσώπους από τον αναπτυσσόμενο κόσμο.

Στην Βολιβία ξαναγράφτηκε το σύνταγμα ώστε να δώσει στη Μητέρα Φύση σαφή νομικά δικαιώματα αντιπροσώπευσης στο δικαστήριο και ο πρόεδρος Έβο Μοράλες καλεί τα Ηνωμένα Έθνη να δημιουργήσουν μια συνθήκη με αντίστοιχο περιεχόμενο. Η Βραζιλία είναι το πρώτο έθνος με «ελεύθερη κουλτούρα». Υπάρχει επίσης ένας αυξανόμενος αριθμός «διεθνικών φυλών» από ανθρώπους που συμμετέχουν στα κοινά και μοιράζονται την ίδια προσήλωση στη συμμετοχή, την ένταξη, τη δικαιοσύνη, την καινοτομία που ξεκινά από τη βάση και που εξίσου λογοδοτούν. Αυτές οι ομάδες περιλαμβάνουν:

• Το κίνημα Αλληλέγγυας Οικονομίας

• Το κίνημα Transition Town

• Ακτιβιστές εναλλακτικής παγκοσμιοποίησης

• Ακτιβιστές για το νερό

• Το κίνημα των ακτημόνων εργατών / Via Campesino

• Το ελεύθερο λογισμικό

• Τους χρήστες του Creative Commons

• Τους βικιπέδιανς

• Τις εκδόσεις ανοικτής πρόσβασης

• Το κίνημα των Ανοικτών Εκπαιδευτικών Πόρων

• Τα κόμματα των πειρατών

• Το κίνημα Occupy

Σε καμία περίπτωση οι ομάδες αυτές δεν αποτελούν ένα συνεπές ενωμένο μέτωπο. Είναι υπερβολικά εκλεκτικές. Αλλά δείχνουν ένα μεγάλο βαθμό ενεργητικότητας και καινοτομίας και αρχίζουν να τα βρίσκουν μεταξύ τους. Αυτή η πρώιμη ομοσπονδία προσπαθειών δείχνει την αρχή ενός παγκόσμιου κινήματος, ενός χαλαρού οργανωμένου κινήματος των κινημάτων.

Πιστεύω ότι τα κοινά θα γίνουν το εστιακό πεδίο για όλη αυτήν την ενέργεια γιατί προσφέρουν αρκετά πλεονεκτήματα.

Πρώτον, η κοινόχρηστη χρήση ως μέθοδος δεν είναι κάτι το άκαμπτο, ούτε ολοκληρωτική ιδεολογία αλλά περισσότερο μια *κοσμοθεωρία και ευαισθησία* με οικουμενικό πνεύμα και ανάλυση. Είναι ανοικτή και προσβάσιμη σε διαφορετικές κουλτούρες και κοινωνίες.

Δεύτερον, η κοινόχρηστη χρήση έχει μια *σεβάσμια νόμιμη ιστορία* η οποία πηγαίνει πίσω μέχρι τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία και τη Μάγκνα Κάρτα ενώ αποτελεί συνοδευτικό της Κάρτας του Φόρεστ. Η ιστορία αυτή αποτελεί πηγή εκπαίδευσης, αξιοπιστίας και μοντέλο για νομική καινοτομία στο σήμερα.

Τρίτον, τα κοινά αποτελούν ένα σοβαρό *διανοητικό πλαίσιο και μια συζήτηση* που μας επιτρέπει να κριτικάρουμε την κουλτούρα της αγοράς και να ισχυροποιήσουμε την συνεργασία και την κοινότητα.

Τέταρτον, τα κοινά περιλαμβάνουν ένα πλούσιο εύρος επιτυχημένων *λειτουργικών μοντέλων* για τον εφοδιασμό και την ενδυνάμωση όσων ανταγωνίζονται την Αγορά και το Κράτος.

Και τέλος, τα κοινά μας προσκαλούν να βγάλουμε όλη μας την φαντασία και την ανθρωπιά μας για να λύσουμε τα σημαντικά κοινωνικά προβλήματα, μας ζητάνε να είμαστε κάτι παραπάνω από καταναλωτές και ψηφοφόροι, να γίνουμε ενεργά συμμετέχοντες στην οικοδόμηση ενός νέου κόσμου.

Σε αυτό το γενικότερο ξεκαθάρισμα, η κοινόχρηστη χρήση προσφέρει έναν πολύ δυναμικό τρόπο να αναστοχαστούμε την διακυβέρνηση, τα οικονομικά και την πολιτική σε μια εποχή που η υπάρχουσα τάξη έχει εξουθενωθεί. Τα κοινά προσφέρουν έναν τρόπο να ανανεώσουμε τη δημοκρατική πρακτική σε μια εποχή όπου οι πολιτικοί θεσμοί είναι δυσλειτουργικοί, διεφθαρμένοι, αντιδρούν στην αλλαγή ή είναι και τα τρία μαζί. Τα κοινά διαμηνύουν ότι οι κοινωνίες μπορούν να μοχλεύσουν τη συνεργασία και τις δράσεις από τη βάση για την επίλυση των προβλημάτων, να καταδείξουν νέες εκδοχές διακυβέρνησης πέρα ή με δημιουργική συνεργασία με την αντιπροσωπευτική δημοκρατία.

Όταν η θεωρία χρειάζεται να συνδεθεί με την πρακτική *γνωρίζουμε* ότι κάτι δυνατό συμβαίνει. Σε μια στιγμή που οι παλιές δομές και αφηγήσεις απλά δεν δουλεύουν, τα κοινά μάς δίνουν έναν λόγο να ελπίζουμε. Και χρειαζόμαστε πάρα πολύ κάποια αξιόπιστα μονοπάτια για να πάμε μπροστά.

Θεμελιώδες Δικαίωμα του Ανθρώπου - Συντακτική Υποχρέωση των Κινημάτων

Αργύρης Αργυριάδης*

Η συνεχιζόμενη οικονομική κρίση, πέρα από τα εμφανή δημοσιονομικά ελλείμματα, την επίθεση στα κοινωνικά και εργασιακά κεκτημένα, και τα χαράτσια έχει και τις αόρατες από τους θεσμούς παράπλευρες απώλειες. Το γενικότερο κοινωνικοπολιτικό κλίμα και η οικονομική ύφεση οδηγεί στη μεγαλύτερη εξαθλίωση τμημάτων του πληθυσμού: Άποροι, μετανάστες, εξαρτημένοι και νεόπτωχοι άστεγοι συνθέτουν το νέο παρατημένο ανθρώπινο δυναμικό το οποίο αφήνεται μόνο στην τύχη του χωρίς καμία κοινωνική φροντίδα, υγειονομική πρόνοια ούτε καμία στρατηγική επανένταξης. Η πραγματικότητα πλήττει όλες τις ηλικιακές ομάδες με τον αριθμό των αστέγων να έχει αυξηθεί κατά 20%. Η ανθρωπιστική κρίση είναι όχι απλά σοβαρή αλλά έχει «επιδημικό» χαρακτήρα. Συνταξιούχοι που δεν μπορούν να πληρώσουν τα φάρμακά τους, άνθρωποι χωρίς ένσημα ή ταμείο ασφάλισης αδυνατούν πλέον να έχουν πρόσβαση στο «Εθνικό» αλλά όχι κοινωνικό Σύστημα υγείας. Η νέα αυτή κατάσταση γίνεται εμφανής από την αυξημένη ζήτηση σε αντιβιοτικά, αντιπυρετικά, αντιβηχικά, αντιδιαβητικά, φάρμακα για το στομάχι και δερματολογικές αλοιφές κ.ο.κ. που αναζητούνται ευρέως από τις δομές αλληλεγγύης. Γίνεται κατανοητό ότι όλος αυτός ο ευπαθής πληθυσμός δεν μπορεί πλέον να κρυφτεί κάτω από το χαλί για την «ωραιοποίηση» των πλατειών, ή το «εορταστικό πνεύμα» προς όφελος της κατανάλωσης και της «ευημερίας» της χώρας ή του τουρισμού.

Από το «κράτος πρόνοιας» στην Κοινωνία της Πρόνοιας

Όταν μιλάμε σήμερα για την αυτοοργανωμένη κοινωνική παροχή υπηρεσιών υγείας-πρόνοιας, αυτό είναι αποτέλεσμα της διογκούμενης κοινωνικής κρίσης, μια κατάσταση όπου ο ασθενής, ο ηλικιωμένος και ο έχων ανάγκη ιατρικής περίθαλψης δεν τυγχάνουν της αναγκαίας φροντίδας στην υγεία. Περισσότερο ακόμη οι πολίτες δεν μπορούν να έχουν στη διάθεσή τους και στο σύνολό της την αντίστοιχη ιατρική φροντίδα που χρειάζονται. Η υγεία αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα του Ανθρώπου και συντακτική υποχρέωση των κινημάτων για την ελευθερία. Ο Ελεύθερος, Δημόσιος και Κοινωνικός χαρακτήρας της υγείας αποτελεί πολύ σοβαρή υπόθεση για να αφεθεί στο έλεος της αγοράς ή στην αιγίδα του κράτους, μηχανισμών εκ διαμέτρου αντίθετων με τον χαρακτήρα αυτόν.

Το σημερινό κράτος δεν φαίνεται να ενδιαφέρεται για οτιδήποτε δεν επιφέρει κέρδος, πόσο μάλλον για την παιδεία, την υγεία, την πρόνοια, και τη δωρεάν παροχή αυτών. Τη στιγμή που το κρατικό σύστημα υγείας αποκλείει ολοένα και περισσότερους ανθρώπους, που τίθεται χαράτσι στα εξωτερικά ιατρεία 5 ευρώ (υποσκάπτοντας τα υπολείμματα της δωρεάν υγείας), που εκατοντάδες χιλιάδες άνεργοι και χαμηλοσυνταξιούχοι ζουν με επίδομα 500 ευρώ ή και λιγότερο (όταν τα φάρμακα του μήνα μπορεί να κάνουν 150-200 ευρώ), που ο ΕΟΠΥΥ με το υπάρχον πλαίσιο λειτουργίας του (π.χ. ως 200 ασθενείς τον μήνα ανά γιατρό, μετά πληρώνεις επίσκεψη) απαξιώνει το υπάρχον σύστημα Α΄/θμιας υγείας αναγκάζοντας ουσιαστικά πολλούς ασφαλισμένους να στραφούν στον ιδιωτικό τομέα, που οι νοσοκομειακές κλινικές κλείνουν ή συνενώνονται η μια μετά την άλλη είτε στερούνται και τα πιο απαραίτητα αναλώσιμα, με αποτέλεσμα η παρεχόμενη υγεία να υποβαθμίζεται συνεχώς, τη στιγμή, τέλος, που εκατοντάδες φάρμακα είναι είτε σε έλλειψη, είτε μη συνταγογραφούμενα και οι πολίτες πρέπει να τα πληρώνουν τοις μετρητοίς.

Ένας ορισμός του Ελεύθερου Δημόσιου και Κοινωνικού δικτύου υγείας-πρόνοιας θα μπορούσε να περιλαμβάνει όλες τις δραστηριότητες των οποίων ο κύριος στόχος είναι η προαγωγή, η επαναφορά και διατήρηση της υγείας προς όλους ανεξαρτήτως, χωρίς εθνικά, φυλετικά, θρησκευτικά, σεξουαλικά ή οικονομικά κριτήρια. Δηλαδή η διασφάλιση της ίσης πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας-πρόνοιας, η κοινωνική ισότητα, και η γεωγραφική-θεσμική αποκέντρωση από το κράτος στην κοινότητα. Όπως: Ιατρεία-Φαρμακεία (ως υποστηρικτική δομή) και Ψυχοκοινωνική Συμβουλευτική για ευπαθή άτομα και ομάδες που χρίζουν υποστήριξης.

Οι άνθρωποι σήμερα στρέφονται »

προς τις Αυτοοργανωμένες Δομές Υγείας ζητώντας βοήθεια και υποστήριξη για ένα ευρύ φάσμα προβλημάτων που αντιμετωπίζουν, όχι μόνο για την ανακούφιση από τον πόνο και τη θεραπεία της ασθένειας αλλά και για τα ψυχολογικά-κοινωνικά προβλήματα. Οι Αυτοοργανωμένες Δομές Υγείας έχουν την ευθύνη όχι μόνο να βελτιώνουν την υγεία των ανθρώπων αλλά και να τους προστατεύουν έναντι του οικονομικού κόστους που συνεπάγεται η ασθένεια και να τους θεραπεύουν σεβόμενοι την αξιοπρέπειά τους. Οι Αυτοοργανωμένες Δομές Υγείας έχουν τους εξής βασικούς στόχους:

• Να βελτιώνουν την υγεία του πληθυσμού που εξυπηρετούν.
• Την προαγωγή υγείας (βιοσωματική - ψυχολογική) – πρόληψη και πρόνοια.
• Παροχή Άμεσης Βοήθειας.
• Να ανταποκρίνονται στις προσδοκίες της κοινότητας.
• Να θεραπεύουν την ασθένεια με ποιοτική ιατροφαρμακευτική φροντίδα.

Οι σημαντικές ανισότητες στο επίπεδο υγείας-πρόνοιας μεταξύ φτωχών και πλουσίων, μεταξύ των ατόμων με υψηλή μόρφωση και αυτών που η μόρφωσή τους είναι χαμηλότερη, στην παρούσα φάση πρέπει να μας προβληματίζουν και επιβάλλεται να λύσουμε αυτές τις διαφορές. Οι εμπλεκόμενοι στα κατά τόπους κοινωνικά δίκτυα υγείας έχουν υποχρέωση να δραστηριοποιηθούν και να απαιτήσουν όπως οι κοινωνικοί πόροι για την υγεία-πρόνοια κατανεμηθούν μεταξύ των πολιτών ανάλογα με τις ανάγκες που έχουν για ιατροφαρμακευτική φροντίδα και ψυχολογική υποστήριξη.

Αυτοοργανωμένες Δομές Υγείας

Στόχος των αντιδομών στο χώρο της υγείας-πρόνοιας θα πρέπει να είναι η κατάργηση των ανισοτήτων, η εξασφάλιση ίσων ευκαιριών και η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, μέσω της υλοποίησης δράσεων και πρωτοβουλιών που επιχειρούν να περιορίσουν τις διακρίσεις και να διασφαλίσουν την ισότιμη πρόσβαση των πολιτών σε κοινωνικά αγαθά και υπηρεσίες περίθαλψης, υποστήριξης και συμβουλευτικής. Ο σκληρός πυρήνας του κράτους αδυνατεί να βοηθήσει και δεν ήταν ποτέ κύριο ζήτημα στην ατζέντα του η προνοιακή, συμβουλευτική και ενταξιακή δράση για τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες. Είναι σημαντικό λοιπόν αντί να αναζητήσουμε την πρόνοια μέσα στο κράτος να κοινωνικοποιήσουμε την Αλληλεγγύη στον χώρο της υγείας-πρόνοιας και να την κάνουμε το αντίπαλο δέος αυτοθεσμίζοντάς την, με βασικό στοιχείο τον ελεύθερο, δημόσιο και κοινωνικό χαρακτήρα που θα πρέπει να έχει ως βασικό πρόταγμα:

1. Ελεύθερο και απαλλαγμένο από οποιαδήποτε εξουσία ή κρατικόθεσμικό παρεμβατισμό.
2. Δημόσιο στη δυνατότητα ανοικτής παροχής πρόνοιας χωρίς διακρίσεις προς τον καθένα.

3. Κοινωνικό με την έννοια ότι εφόσον προέχει ο άνθρωπος, το κέρδος ή η αποτελεσματικότητα και οι χρηματοοικονομικοί δείκτες δεν θα αποτελέσουν τον καθοριστικό παράγοντα για τη λειτουργία δράσεων ή στρατηγικών πρόνοιας, συμβουλευτικής ή επανένταξης, ώστε να μην μπορεί να εισέλθει η λογική της αγοράς ή της ιδιωτικής κερδοφορίας.

Δηλαδή να δημιουργήσουμε ένα ολοκληρωμένο δίκτυο κοινωνικής πρόνοιας. Να το αυτοθεσμίσουμε ως μία διαρκή κοινωνική σχέση δημιουργώντας τον κόσμο που ονειρευόμαστε μέσα στο καβούκι του παλιού συστήματος που καταρρέει. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να γίνει μια διάκριση που είναι απαραίτητη για τον καθένα. Αν και η Υγεία θεωρείται ως «Δημόσιο Αγαθό» θα πρέπει να γίνει κατανοητό ότι είναι μια υψηλής τεχνογνωσίας κοινωνική υπηρεσία που ξεφεύγει κατά πολύ από την εμπράγματο σφαίρα. Η παροχή υγείας δεν κοστολογείται και δεν ανταλλάσσεται, γι' αυτό και είναι δύσκολο να αποτιμηθεί η αξία της, όπως δεν είναι δυνατό να αποτιμηθεί και η αξία της ανθρώπινης ζωής. Σίγουρα η λειτουργία και η στελέχωση των Αυτοοργανωμένων Δομών Υγείας θα πρέπει να είναι στο επίκεντρο και ύψιστης προτεραιότητας κάθε τοπικής κοινότητας η οποία θα πρέπει να μπορεί να καλύψει τα έξοδα της αξιοπρεπούς διαβίωσης των λειτουργών υγείας που πρέπει να βρίσκονται ανά πάσα στιγμή σε ετοιμότητα και δεν είναι «ποτέ αχρείαστοι» μιας και σύμφωνα με το χειραφετικό βιοψυχοκοινωνικό μοντέλο υγείας, η προαγωγή, πρόληψη και διατήρηση της ευζωίας αποτελεί την ύψιστη προτεραιότητα κάθε λειτουργού υγείας. Η αμοιβή τους από την κοινότητα αποτελεί το εχέγγυο ελέγχου της κοινότητας πάνω στο επιτελούμενο έργο αλλά και αποτελεσματική απαξίωση της αγοραίας - πελατειακής σχέσης Ιατρού-Ασθενή που αναπτύχθηκε και συντηρείται στον σημερινό κόσμο. Κατά την προσωπική μου άποψη, το ίδιο θα πρέπει να γίνει και στην Εκπαίδευση που αποτελεί και εκείνη θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα και συντακτική υποχρέωση των κινημάτων πέραν της απλής και βραχείας αυτομόρφωσης με έναν πιο ολοκληρωμένο θεσμό σχολείων και πανεπιστημίων.

Φυσικά, οι Αυτοοργανωμένες Δομές Υγείας δεν πρέπει να έχουν καμία σχέση ούτε με ΜΚΟ αλλά ούτε και να αποτελούν το πρόσχημα για τον «εισοδισμό» κομμάτων με στόχο την εκμετάλλευση του πόνου προς ίδιο πολιτικό όφελος όπως χαρακτηριστικά συνέβη στην περίπτωση των κοινωνικών ιατρείων, φαρμακείων κ.λπ. που αλώθηκαν από δήμους, ΜΚΟ, κομματικούς μηχανισμούς κ.λπ. και πλέον ενσωματώθηκαν εντός του θεσμικού τόξου της «κοινωνίας των πολιτών» η οποία απλά καλείται να διαχειριστεί την κρίση κάνοντας ανέξοδη για το σύστημα και ακίνδυνη φιλανθρωπία, απαξιώνοντας πλέον την έννοια του «κοινωνικού» ως αντιδομή.

Η συντακτική υποχρέωση των κινημάτων

Είναι πασιφανές ότι έχουμε περάσει από τον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα των προηγούμενων αιώνων στον κοινωνικοαπελευθερωτικό αγώνα της σύγχρονης εποχής. Αυτός ο νέος αντικαπιταλιστικός διαφωτισμός θα αντικαταστήσει το κράτος και την εξουσία ως μηχανισμούς επιβολής, με την αυτοθέσμιση της κοινωνίας ως διαρκή ελευθεριακή δυνατότητα. Θα πρέπει λοιπόν να ξαναγίνει εκ νέου ο σύγχρονος χάρτης του απελευθερωμένου πολίτη, θα πρέπει να γραφτούν τα σημερινά θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου. Απαλλαγμένοι από τον πρωτοχριστιανικό χιλιασμό της ιδεολογίας των «ισμών», το ευρύτερο αντιεξουσιαστικό, αναρχικό και ελευθεριακό κίνημα έχει ως συντακτική υποχρέωση να θέσει τις βάσεις σε προεικονιστικό επίπεδο για τις θέσεις του και τους στόχους του.

Κάτι αντίστοιχο, γίνεται στο πεδίο των κοινωνικών συνεταιρισμών, της αλληλέγγυας οικονομίας, στο εμπόριο χωρίς μεσάζοντες κ.ο.κ. Το ίδιο θα πρέπει να γίνει και στον τομέα της υγείας. Η υγεία ενός ατόμου ή ενός πληθυσμού φαίνεται ότι εξαρτάται κατά 20% από βιολογικούς παράγοντες, κατά 20-30% από το φυσικό και το κοινωνικό περιβάλλον, κατά 10-20% από τις υπηρεσίες υγείας και κατά 40-50% από την ανθρώπινη συμπεριφορά. Η κατανόηση της δράσης αυτών των παραγόντων καθώς και του τρόπου αλληλεπίδρασής τους μπορεί να υποβοηθήσει την κατανόηση και την ερμηνεία των φαινομένων της υγείας και της αρρώστιας.
Σύμφωνα με το χειραφετικό βιοψυχοκοινωνικό μοντέλο, ο ορισμός της υγείας αποτελεί μια ολιστική προσέγγιση, δηλαδή η συμβιωτική ισορροπία του εσωτερικού με το εξωτερικό περιβάλλον (βιολογικών, ψυχολογικών, οικονομικών πολιτικών και κοινωνικών παραγόντων) που παρέχει στο άτομο να ζει δημιουργικά σύμφωνα με τις πεποιθήσεις και τις επιδιώξεις του εντός των αυτοοργανωμένων κοινοτήτων του. Η κατάσταση αυτή αποκαλείται «ευζωία». Η Ευζωία ως Θεμελιώδες Ανθρώπινο Δικαίωμα για να επιτευχθεί πρέπει να περιλαμβάνει ως μίνιμουμ τόσο σε ατομικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο τη δυνατότητα των πολιτών να:

1. Εργάζονται
2. Ζουν σε μια ελευθεριακή κοινωνία με αμεσοδημοκρατικούς θεσμούς
3. Έχουν ένα καλά οργανωμένο και υψηλής ποιότητας υπηρεσιών κοινωνικό σύστημα υγείας
4. Τρέφονται επαρκώς
5. Ενδυναμώνονται οι κοινωνικές και συντροφικές σχέσεις έναντι του ατομικισμού και του ανταγωνισμού
6. Έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση
7. Δρουν συνεχώς για την επίτευξη των στόχων τους.

Αλλά δεν αρκεί μόνο αυτό. Θα πρέπει και τα κοινωνικά κινήματα να εξασφαλίσουν ως συντακτική υποχρέωση ένα Ελεύθερο Δημόσιο και Κοινωνικό Σύστημα Υγείας από όλους για όλους με τα εξής χαρακτηριστικά:

1. Αντιμετώπιση του πάσχοντος ως μια ενιαία βιοψυχοκοινωνική οντότητα και όχι ως μια βιολογική μηχανή που χρειάζεται επισκευή όπως στο βιοιατρικό μοντέλο.
2. Αυτοοργανωμένες Δομές Υγείας με διεπιστημονικό και κοινωνικό χαρακτήρα όπου οι εμπλεκόμενοι θα συνεργάζονται μεταξύ τους
3. Το σύστημα υγείας θα είναι ανθρωποκεντρικό και όχι ιατροκεντρικό ή αγοραίο
4. Εστίαση στην πρόληψη, συμβουλευτική και εκπαίδευση του ανθρώπου και όχι μόνο στη θεραπεία για την εκ των υστέρων καταστολή του προβλήματος. Εστίαση στην υγεία και όχι στην ασθένεια
5. Συνεργασία με άλλες αυτοοργανωμένες κοινωνικές δομές για θέματα που υποσκάπτουν την υγεία του ανθρώπου, εργασία, στέγη, φροντίδα ευπαθών ομάδων κ.ο.κ.
6. Προώθηση εξατομικευμένων προγραμμάτων πρόληψης, θεραπείας (βρέφη, ΑΜΕΑ, Τρίτη Ηλικία, Ψυχικές διαταραχές κ.ο.κ.)Η υγεία όπως και η εκπαίδευση, η τροφή και η οικονομία αποτελούν βασικά στοιχεία της νέας συντακτική δομής των κινημάτων *Με* την κοινωνία και όχι *Για* την κοινωνία. Ο δημόσιος χώρος φέρνει κοντά τόσο τους εργαζόμενους λειτουργούς όσο και τους χρήστες των υπηρεσιών υγείας. Έχουμε την ευκαιρία να εντάξουμε την αυτοοργάνωση των δομών υγείας ως ένα διακριτό τρόπο στην αλλαγή του κοινωνικού παραδείγματος. Είναι μια πολύ σημαντική υπόθεση για όλους και δεν υπάρχει η πολυτέλεια για αναβολές ή υπεκφυγές. Άλλωστε διανύουμε μια εποχή που σύμφωνα με έναν από τους αφορισμούς του Ιπποκράτη: «Ο βίος βραχύς, η δε τέχνη μακρή, ο δε καιρός οξύς, η δε πείρα σφαλερή, η δε κρίσις χαλεπή». Μπορούμε όμως να το αλλάξουμε, οι Αυτοοργανωμένες Δομές Υγείας μπορούν να γίνουν τα Αντισώματα ενάντια στον κοινωνικό κανιβαλισμό, να ενθαρρύνουν την αλληλεγγύη εξαλείφοντας όλες τις ψυχοκοινωνικές δυσανεξίες όπως ο ρατσισμός, η ξενοφοβία, ο ατομικισμός και να ενδυναμώσουν τη συμβίωση, την οργανική αλληλεγγύη και το ψυχολογικό αίσθημα της κοινότητας. «Ο ασθενής δεν είναι πλέον επί της χειρουργικής κλίνης».

** Ο Αργύρης Αργυριάδης είναι Δρ. Εφαρμοσμένης Ψυχολογίας, συμμετέχει στο δίκτυο Ριζοσπαστικής Ψυχολογίας, στο Παρατηρητήριο Ψυχοκοινωνικών Δικαιωμάτων της ISEPP καθώς και σε Αυτοοργανωμένα Εγχειρήματα στον χώρο της Υγείας.*

Η Κορέα, της Κορέας!

Αλέξανδρος Σχισμένος

Τα τελευταία νέα από την Βόρειο Κορέα ήταν μία ρουκέτα που εκτοξεύτηξε στην Ιαπωνική Θάλασσα. Όπως σχεδόν όλα τα νέα από το πιο απομονωμένο κράτος στον πλανήτη, που πάντα είναι εκρηκτικά, είτε με την μορφή πυραύλων, είτε με την μορφή περίλαμπρων εορτών και παράλογων ανακοινώσεων.

Η Βόρειος Κορέα αποτελεί μία φυλακή του παραλόγου χτισμένη από την τυποποιητική λογική των γεωπολιτικών συσχετισμών και του ιστορικού εκτροχιασμού του σκοτεινού 20ου αιώνα. Πώς γίνεται ένα κράτος να εξαπολύει απειλές και πυραύλους κατά της Ιαπωνίας και της Νότιας Κορέας, ακόμη και κατά των ΗΠΑ και να τη γλιτώνει όπως μέχρι τώρα την γλιτώνει το καθεστώς της Πιονγκ Γιανγκ; Πώς γίνεται ένα κράτος να διατηρεί την ενότητα και τη μονολιθικότητα της εξουσίας του πάνω σε έναν πληθυσμό που λιμοκτονεί; Πώς γίνεται, την εποχή της παγκόσμιας διαδικτύωσης και της αέναης πληροφόρησης, να υπάρχουν τείχη που αποκόπτουν έναν ολόκληρο λαό από την παγκόσμια χρονικότητα;

Η Βόρειος Κορέα είναι το όριο και η λύση, σε ένα «υλικό», πραγματικό επίπεδο, του σημερινού συστήματος διεθνών σχέσεων και εντάσεων. Είναι ακόμη το όριο και η λύση σε ένα «θεωρητικό», φαντασιακό επίπεδο, των τεχνικών ενσωμάτωσης και εξαίρεσης στα σημερινά συστήματα εξουσίας και κυρίως στην παγκόσμια επικοινωνία τους. Δεν είναι απλώς ένα κράτος-παρίας, αλλά η αντίστροφη όψη της θρυμματισμένης εμπορευματοποιημένης κοινωνίας, η απώθηση και η σκοτεινή αντανάκλασή της. Είναι το καθεστώς όπου όλος ο λαός βρίσκεται σε κατάσταση εξαίρεσης και το κοινωνικό φαντασιακό βρίσκεται σε σχεδόν πλήρη κλειστότητα και απολίθωση.

Ας κοιτάξουμε λίγο την ιστορία του τόπου. Η Κορεατική Χερσόνησος κάποτε ονομάστηκε από τους ευρωκεντριστές εμπόρους και ιεραποστόλους ως τα «Βαλκάνια της Ανατολής». Μία χερσόνησος μέσα σε μία σχεδόν κλειστή θάλασσα, το Ιαπωνικό Πέλαγος, ανάμεσα σε πανίσχυρα κράτη που πάντοτε εισέβαλλαν και καθόριζαν τη μοίρα της. Ωστόσο, Βαλκάνια δεν ήταν, όπως δεν ήταν και Μεσόγειος, καθώς πάντοτε υπήρξε ενωμένη υπό θεοκρατικού τύπου απολυταρχίες, κυριαρχούμενη από ένα πολιτικό φαντασιακό απόλυτης ιεραρχίας και υποκαταστατότητας του πληθυσμού από τον Ένα, τον Αυτοκράτορα, το μοναδικό πραγματικό πρόσωπο, όπως είναι σύνηθες στον δεσποτισμό που ο Μαρξ ονόμασε «ανατολικού τύπου». Πάντως, όπως και στα Βαλκάνια, ο Ψυχρός Πόλεμος εκδηλώθηκε εδώ άμεσα, μετά ακριβώς την επιτυχημένη δοκιμή της σοβιετικής ατομικής βόμβας, που διέρρηξε το εύθραυστο κέλυφος της συμμαχίας ΕΣΣΔ-Δύσης. Μόνο που, ακριβώς επειδή δεν ήταν Βαλκάνια, η σύρραξη εδώ υπήρξε μετωπική. Ο αμερικάνικος στρατός εισέβαλε και συγκρούστηκε με τον Κόκκινο στρατό του Μάο σε μία εξαντλητική 3ετή σύγκρουση που κατέληξε στην διχοτόμηση της χώρας με το περιβόητο όριο του 38ου παραλλήλου. Προέκυψαν δύο κράτη, η κομμουνιστική Βόρειος και η καπιταλιστική Νότιος Κορέα. Αυτός ο πόλεμος δεν έληξε ποτέ, και ποτέ η Βόρειος Κορέα δεν υπέγραψε την επίσημη ανακωχή. Μονάχα η εκεχειρία έχει καταγραφεί επίσημα και ένα εκατομμύριο στρατιώτες συνωστίζονται εκατέρωθεν του τείχους που χωρίζει τις δύο χώρες.

Η εμπειρία της κορεατικής σύγκρουσης υπήρξε τραυματική και για τους δύο υπερκρατικούς σχηματισμούς, το σοβιετικό και το αμερικάνικο στρατόπεδο, και η έκφραση «θα γίνει της Κορέας» διατηρήθηκε για δεκαετίες και στο καθ' ημάς λεξιλόγιο. Ένα μάθημα που αποκομίστηκε ήταν πως μία παρόμοια σύγκρουση θα είναι σίγουρα ατελέσφορη και σίγουρα επικίνδυνη. Η απροθυμία της Κίνας να βοηθήσει ανοιχτά το Βιετνάμ και η απροθυμία των ΗΠΑ να εμπλακούν ανοιχτά στο Αφγανιστάν στις αρχές του '80 απηχούν και τις μνήμες της Κορέας. Η διατήρηση της ειρήνης στην Κορέα υπήρξε ουσιώδες ζήτημα για την παγκόσμια ισορροπία, ιδιαιτέρως καθώς αυτή η διατήρηση δεν βασιζόταν στη λύση των εντάσεων αλλά στη στεγανοποίησή τους σε ανθεκτικά δοχεία.

Ήταν οι κυρίαρχες σημασίες του απομονωτισμού και της αυτάρκειας, που αποτελούσαν θεμέλια του σοσιαλιστικού γραφειοκρατικού φαντασιακού που συναρμόστηκαν με τις πανάρχαιες παραδόσεις του θεϊκού ηγέτη και της ενσάρκωσης του λαού σε ένα πρόσωπο, στις οποίες θεμελιώθηκαν τα τσιμεντένια

τείχη που απέκλεισαν τη Βόρειο Κορέα. Ένας υπηρέτης του κινέζικου καθεστώτος, ο Κιμ Ιλ Σουνγκ ανέλαβε την απόλυτη εξουσία εντός των τειχών, με μόνη του φροντίδα να επεκτείνει την εξουσία του πέρα από το σώμα, στην ίδια τη συνείδηση του λαού του.

Η εκπαίδευση ήταν ο θεσμός που χρησιμοποιήθηκε ώστε οι αρχαίες θεοκρατικές σημασίες να αναβιώσουν με νέο περίβλημα. Ο Μεγάλος Ηγέτης ανέλαβε, μέσα στον 20ο αιώνα, να διαγράψει ολόκληρη την δισχιλιετή ιστορία της χώρας και να την ξαναγράψει με βάση το είδωλό του. Καθ' εικόνα και ομοίωση, η Βόρειος Κορέα δημιουργήθηκε από τον Κιμ, κατά τρόπο απόλυτο, σε βαθμό που σήμερα οι λιγοστές εικόνες που έρχονται από εκεί, να αποκαλύπτουν μία ζωντανή λατρεία του ηγέτη που ανάλογό της δεν βρίσκει σε καμία προσωπολατρία του ολοκληρωτισμού.

Η Β. Κορέα είχε την ατυχία να βρεθεί υπό πλήρη απομόνωση, κατά τρόπο αδιανόητο για οποιαδήποτε ευρωπαϊκή ή μεσανατολική ή αμερικάνικη κοινωνία. Με μοναδικούς συμμάχους την Κίνα και την ΕΣΣΔ, το καθεστώς αναπτύχθηκε μέσα σε πειραματικό σωλήνα, ικανό να αποκόψει κάθε δεσμό με τον υπόλοιπο κόσμο και εν τέλει, με την ίδια την ιστορία του κόσμου. Ο χρόνος στην Β. Κορέα κυλάει σε διαφορετικούς ρυθμούς από τον υπόλοιπο πλανήτη και δεν μετριέται με δευτερόλεπτα, αλλά με τις ανάσες του Κιμ Γιονγκ Ουν, του εγγονού του Μεγάλου Ηγέτη, ο οποίος είναι με την σειρά του θεός, όπως και ο πατέρας του Κιμ Γιονγκ Ιλ, με ιδιότητες πέραν του ανθρωπίνου. Είναι εξάλλου γνωστό πως, σύμφωνα με την εσωτερική προπαγάνδα, οι Κιμ, θεϊκοί ηγέτες, δεν έχουν ανάγκες υγιεινής, όπως οι λοιποί της ανθρωπότητας!

Η επίκληση στην θεϊκότητα του ηγέτη συνοδεύει ένα ολόκληρο τελετουργικό ψεύδους και παραχάραξης της ιστορίας καθώς και ένα πολύ συγκεκριμένο τελετουργικό ζωής για κάθε υπήκοο. Το καθεστώς ενορχηστρώνει τον ίδιο τον βίο του Βορειοκορεάτη σε κάθε λεπτομέρεια, μέσα από ετήσιες γιορτές και καθημερινές ασκήσεις, φαντασμαγορικά θεάματα και εργοστασιακή πειθαρχία. Η κυρίαρχη αφήγηση θυμίζει μετα-αποκαλυπτικό σενάριο ταινίας, αφού στα σχολεία διδάσκεται πως η Βόρειος Κορέα είναι η μόνη χώρα που έμεινε ανεξάρτητη να μάχεται για την ελευθερία, ενώ στον υπόλοιπο κόσμο κυριαρχεί η απόλυτη εξουσία των ΗΠΑ. Κάθε Κορεάτης οφείλει μία φορά το χρόνο, σε καθορισμένη ημερομηνία, να επισκεφθεί το Μουσείο του Ηγέτη, όπου με θρησκευτική ευλάβεια εκτίθενται αρκουδάκια, ξίφη, μοντέλα αυτοκινήτων και άλλα δώρα ξένων ηγετών, που υποτίθεται προσβλέπουν στην Κορέα τον απελευθερωτή τους και την έμπνευσή τους! Η χώρα είναι γεμάτη αγάλματα των Ηγετών, θρησκευτικά αγάλματα ανάλογα του Λένιν ή του Βούδα, όπου το μόνο που μπερδεύει το μάτι είναι η σύγχρονη ενδυμασία τους. Ειρήσθω εν παρόδω, αν ξαπλώσεις, ρίξεις τη σκιά σου ή αγγίξεις ένα τέτοιο άγαλμα, η ποινή είναι θάνατος για ασέβεια.

Όλα είναι θέαμα στη Β. Κορέα, ένα φριχτό θεατρικό έργο που στήνεται καθημερινά, ασχέτως κόστους. Το καθεστώς, ανίκανο να παρέχει έστω τα βασικά, παρέχει μία πολυεπίπεδη προπαγανδιστική φαντασμαγορία, ένα διαρκές φρικτό θέατρο όπου κάθε σύμβολο ιεροποιείται (ακόμη και το παγκάκι όπου κάθισε ο Ηγέτης βρίσκεται σε γυάλινη προθήκη), αυτονομείται, καθιερώνεται σαν μαγικό αντικείμενο, φορέας μυστικής ισχύος. Οι ρόλοι του θεατή και του ηθοποιού έχουν ενωθεί και ολόκληρος ο λαός καλείται από τα μεγάφωνα να λάβει μέρος σε τεράστιες χοροσυνθέσεις εκατοντάδων χιλιάδων που κινούνται σαν ένα κορμί, με εξαρτημένα αντανακλαστικά ανεπτυγμένα από »

δεκαετίες εξάσκησης. Υπάρχει μάλλον μόνο ένας θεατής, ο Ηγέτης, και εκατομμύρια κομπάρσοι σε αυτήν την οχυρωμένη θεατρική σκηνή όπου αενάως παίζεται το ίδιο έργο, η εξύμνηση του καθεστώτος και ο αφορισμός ολόκληρου του έξω κόσμου, ένα μαγικό τελετουργικό της πιο στεγανής κλειστότητας του νοήματος. Κανείς δεν μπορεί να φύγει από την παράσταση.

Κι έτσι, και οι ρουκέτες και οι πύραυλοι και οι απειλές, αποτελούν κι αυτά χάρτινες μακέτες του θεατρικού σκηνικού. Δεν είναι τυχαίες οι εκπυρσοκροτήσεις τους, πάντοτε εξυπηρετούν μία κορύφωση του δημόσιου δράματος.

Ο Ηγέτης το γνωρίζει αυτό, καθώς και ο έξω κόσμος. Κάτω από τα σκηνικά, η Β. Κορέα λιμοκτονεί. Ο λιμός και η πείνα έχουν εκατομμύρια θύματα κάθε χρόνο, το ίδιο και ασθένειες που έχουν εξαφανιστεί από τον λοιπό κόσμο αλλά εδώ θριαμβεύουν, καθώς δεν υπάρχει καν επαρκής πενικιλίνη. Αυτό είναι το κόστος της παράστασης.

Το καθεστώς όμως έχει ισχυρούς προστάτες. Μία κατάρρευσή του θα έφερνε καταστροφή για την ευαίσθητη ισορροπία του νέου παγκόσμιου κέντρου της οικονομίας και του εμπορίου, του Ειρηνικού. Η Β. Κορέα αποτελεί την ασφάλεια της χειροβομβίδας και αν το καθεστώς καταρρεύσει, το Πεκίνο θα βρεθεί με εκατομμύρια πρόσφυγες, η Σεούλ θα καταρρεύσει οικονομικά, η Ουάσιγκτον θα χάσει τα ερείσματα της στρατιωτικής της παρουσίας, η Ιαπωνία θα απειληθεί με εκτροχιασμό των σχέσεών της με την Κίνα και την Ταϊβάν, τα δίκτυα θα εξαρθρωθούν και ο Ειρηνικός θα γίνει μια νέα Μεσόγειος.

Κι έτσι το θέατρο είναι προς όφελος όλων. Η πιθανότητα πως ο ανθρώπινος παράγοντας και η έκρηξη του τυχαίου μπορεί να οδηγήσουν κάποια «χάρτινη» ρουκέτα να εκραγεί στον πυρήνα της λεπτής ισορροπίας είναι ένας κίνδυνος με τον οποίο οι μεγάλες Δυνάμεις πάντοτε αρέσκονται να παίζουν, ξεχνώντας πως κάποτε, αρκεί μια σφαίρα στο Σεράγεβο.

Ελληνοκινεζική συνεργασία:

1) Σε μια χώρα που οι πολίτες της τζογάρουν μανιασμένα εθισμένοι στο κίνο, έχουν εφαρμοστεί μισθοί κίνας, ο πρωθυπουργός τους πάει στην Κίνα για επενδύσεις, κάπου την έχουν πατήσει όλοι τους...
2) Όταν λένε ότι υπεγράφησαν πρωτόκολλα με τους Κινέζους, εννοούν ότι έστησαν οι δικοί μας πρώτοι κώλο...

Για τη θεωρία των άκρων:

Ένα άκρο αν είσαι μόνος σου.
Δύο άκρα αν κρατάς ένα σχοινί.
Τρία άκρα αν έχεις τριγωνικές σχέσεις.
Τέσσερα αν είναι σε παραλληλόγραμμο τραπέζι κυβερνητικών αποφάσεων.
Ακόμα περισσότερα αν είσαι μέσα στο πεντάγωνο και αποφασίζεις για την εθνική άμυνα.
Αλλά τι γίνεται άμα είσαι και κύκλος και κρατάς την κιμωλία; Αν είσαι μέσα στον κύκλο και κρατάς εξουσία, το άκρο είσαι, όλοι οι υπόλοιποι απλά είμαστε απέξω.

Απεργία Δασκάλων:

1) Μην λυπάσαι για μας που συνεχίζουμε να αγωνιζόμαστε. Να λυπάσαι για αυτούς που έχασαν μια μάχη και παραιτήθηκαν.
2) Δάσκαλε πού δίδασκες, την απεργία γιατί δεν την ξεκίνησες;
3) Πλέον στα ψυχοκοινωνικά φαινόμενα εκτός από τη «Γνωστική Ασυμφωνία», έχουμε και τη «Διδασκαλική Ασυμφωνία». Της οποίας την πατρότητα του όρου διεκδικώ και η οποία περιγράφεται ως:
Ο συνδικαλιστής δάσκαλος έχει την τάση να μειώνει την ασυμφωνία που μπορεί να δημιουργηθεί μεταξύ δύο αγωνιστικών στοιχείων αντιφατικών μεταξύ τους: Να απεργήσουμε (βάση δασκάλων) - Συντρέχει λόγος (συνδικαλιστές).
Αυτή η ασυμφωνία υπήρξε μεταξύ των δύο στοιχείων που εμφανίζονται μαζί στο γνωστικό πεδίο του δασκάλου και το ένα συνεπάγεται την άρνηση του άλλου. Η ασυμβατότητα όμως αυτή δεν είναι λογική αλλά κοινωνιοψυχολογική – δυο στοιχεία είναι δηλαδή ασύμφωνα όταν για τον ένα ή τον άλλο λόγο, τα άτομα που είναι εξοικειωμένα με μια κοινωνική συνθήκη εκτιμούν γενικά ότι αυτά τα δύο στοιχεία δεν θα πρέπει να συνδέονται μεταξύ τους.
Σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν, η διδασκαλική ασυμφωνία εκδηλώνεται όταν υπάρχει ασυνέπεια μεταξύ αγωνιστικών στοιχείων. Παρόλα αυτά, γίνεται εμφανέστερη κυρίως όταν υπάρχει ασυνέπεια μεταξύ στάσεων και έκδηλης συμπεριφοράς οπότε και επέρχεται αλλαγή στάσεων για να μειωθεί η αγωνιστική ασυμφωνία.
Επειδή δεν μπορώ να αυτοανακηρυχθώ υποψήφιος για το νόμπελ ψυχολογίας, μπορεί κάποιος σύντροφος ή φίλος να με προτείνει; Εκτός αν θέλουμε φέτος μόνο την Κική.
4) Όποιος νύκτα περιπατεί λάσπες και (σ)κατά πατεί...
5) Ήξεις αφίξεις, ουκ εν απεργία ρήξις...
6) Επιστροφή στην κανονικότητα λοιπόν... Μα δεν φύγαμε ποτέ από αυτήν.
7) Όποιος λυγίσει και δεν αγωνιστεί να περιμένει την δυστοπία τού αύριο.
Όσοι αποφασίσουν να αγωνιστούν ακόμα και αν χάσουν πρόσκαιρα, αφήνουν την παρακαταθήκη ότι η εξουσία δεν είναι ανίκητη. Το κράτος και οι επιτάξεις του είναι μια λεζάντα. Εμπρός εμείς να γίνουμε τα πάντα.
8) Α-ΔΕ-ΔΥναται να απεργήσει δυναμικά και επί της ουσίας, το λέει και το όνομά της...

Δημοκρατία:
Η αστική δημοκρατία αποτελεί «λογική πλάνη». Πλέον η διακυβέρνηση γίνεται με όρους ψυχοπαθολογίας...
Ντροπή σε όλους τους εργαζομένους, η απεργία δεν είναι δικαίωμα αλλά επιλογή. Δικαίωμα είναι η ανεργία, και το 34% των Ελλήνων και αλλοδαπών που ζούνε σε αυτήν τη χώρα το πραγματώνουν με τις ευλογίες της κυβέρνησης.

Διαπιστώσεις:
«Η Έμμα Γκόλντμαν πήγε φυλακή επειδή υποστήριζε ότι οι γυναίκες δεν χρειάζεται να κρατάνε πάντα το στόμα τους κλειστό και τα πόδια τους ανοιχτά».
Όταν λέμε ότι ένας άλλος κόσμος είναι εφικτός, είναι γιατί ο σημερινός κόσμος είναι ανέφικτος.

ΑργΑ

Οι «μίζεροι» και η εκτροπή του Αώου

του **Παύλου Κοντογιάννη***

Τέλη Απριλίου, σε τηλεοπτικό σταθμό των Ιωαννίνων, ο αναπληρωτής υπουργός Υποδομών Σταύρος Καλογιάννης αποκάλεσε όσους αντιτίθενται στην εκτροπή του Αώου «ΜΙΖΕΡΟΥΣ». Αξίζει λοιπόν να δούμε ποιοι είναι αυτοί οι «ΜΙΖΕΡΟΙ».

Α. Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ

* Το Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. που με εισήγηση της Διεύθυνσης Περιβάλλοντος απορρίπτει την υλοποίηση ενός τέτοιου έργου (Αρ. Πρωτ. *5025/4332/24.08.1995*)

* Το Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. που σε ερώτηση Πολίτη επιμένει ότι η εν λόγω απόρριψη ισχύει. (Αρ.Πρωτ. 8003/1021/14.05.2001)

* Το Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. που βάζει στο ψυγείο οποιαδήποτε σκέψη για απομάκρυνση υδάτων από τον Αώο.(*Υπουργός Τ. Μπιρμπίλη 06.11.2009*)

Β. ΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ

1. Ο Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Βόρειας Πίνδου με τις σχετικές γνωμοδοτήσεις.

2. Ο Φορέας Διαχείρισης της Λίμνης με τις προτάσεις του για τη σωτηρία της Λίμνης.

3. Το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος / Τμήμα Ηπείρου με την εκτίμησή του για την κατάσταση των νερών του λεκανοπεδίου.(*Αρ.Πρωτ. 2392/21.11.2011*)

Γ. ΟΙ ΤΟΠΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

1. Οι Δήμοι *Ζαγορίου* και *Κονίτσης* που με ομόφωνες αποφάσεις των Δημοτικών Συμβουλίων αντιτίθενται στην εκτροπή.

2. Η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδος. (*11.10.2012*)

3. Πλήθος Συλλόγων (Πολιτιστικών, Αθλητικών κ.λπ.)

Δ. ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ

1. Επερώτηση Ευρωβουλευτή Νίκου Χρυσόγελου στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (*Οικολόγοι Πράσινοι*)

2. Επερωτήσεις του Βουλευτή Χρήστου Μαντά (*ΣΥ.ΡΙΖ.Α*)

3. Επερώτηση του Βουλευτή Κασσή Μιχάλη (*ΠΑ.ΣΟ.Κ.*)

Ε. Πολλές Οικολογικές και Περιβαλλοντολογικές Οργανώσεις

ΣΤ. ΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ

Κίνηση για την Προστασία του Αώου.

Όλοι αυτοί λοιπόν είναι «ΟΙ ΜΙΖΕΡΟΙ». Δεν βλέπουν μπροστά, θέλουν την Ελλάδα στάσιμη και όχι αναπτυσσόμενη.

Οι μόνοι που δεν είναι ΜΙΖΕΡΟΙ είναι η οικογένεια Καλογιάννη και οι πέριξ αυτής. Επαγγελματίες πολιτικοί, είναι στα πολιτικά πράγματα σε όλα τα χρόνια μετά τη μεταπολίτευση. Έχουν μερίδιο στην ευθύνη για την καταστροφή της χώρας μας γιατί αυτοί κυβερνούσαν και μάλιστα από υπεύθυνες θέσεις υπουργείων. Όλα αυτά τα χρόνια «έβλεπαν» μπροστά και η Κοινωνία πήγαινε πίσω. Τώρα βλέπουν πάλι «μπροστά» και αγωνίζονται για την ανάπτυξη (άρα πάλι θα πάμε πίσω, πολύ πίσω).

Ο Λευτέρης Καλογιάννης οραματίστηκε να φέρει τα ποτάμια στη Λίμνη. Νομίζει ότι τα ποτάμια είναι ΚΑΛΠΗ να τα μετακινεί όπου θέλει. Άλλωστε για αυτό έμεινε γνωστός (ΚΑΛΠΟΓΙΑΝΝΗΣ) και για καμία άλλη προσφορά στην περιοχή.

Ο Σταύρος Καλογιάννης κάθε φορά που μπαίνει στην κυβέρνηση βάζει πρώτο στόχο τα Νερά. Τι μανία είναι αυτή, δεν είναι εύκολο να εξηγηθεί. (Ή ίσως είναι πολύ εύκολο;)

Α, είναι και η Τατιάνα Καλογιάννη (πρόεδρος επιτροπής περιβάλλοντος Περιφέρειας Ηπείρου). Όλη η οικογένεια στο μετερίζι για να μας «σώσουν» και να μας «αναπτύξουν» όπως έκαναν όλα αυτά τα χρόνια.

Βέβαια το πρόβλημα ΔΕΝ είναι οι Καλογιάννηδες. Το πρόβλημα είναι η τραγική κατάσταση της πατρίδας μας και το ξεπούλημα των δημόσιων αγαθών. Μαζί με όλα τα άλλα και το ξεπούλημα των νερών. Τα νερά του Αώου δεν θα έρθουν στη Λίμνη των Ιωαννίνων για να σώσουν τη Λίμνη. Θα έρθουν για να μπούνε σε πλαστικά μπουκαλάκια και να πουληθούνε. Αλήθεια, τι άδειες έχουν οι εταιρείες εμφιάλωσης και ποιος ελέγχει τη δυναμικότητα παραγωγής τους; Γιατί, παρά την τρομερή βροχόπτωση, το υδάτινο ισοζύγιο χαρακτηρίζεται αρνητικό;

Είναι πολλά τα ερωτήματα, που αν αρχίσουν και απασχολούν τους «ΜΙΖΕΡΟΥΣ», αλίμονό τους.

ΛΕΥΤΕΡΙΑ ΣΤΟΥ ΑΩΟΥ
ΤΑ ΝΕΡΑ!

** Συμμετέχει στην Κίνηση Πολιτών για την προστασία του ποταμού Αώου (http://protectaoos.blogspot.gr)*

Μερικές Παρατηρήσεις περί (Άμεσης) Δημοκρατίας, Αυτοθέσμισης, και Αυτονομίας

του Δημήτρη Γάκη

(γιατί, όπως κάποτε τραγουδούσαν οι Στέρεο Νόβα, για άλλη μια φορά «η ιστορία καίει σαν πυρωμένο σίδερο»)

Τη στιγμή που ένα καθεστώς εξαίρεσης/έκτακτης ανάγκης διαφημίζει(!) βασανισμούς 20χρονων με στόχο από τη μια τον εκφοβισμό όσων στέκονται απέναντί του και από την άλλη την ικανοποίηση των πιστών ακολούθων του, και ιδιαίτερα αυτών που ενστερνίζονται φασιστικές ή φασίζουσες ατζέντες, οι θεωρητικές παρατηρήσεις που ακολουθούν ίσως να αποτελούν πολυτέλεια. Παρόλα αυτά, υπάρχει μια πρακτική διάσταση σε αυτές τις θεωρητικές παρατηρήσεις, κυρίως μέσω της επιχειρούμενης διαύγασης συγκεκριμένων γλωσσικών όρων και εννοιών η οποία προσπαθεί να συνεισφέρει στη ρητή συνειδητοποίηση της αυτοθεσμιστικής διάστασης της ανθρώπινης ζωής και πράξης, βήμα απαραίτητο για τη μετάβαση σε πραγματικά αυτόνομες κοινωνίες, όπου η βαρβαρότητα εν πολλοίς θα εκλείψει.

1.
Αντίθετα με την επικρατούσα άποψη, τόσο σε καθημερινό όσο και σε ακαδημαϊκό επίπεδο, πως η έννοια «δημοκρατία» κυρίως περιγράφει και αναφέρεται σε έναν συγκεκριμένο τύπο πολιτεύματος ή διακυβέρνησης, η «δημοκρατία» μπορεί κατεξοχήν να εκληφθεί ως έννοια που λειτουργεί επιρρηματικά, μπορεί δηλαδή να ποσοτικοποιηθεί σε σχέση με κάθε μορφή κοινωνικής και πολιτικής οργάνωσης των διαφόρων ανθρώπινων ομάδων και κοινοτήτων. Με άλλα λόγια, όλες οι κοινωνικές οργανωτικές πρακτικές μας μπορούν να χαρακτηριστούν σε σχέση με το πόσο δημοκρατικές είναι. Για παράδειγμα, η λειτουργία ενός πολιτεύματος, μιας συνέλευσης, μιας επιχείρησης, μιας εργασιακής μονάδας, ενός νοσοκομείου, ενός σχολείου, μιας ομάδας συναδέλφων, ή μιας παρέας φίλων μπορεί να είναι «(πάρα) πολύ», «(πολύ) λίγο», «μέτρια», κ.λπ. δημοκρατική – όσο τουλάχιστον η δημοκρατία νοείται ως η (όσο το δυνατόν μεγαλύτερη) συμμετοχή των μελών κάθε ανθρώπινης ομάδας και κοινωνίας στις (αυτο)θεσμικές και οργανωτικές διεργασίες τους. Το ερώτημα που έχει νόημα να ερωτηθεί σε σχέση με οποιαδήποτε κοινωνική οργανωτική πρακτική μας δεν έχει να κάνει με το αν είναι η όχι δημοκρατική, αλλά με το πόσο δημοκρατική είναι.

2.
Η δημοκρατία δεν είναι μια “on/off” κατάσταση, αλλά καθορίζεται σε βαθμούς, επίπεδα, σχετικοποιείται. Μήπως όμως αυτό σημαίνει πως υπάρχει μια «ουσία» της δημοκρατίας η ποσότητα της οποίας κάθε φορά διαφοροποιείται καθορίζοντας εντέλει το πόσο δημοκρατικό είναι κάτι, όπως θα υποστήριζε μια ουσιοκρατική προσέγγιση της δημοκρατίας; Όχι, γιατί πολλές φορές η ποσοτική διαφοροποίηση φέρνει εντέλει μια ποιοτική διαφοροποίηση. Έχουμε δηλαδή τη μετάβαση, μέσω της αλλαγής της οπτικής μας, από την ποσότητα στην ποιότητα. Στην περίπτωση της δημοκρατίας αυτό αντικατοπτρίζεται στη δημιουργία και ύπαρξη ριζικά διαφορετικών ανθρωπολογικών τύπων ανάλογα με τη δυνατότητα και το βαθμό συμμετοχής του καθενός και καθεμίας στις θεσμιστικές διεργασίες των διαφόρων ανθρώπινων ομάδων και της κοινωνίας γενικότερα.

3.
Το κλασσικό αίτημα περί περισσότερης δημοκρατίας (όπως αυτό ιστορικά εξελίσσεται στη νεωτερικότητα), αλλά και οι σύγχρονες και πιο συγκεκριμένες μορφές του περί «πραγματικής» ή «άμεσης» δημοκρατίας, όπως αυτές ήρθαν ξανά στην επιφάνεια μέσα από τα κινήματα Occupy και την παρατεταμένη Αραβική Άνοιξη, ακούγεται ρεφορμιστικό σε σημαντικό κομμάτι του αναρχικού/αντιεξουσιαστικού χώρου και της αριστεράς. Αυτό έχει να κάνει με μια ιδεοληπτική αντίληψη της δημοκρατίας, τόσο στην αντιμετώπιση της δημοκρατίας ως τύπο πολιτεύματος και όχι ως

σχετικοποιημένο χαρακτηριστικό κάθε μορφής ανθρώπινης οργάνωσης, όσο και στην ταύτιση κάθε δυνατής μορφής δημοκρατίας με την αντιπροσωπευτική δημοκρατία όπως αυτή έχει εδραιωθεί σε μεγάλο βαθμό εντός του καπιταλισμού. Ακόμη και όταν η κριτική υποτίθεται πως αφορά κάθε δυνατή μορφή δημοκρατίας, όπως για παράδειγμα στην επιχειρηματολογία υπέρ της συναίνεσης/ομοφωνίας ως εναλλακτικού τρόπου θέσμισης έναντι της (άμεσης) δημοκρατίας, αυτό μάλλον γίνεται κυρίως για την τιμή των όπλων, μιας και οι συναινετικές λειτουργίες στην ουσία τους λειτουργούν (αμεσο)δημοκρατικά. Κι αυτό συμβαίνει γιατί θα υπάρχουν πάντα κάποιοι που στη διαδικασία διαβούλευσης και συνδιαμόρφωσης, όπως αυτή προβάλλει ως αναπόσπαστο μέρος των οργανωτικών και θεσμιστικών διεργασιών, θα κάνουν πίσω, θα μετακινηθούν από την αρχική τους θέση έτσι ώστε να προχωρήσουν οι διεργασίες τόσο σε θεωρητικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο. Εκτός βέβαια αν μιλάμε για ομάδες ή κοινωνίες στις οποίες όλοι θα συμφωνούν απόλυτα, πάντα, και εκ των προτέρων, κάτι που δεν ακούγεται ούτε ρεαλιστικό ως πρόταγμα ούτε ελκυστικό ως ιδέα.

4.
Αναφερθήκαμε παραπάνω στην ταύτιση της έννοιας της δημοκρατίας με τη συγκεκριμένη μορφή της στη νεωτερικότητα ως καπιταλιστική αντιπροσωπευτική δημοκρατία. Βέβαια ο ίδιος ο χαρακτηρισμός «δημοκρατία» σε σχέση με αυτές τις μορφές κοινωνικής οργάνωσης και ζωής είναι προβληματικός, όπως τονίζει για παράδειγμα ο Καστοριάδης μέσω της ανάλυσης των σύγχρονων καπιταλιστικών κοινωνιών και των διαφόρων μορφών κοινοβουλευτικής δημοκρατίας ως καθεστώτα φιλελεύθερης ολιγαρχίας. Αλλά ακόμη κι αν δεχθούμε ότι αυτές οι μορφές «αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας» - «φιλελεύθερης κοινοβουλευτικής ολιγαρχίας» είναι περισσότερο δημοκρατικές από άλλες μορφές οργάνωσης και διακυβέρνησης, δικαιολογώντας έτσι την έμφαση στα όποια δημοκρατικά τους χαρακτηριστικά, δεν παύουν να διαφέρουν ριζικά από αυτές τις μορφές θέσμισης που περιγράφουμε συνήθως ως αμεσοδημοκρατικές ή αυτόνομες.

5.
Η αλλαγή από την αντιπροσωπευτική δημοκρατία στην άμεση δημοκρατία, ακόμη και ιδωμένη ως μια πορεία κατάκτησης «περισσότερης δημοκρατίας», δεν πρέπει να ταυτίζεται, τουλάχιστον κατ' ανάγκην κι εκ προοιμίου, με την αστική οπτική και συζήτηση περί (αορίστου) εκδημοκρατισμού και κατάκτησης και κατοχύρωσης ανθρωπίνων, πολιτικών, και νομικών δικαιωμάτων. Η αστική αυτή προσέγγιση εκδημοκρατισμού αναφέρεται σε μια ποσοτική διαφοροποίηση της δημοκρατικής λειτουργίας μιας κοινωνίας πάντα μέσα στο πλαίσιο της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας. Αντίθετα η μετάβαση από την αντιπροσωπευτική στην άμεση δημοκρατία δεν είναι μόνο θέμα ποσότητας δημοκρατίας, αλλά και ποιότητας, μιλάμε δηλαδή για ριζικά διαφορετικούς ανθρωπολογικούς τύπους και μορφές ζωής. Κι αυτό γίνεται εμφανές όταν αναλογιστούμε το ερώτημα περί (κοινωνικής και ατομικής) αυτονομίας και τη »

σχέση μεταξύ αυτονομίας και αυτοθέσμισης.

6.
Όπως πολλές φορές έχει τονίσει ο Καστοριάδης, η (αυτο)θέσμιση δεν έχει πάψει να είναι πάντα δημιουργία και χαρακτηριστικό της ανθρωπινής κοινωνίας. Δηλαδή, από τη στιγμή που κάποιος εγκαταλείπει τη μεταφυσική θεώρηση της κοινωνίας, όπου η θέσμισή της ανάγεται σε παράγοντες εξωτερικούς από τον άνθρωπο (θεός, φύση, παράδοση, αλήθεια, λόγος/λογική, κ.λπ.), κάθε ανθρώπινη κοινωνία μπορεί να προσεγγιστεί ιστορικά και να χαρακτηριστεί ως αυτοθεσμισμένη, ανεξάρτητα από το πόσο δημοκρατική, δίκαια, ή αυτόνομη είναι, μιας και εντέλει πάντα (κάποια από) τα μέλη της –και όχι κάποια μυθική ουσία πέρα από τον άνθρωπο– είναι αυτά που δημιουργούν τους αναρίθμητους και πολυεπίπεδους θεσμούς της και καθορίζουν τη μορφή τους. Η αυτοθέσμιση της κοινωνίας και της ανθρώπινης ζωής γενικότερα, δεν είναι κάποιος στόχος προς επίτευξη, αλλά ήταν πάντα εδώ και όσο οι μεταφυσικές προσεγγίσεις του κόσμου και της ανθρώπινης ζωής θα χάνουν την απατηλή γοητεία τους αυτό θα γίνεται όλο και πιο εμφανές. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει πως την ίδια στιγμή δεν υπάρχει μια συνεχής προσπάθεια αγνόησης και συγκάλυψης αυτής της αυτοθεσμιστικής λειτουργίας των ανθρωπίνων κοινωνιών. Και αυτό γίνεται συνήθως με την επίκληση μεταφυσικών παραγόντων από αυτούς τους ίδιους που στις σημερινές καπιταλιστικές κοινωνίες βρίσκονται στις ελάχιστες μειοψηφίες που λειτουργούν θεσμικά και θεσμισιακά, ετεροθεσμίζοντας και επιβάλλοντας ουσιαστικά ένας καθεστώς ετερονομίας έναντι όλων των υπολοίπων. Η αυτοθέσμιση δεν ταυτίζεται με το πρόταγμα της πολιτικής –της ταυτόχρονα προσωπικής και κοινωνικής– αυτονομίας, αφού η αυτοθέσμιση είναι μεν αναγκαία, και μάλιστα μάλλον τετριμμένη μιας και είναι χαρακτηριστικό κάθε ανθρώπινης κοινωνίας, αλλά όχι και ικανή συνθήκη για την εδραίωση της αυτόνομης κοινωνίας.

7.
Η διαφοροποίηση των αυτόνομων κοινωνιών από τις αυτοθεσμισμένες μεν, αλλά ετερόνομες κοινωνίες, έγκειται, όπως επίσης τονίζει ο Καστοριάδης, στο ότι σε μια αυτόνομη κοινωνία η αυτοθεσμιστική λειτουργία της είναι συνεχής, αναστοχαστική, και ρητή, ασκούμενη από όσο το δυνατόν μεγαλύτερο μέρος της – ιδανικά από το σύνολό της, αλλά σε καμία περίπτωση από το ελάχιστο κλάσμα από το οποίο ασκείται στις σύγχρονες φιλελεύθερες ολιγαρχίες. Η σχετική πτώση στην απήχηση της παραδοσιακής μεταφυσικής, π.χ. με τη μορφή της θρησκείας, έχει συμβάλει σε κάποιο βαθμό στη συνειδητοποίηση και στο να γίνει ρητός ο αυτοθεσμιστικός χαρακτήρας των ανθρώπινων κοινωνιών. Αυτό όμως δεν σημαίνει πως η ευρύτερη μεταφυσική οπτική –η οπτική δηλαδή αυτή που προσπαθεί να εξηγήσει και να νομιμοποιήσει την ανθρώπινη δημιουργία και δραστηριότητα μέσα από παράγοντες εξωτερικούς προς τις ανθρωπινές κοινωνίες– τείνει να χάσει τη μεγάλη επιρροή της. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η άνοδος και επικράτηση του επιστημονισμού –του πολιτισμικού ιμπεριαλισμού της επιστήμης– στη νεωτερικότητα και ιδιαίτερα η μορφή του εντός των καπιταλιστικών κοινωνιών, όπου όχι μόνο έχει λάβει δογματικά και θρησκευτικά χαρακτηριστικά, αλλά πολύ συχνά επιτελεί τον ίδιο (ετερονομικό και μεταφυσικό) ρόλο με αυτόν των παραδοσιακών θρησκειών. Τα αποξενωτικά και εντέλει απάνθρωπα αποτελέσματα της επικράτησης αυτής της επιστημονιστικής μεταφυσικής προσέγγισης, όπου η επιστήμη (ως οιονεί μαθηματικό σύστημα, μέθοδος ποσοτικοποίησης, αλλά και τεχνολογία/τεχνική και εργαλείο εμπορευματοποίησης) και όχι ο άνθρωπος είναι το μέτρο των πάντων, είναι πλέον εμφανή, ειδικά όπως αυτά καθρεπτίζονται στο νεωτερικό/καπιταλιστικό μύθο της αέναης ανάπτυξης και προόδου και στις ποικίλες κρίσεις και καταστροφές, από περιβαλλοντολογικές μέχρι οικονομικές, στις οποίες έχει οδηγήσει.

8.
Ένα από τα βασικά στοιχεία που μοιράζεται ο μαρξισμός με την καπιταλιστική ιδεολογία, ως γόνοι και οι δυο της νεωτερικότητας, είναι ο οικονομισμός, δηλαδή η αναγωγή όλων των κοινωνικών σχέσεων στο οικονομικό επίπεδο όπου κεντρικός τομέας της ανθρώπινης ζωής καθίσταται η παραγωγή και όχι η δημιουργία, και δεν αποτελεί τίποτα άλλο παρά μια από τις μορφές που παίρνει η επιστημονιστική οπτική με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της, όπως ο αναγωγισμός, ο ντετερμινισμός, και η μηχανιστική αντίληψη των πραγμάτων. Οι κρίσεις του καπιταλισμού δεν είναι μόνο οικονομικές (όπως θέλουν να τις προσεγγίζουν τόσο ο (νεο)φιλελευθερισμός όσο και οι περισσότεροι τύποι μαρξισμού), αλλά είναι κυρίως κρίσεις του καπιταλιστικού ανθρωπολογικού τύπου, της καπιταλιστικής μορφής ζωής. Ειδικά αυτό που βιώνει η Ευρώπη και η Αμερική (και όχι μόνο) ως οικονομική κρίση τα τελευταία πέντε χρόνια δεν γεννήθηκε ex nihilo, αλλά αποτελεί μια φάση στην ιστορική εξέλιξη του καπιταλισμού και στην ιδεολογική επικράτηση του (νεο)φιλελευθερισμού τις τελευταίες δεκαετίες. Και ως τέτοιο δεν είναι μόνο ζήτημα οικονομικό, αλλά κυρίως ανθρωπολογικό, έχει να κάνει δηλαδή με τον καταναλωτικό/οικονομοκεντρικό ανθρωπολογικό τύπο, και τις συγκεκριμένες οπτικές και θεωρήσεις που σχετίζονται με αυτόν, όπως δομήθηκε και επικράτησε σε ένα μεγάλο μέρος του πλανήτη από τη λήξη του 2ου Παγκοσμίου Πολέμου και μετά (και κυρίως από τις αρχές της δεκαετίας του '70 και ύστερα) και σε ένα ακόμη μεγαλύτερο μέρος από τις αρχές του '90 και την κατάρρευση των (υποτιθέμενα) κομμουνιστικών καθεστώτων, ή μάλλον των καθεστώτων κρατικού καπιταλισμού. Μόνο η δημιουργία ρήξεων στον κυρίαρχο ετερόνομο ανθρωπολογικό τύπο, μαζί με την

ανάδειξη ενός νέου, ριζικά αυτόνομου και μη-καπιταλιστικού, μπορεί να αρχίσει να περιορίζει τη βαρβαρότητα που ακολουθεί τον καπιταλισμό σε διάφορες μορφές, αλλά πάντα πιστά και αδιάλειπτα.

9.
Οι καπιταλιστικές κρίσεις, ως κρίσεις του καπιταλιστικού, καταναλωτικού, οικονομοκεντρικού ανθρωπολογικού τύπου, πάντα προβάλλουν ως ιδανική ευκαιρία για τη δημιουργία ρήξεων και την ανάδυση ενός νέου ανθρωπολογικού τύπου, για την αλλαγή παραδείγματος από τις ετερόνομες στις αυτόνομες μορφές ανθρώπινης ζωής. Αυτή η (ζητούμενη) αλλαγή παραδείγματος σε σχέση με τον ανθρωπολογικό τύπο και τη μορφή ζωής και όχι απλώς με την οργάνωση της παραγωγής και την οικονομία καθιστά εμφανές πως η δημιουργία αυτόνομων κοινωνιών δεν είναι μόνο ζήτημα κοινωνικής αλλαγής, αλλά ταυτόχρονα και προσωπικής. Για να μπορέσουν οι ρήξεις στο κυρίαρχο παράδειγμα να οδηγήσουν σε αλλαγή παραδείγματος και όχι να αποτελέσουν μια απλή διατάραξη της ομαλότητάς του που αργά ή γρήγορα θα ξεπεραστεί, πρέπει να μετουσιωθούν στη δημιουργία και υιοθέτηση μιας ανθρωπολογικής (μη-μεταφυσικής) οπτικής μέσα από την αντίστοιχη παιδεία. Έτσι μόνο θα μπορέσουν να αναδυθούν με μακροπρόθεσμη προοπτική κοινωνίες αυτόνομες, δηλαδή πλήρως συνειδητοποιημένες και αυτοστοχαστικές σε σχέση με την αυτοθεσμιστική τους λειτουργία και με βασικό χαρακτηριστικό τους όχι πλέον την παραγωγή (άρα και την κατανάλωση), αλλά τη δημιουργία. Και για να μπορέσει να επιτευχθεί αυτό, βασικό γνώρισμα της αντίστοιχης παιδείας πρέπει να αποτελεί η ανθρωπολογική της κατεύθυνση έναντι της επιστημονιστικής που έχει επικρατήσει και χαρακτηρίσει τη νεωτερικότητα.

10.
Αυτό που περιγράφει ως θέαμα ο Ντεμπόρ (ή αυτό στο οποίο αναφέρονται οι συγγενείς προσεγγίσεις περί φαντασιακού του καπιταλισμού του Καστοριάδη και περί ψευδούς συνείδησης του Μαρξ) αποτελεί όντως έναν από τους βασικούς παράγοντες αποξένωσης και ετερονομίας των καπιταλιστικών κοινωνιών. Δεν πρέπει όμως να ξεχνάμε πως αυτό δεν οφείλεται στον άυλό του χαρακτήρα, όπως δυστυχώς πιστεύουν όχι μόνο πολλοί μαρξιστές αλλά και μέρος του αναρχικού και αντιεξουσιαστικού χώρου που ασπάζεται τον συχνά αναγωγιστικό υλισμό του Μπακούνιν. Το θέαμα δεν είναι μια αυθύπαρκτη μεταφυσική οντότητα, μια (ανα)παράσταση, εικόνα, ιδέα εξωτερική του ανθρώπου, αλλά απλώς μια ακόμη μορφή της ανθρώπινης δημιουργίας και παραγωγής, άρα και εκδήλωση της ανθρώπινης πράξης. Ο αλλοτριωτικός ρόλος του θεάματος δεν οφείλεται στην άυλη/ιδεολογική του μορφή, αλλά έγκειται στο συγκεκριμένο ρόλο που έχει αποκτήσει εντός του καπιταλισμού ως βασικός φορέας ετερονομίας μέσα από τον εμπορευματικό και φετιχιστικό του χαρακτήρα. Το θέαμα είναι αντιστροφή της ζωής, όχι βέβαια γιατί το φαίνεσθαι είναι αναγκαστικά η αντιστροφή του είναι, αλλά γιατί είναι χαρακτηριστικό (ως αποτέλεσμα και αίτιο ταυτόχρονα) της ετερονομικής οπτικής του καπιταλιστικού ανθρωπολογικού τύπου.

11.
Μια από τις βασικές παρανοήσεις όσον αφορά την έννοια της «αναρχίας» είναι η αντίληψή της ως εναντίωση σε κάθε μορφής «αρχή», με τον όρο «αρχή» νοούμενο ως κανόνα, θέσμιση, ή αξία. Βέβαια ο όρος «αρχή» είναι εξαιρετικά πολυσήμαντος, μιας και πέρα από τις προαναφερθείσες σημασίες μπορούμε να προσθέσουμε αυτή του σημείου εκκίνησης, άλλα και της εξουσίας. Η αντίληψη της αναρχίας ως απουσία κανόνων ή οποιονδήποτε μορφών θέσμισης, πέρα από τα όποια προβλήματα αντιμετωπίζει στο ιδεολογικό επίπεδο, έρχεται και σε αντίθεση με την κανονιστική φύση ενός πολύ μεγάλου μέρους της ανθρώπινης ζωής και δραστηριότητας, από τη γλώσσα και τα μαθηματικά, μέχρι τα παιχνίδια, τα αθλήματα, και τις τέχνες. Βέβαια θα πρέπει να έχουμε πάντα υπόψιν μας πως υπάρχει μια μεγάλη διαφορά, σε βαθμό χάσματος, μεταξύ των πρακτικών, άρρητων, από τα κάτω (bottom-up), ανοιχτής φύσης (δηλαδή πάντα δυνητικά διαθέσιμων προς αλλαγή), δυναμικών κανόνων της ανθρώπινης δραστηριότητας και της θεωρητικής, ρητής, από τα πάνω (top-down), κλειστής, στατικής μορφής τους ως νομοί, όπως αυτοί δημιουργούνται και επιβάλλονται μέσα από πράξεις αφαίρεσης, γενικοποίησης, και ιδανικοποίησης σε σχέση με την κοινωνία, τις επιστήμες, το δίκαιο, κ.λπ. Με την προσέγγιση της αναρχίας ως αντιεξουσία, η θεσμιστική λειτουργία των ανθρώπινων κοινωνιών όχι μόνο δεν αγνοείται ή απορρίπτεται, αλλά αντίθετα γίνεται κτήμα της ίδιας της αντιεξουσιαστικής προσέγγισης, με την άμεση δημοκρατία να αποτελεί το μέσο θέσμισης της αντιεξουσίας. Της αντιεξουσίας, δηλαδή αυτής της αυτόνομης ανθρώπινης μορφής ζωής όπου η θεσμιστική της λειτουργία είναι προϊόν της συμμετοχής του καθενός και της καθεμίας χωρίς την ύπαρξη κάποιας μορφής κεντρικής εξουσίας ή κράτους, γεφυρώνοντας, ή για την ακρίβεια σταθεροποιώντας κάθε φορά σε κάποιο σημείο, τη διαλεκτική ένταση μεταξύ άρρητου πρακτικού κανόνα και ρητού θεωρητικού νόμου. Τη στιγμή που η (αυτο)θέσμιση της κοινωνίας γίνει συνείδηση και πράξη του συνόλου της κοινωνίας και όχι ενός ελάχιστου κλάσματός της, η εξουσία θα καταστεί όρος κενού περιεχομένου και θα καταργηθεί μέσω της τετριμμενοποίησής της, αφού υπό μια έννοια οι πάντες θα εξουσιάζουν τους πάντες, δηλαδή στην ουσία κανείς/καμία δεν θα εξουσιάζει κανέναν/καμία, υλοποιώντας έτσι τη θέση του Οτάνη όπως την μεταφέρει ο Ηρόδοτος: «ούτε γαρ άρχειν ούτε άρχεσθαι εθέλω».

Τρισδιάστατη εκτύπωση και ομότιμη παραγωγή: Η περίπτωση της αυτόνομης παραγωγής ενέργειας

Βασίλης Κωστάκης

Ο έλεγχος, όχι μόνο της παραγωγής της πληροφορίας, όπως έχουμε αναλύσει στο παρελθόν, αλλά και της παραγωγής ενέργειας, σύμφωνα με τον Rifkin (2011), έχει αρχίσει να μετακινείται από τεραστίων διαστάσεων εταιρικές ή κρατικές μονάδες παραγωγής ενέργειας σε εκατομμύρια μικροπαραγωγούς και συνεταιρισμούς. Οι τελευταίοι παράγουν αυτόνομα ανανεώσιμη ενέργεια διανέμοντας τα πλεονάσματα σε «ενεργειακά Κοινά» (info-energy Commons). Παραδείγματα αποτελούν το Nordic Folkecenter στη Δανία ή το Barefoot College στην Ινδία, που αναπτύσσουν τοπικής κλίμακας πρακτικές παραγωγής ανανεώσιμης ενέργειας. Επιπλέον, κοινότητες ανοικτού σχεδιασμού, όπως το Onawi στην Αγγλία, το Open Source Ecology στις ΗΠΑ ή η Νέα Γουινέα στην Ελλάδα, ακολουθούν ομότιμες πρακτικές στην ανάπτυξη και προώθηση λύσεων για τοπική, αποκεντρωμένη παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.

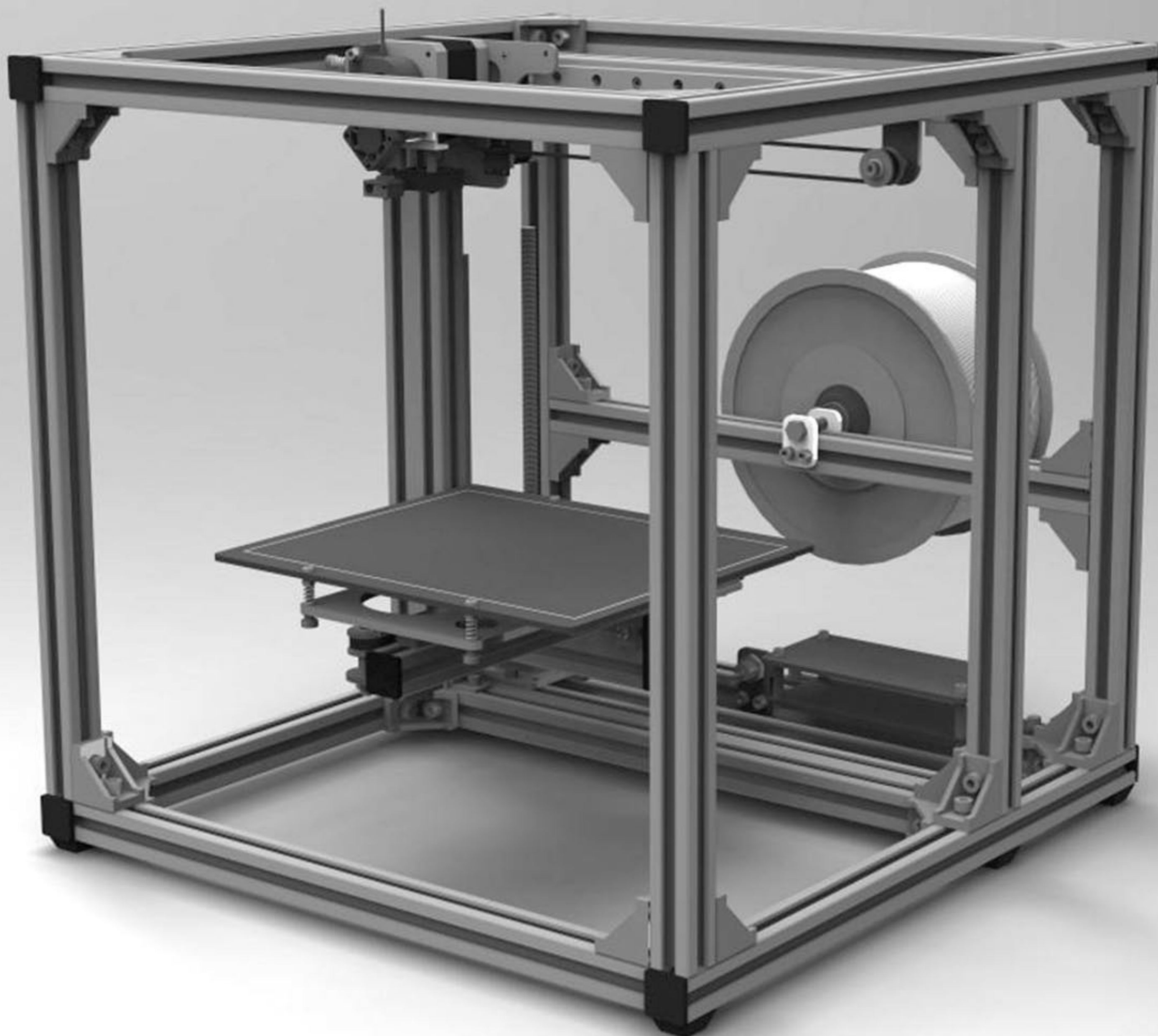
Μια τέτοια αλλαγή στην παραγωγή ενέργειας είναι αναμενόμενη, καθώς το κεντρικά σχεδιασμένο μοντέλο παραγωγής και διανομής ενέργειας πρέπει να εκσυγχρονιστεί σύμφωνα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κυρίαρχου τεχνο-οικονομικού παραδείγματος που βασίζεται στις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνίας. Η συνεργεία ομότιμων πρακτικών στον σχεδιασμό, στην προώθηση και στη βελτίωση λύσεων για τοπικής κλίμακας παραγωγή ενέργειας (σε επίπεδο, δηλαδή, γνώσης/πληροφορίας) με τις τεχνολογικές δυνατότητες της τοπικής, υλικής παραγωγής (δηλαδή την υλική έκφραση της γνώσης/πληροφορίας αυτής) μας δείχνει το δρόμο.

Η τρισδιάστατη εκτύπωση αποτελεί, λοιπόν, μία πολλά υποσχόμενη τεχνολογία αποκεντρωμένης υλικής παραγωγής. Ουσιαστικά πρόκειται για μία τεχνική προσθετικής κατασκευής και όχι “αφαιρετικής” όπως είναι π.χ. η κατασκευή ενός γλυπτού με σμίλη και σφυρί. Με λίγα λόγια, αποτελεί μια τεχνική που δημιουργεί αντικείμενα στρώμα-στρώμα, βασισμένη σε τρισδιάστατα σχεδιασμένα μοντέλα. Μέχρι πρότινος, ένας αρχιτέκτονας μπορούσε να εκτυπώσει τρισδιάστατα μία μακέτα ή ένας μηχανολόγος μπορούσε να εκτυπώσει ένα πρωτότυπο μέρος του αυτοκινήτου για περαιτέρω βελτίωση και επανασχεδιασμό. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια οι τρισδιάστατοι εκτυπωτές έχουν αρχίσει να χρησιμοποιούνται από την αεροναυπηγική μέχρι τη βιομηχανία της υγείας για την κατασκευή λειτουργικών, εξατομικευμένων προϊόντων, όπως για παράδειγμα ένα περίπλοκο ανταλλακτικό ή ένα οστικό μόσχευμα. Οι χαμηλού κόστους τρισδιάστατοι εκτυπωτές ανοικτού κώδικα, όπως είναι ο RepRap (προϊόν ομότιμης παραγωγής) ή ο Ultimaker, έχουν δώσει την ευκαιρία σε χομπίστες, ερευνητές και ακτιβιστές να πειραματίζονται, να σχεδιάζουν (με τη βοήθεια εφαρμογών ελεύθερου λογισμικού), να μοιράζονται και να παράγουν λειτουργικά αντικείμενα.

Ένα στρατηγικό πλεονέκτημα της τρισδιάστατης εκτύπωσης είναι η δυνατότητα παραγωγής περισσότερο εξατομικευμένων και περίπλοκων αντικειμένων χρησιμοποιώντας ακριβώς όσο υλικό είναι αναγκαίο. Επίσης, η τρισδιάστατη εκτύπωση βοηθά στην τοπικοποίηση της παραγωγής μειώνοντας την ανάγκη παρουσίας γραμμής παραγωγής, για να μην αναφερθούμε στη μείωση εκπομπών CO2 λόγω λιγότερων μετακινήσεων (logistics). Ακόμη, η επιστήμη των υλικών δίνει τη δυνατότητα παραγωγής αντικειμένων από μια πληθώρα υλικών: από βιοδιασπώμενο πλαστικό PLA και μέταλλα μέχρι κεραμικά και ανθρώπινους ιστούς. Υπάρχουν προσδοκίες ότι η τρισδιάστατη εκτύπωση θα συνεχίσει να αναπτύσσεται προσφέροντας όλο και πιο προηγμένες τεχνολογικά δυνατότητες τοπικής, υλικής παραγωγής.

Το παρόν άρθρο ισχυρίζεται ότι η συνεργεία του ομότιμο τρόπου παραγωγής και διάθεσης της πληροφορίας με ένα μέσο (υλικής) παραγωγής, όπως η τρισδιάστατη εκτύπωση, δίνει τη δυνατότητα για ανάπτυξη λύσεων παγκοσμίου ενδιαφέροντος για προβλήματα που απασχολούν τοπικές κοινότητες. Κάποια από τα λιγότερο ανεπτυγμένα μέρη του κόσμου πολλές φορές έχουν ανάγκη τις πιο σύνθετες και προηγμένες τεχνολογικά λύσεις, οι οποίες, πλέον, είναι δυνατές καθώς για πρώτη φορά τόσο σημαντικά μέσα παραγωγής (υπολογιστής, διαδίκτυο, τρισδιάστατη εκτύπωση και άλλες τεχνικές τοπικής παραγωγής) είναι διαθέσιμα σε ολοένα και περισσότερους ανθρώπους.

Ένα τέτοιο παράδειγμα που κατα-

δεικνύει τη δυναμική από τη “συνάντηση” ομότιμης παραγωγής και τρισδιάστατης εκτύπωσης αποτελεί η ανεμογεννήτρια Helix_T, του αρχιτέκτονα Μιχάλη Φουντουκλή, η οποία εκτυπώνεται τρισδιάστατα, κατόπιν συναρμολογείται και με ένα μοτέρ (συνολικό οριακό κόστος παραγωγής της ανεμογεννήτριας όχι πάνω από 100-120 ευρώ σε ένα χαμηλού κόστους τρισδιάστατο εκτυπωτή) παράγει μέχρι 6-10 Watt ενέργειας. Ο Μιχάλης, όπως πολλοί άλλοι δημιουργοί, διαθέτει ελεύθερα τα σχέδια της ανεμογεννήτριας τα οποία είναι ανοικτά προς περαιτέρω ανάπτυξη και βελτίωση. Η ανεμογεννήτρια Helix_T και πολλά άλλα παρόμοια εγχειρήματα δεν αποτελούν πανάκεια αλλά μπορούν να αποτελέσουν σημεία εκκίνησης για τη δημιουργία λύσεων, όπως γράψαμε και προηγουμένως, σε προβλήματα παγκόσμιου ενδιαφέροντος που απασχολούν τοπικές κοινωνίες, όπως είναι για παράδειγμα η ανάγκη για αυτόνομη παραγωγή ανανεώσιμης ενέργειας. Φυσικά, η τρισδιάστατη εκτύπωση, όπως σχεδόν κάθε τεχνολογία, δεν είναι σωτηρία αλλά «φωτιά που καίει μα και που ζεσταίνει μαζί» και μπορεί να χρησιμοποιηθεί για επικίνδυνους σκοπούς, όπως για παράδειγμα, στην ευρεία κατασκευή όπλων.

Γίνεται εμφανές, ότι το πραγματικό θέμα δεν είναι η τεχνολογία καθεαυτή αλλά η ποικιλία των μονοπατιών που καλούμαστε να επιλέξουμε: η τεχνολογία δεν είναι πεπρωμένο αλλά πεδίο μάχης (Feenberg, 2002, 1999), όπου οι άνθρωποι μάχονται για να επηρεάσουν και να αλλάξουν τα σχέδια, τις χρήσεις και τα νοήματα των τεχνολογικών δυνατοτήτων και του κόσμου που τους περιβάλλει.

Αναφορές:

Feenberg, Andrew. 1999. Questioning technology. New York: Routledge.
Feenberg, Andrew. 2002. Transforming technology: A critical theory revisited. New York: Oxford University Press.
Rifkin, Jeremy. 2011. The third industrial revolution: How lateral power is transforming energy, the economy, and the world. New York: Palgrave Macmillan.

Η διάγνωση «τρελάθηκε»

του Αργύρη Αργυριάδη*

Είναι κοινή πεποίθηση αρκετών λειτουργών ψυχικής υγείας και επιστημονικών ενώσεων όπως η Διεθνής Εταιρεία Ηθικής Ψυχολογίας και Ψυχιατρικής ότι το Διαγνωστικό Στατιστικό Εγχειρίδιο για τις ψυχικές ασθένειες (DSM) που εκδίδεται από την Αμερικανική Ψυχιατρική Εταιρεία, αποτελεί περισσότερο πολιτικό παρά «επιστημονικό» έγγραφο, το οποίο βλάπτει τις ανθρώπινες υπάρξεις. Παρ' όλες τις διαβεβαιώσεις των εκδοτών του ότι αποτελεί απλό περιγραφικό εργαλείο, στην ουσία το ΔΣΕ υποστηρίζει τη διαιώνιση των μύθων σχετικά με τις ψυχικές, συναισθηματικές και συμπεριφορικές μεταβολές των ατόμων, προς όφελος ψευδοεπιστημονικών, βιολογικών εξηγήσεων αγνοώντας το κοινωνικό πλαίσιο της ζωής τους.

Η εξέλιξη των εκδόσεων του εν λόγω εγχειριδίου ιστορικά έχει αναδείξει τον πολλαπλασιασμό των ψυχιατρικών διαγνώσεων ως αδιάψευστων «ψυχικών νόσων» χωρίς καμία επαρκή επιστημονικά τεκμηριωμένη αιτιολογία. Είναι χαρακτηριστικό, ότι το DSM (Diagnostic and Statistic Manual for Mental Disorders), από 100 περίπου σελίδες που ήταν το 1952, όταν πρωτοεκδόθηκε, έχει ξεπεράσει πλέον τις 900. Φιλόσοφοι όπως ο Foucault ή ψυχίατροι όπως ο Szasz, υποστήριξαν ότι αυτό που θεωρείται σε κάθε περίπτωση ψυχικά υγιές ή νοσηρό, συνδέεται με τις ηθικές ανοχές και τις κυρίαρχες επιθυμίες της κάθε εποχής.
Το λεγόμενο ψυχοπάζαρο αποτελεί τον ξεκάθαρο ορισμό της κατασκευασμένης έννοιας της ψυχικής υγείας, δημιουργεί έναν πραγματικό αγοραίο κόσμο των «Ψ» που απαρτίζουν ένα σύνολο, ειδικών, φαρμακοβιομηχανιών, θεσμών κ.λπ. όλοι στη «διάθεση» του ασθενή.

Να σημειωθεί ότι στα διαγνωστικά στατιστικά εγχειρίδια ταξινομούνται σύμφωνα με τον Szasz δυο κατηγορίες παθήσεων: 1, Διανοητικές δυσλειτουργίες που σχετίζονται με συγκεκριμένη εγκεφαλική βλάβη, και 2, Ψυχικές διαταραχές που αποδίδονται ψευδοεπιστημονικά ως νοσήματα, ενώ στην πραγματικότητα αφορούν προβλήματα ζωής και επιβίωσης. Η ψυχιατρική σε συνεργασία με την εξουσία προσθέτει την «ετικέτα της ψυχικής νόσου» στιγματίζοντας ανθρώπους που είναι πολιτικά αντίπαλοι, ενοχλούν ή απλά δεν τους χρειάζεται στον παραγωγικό μηχανισμό. Με την ψυχιατρική ετικέτα ο άνθρωπος παύει να είναι ενεργός πολίτης και μετατρέπεται σε δυσλειτουργικό ασθενή.
Το υπό έκδοση ΔΣΕ-5 συνεχίζει αυτήν την παράδοση καθώς προσπαθεί να εμβαθύνει την κατήχηση προς όλους τους αποδέκτες (πάροχους, χρήστες ψυχικής βοήθειας καθώς και όσους πληρώνουν για τις υπηρεσίες αυτές), ότι όλα τα προβλήματα του βίου οφείλονται σε βιολογικούς λόγους, το οποίο δεν είναι τίποτα περισσότερο από μια σοφιστεία. Οι υποστηρικτές των βιοψυχιατρικών ερμηνειών και οι φαρμακοβιομηχανίες είναι αυτοί που ωφελούνται από τη δημόσια αποδοχή αυτού του μύθου για τις ψυχικές ασθένειες. Πέρα από τις έρευνες και τις τεχνικές μελέτες οι οποίες συνεχώς καταδεικνύουν την αδυναμία αξιοπιστίας και εγκυρότητας του ΔΣΕ ως νοσολογικού συστήματος, η ψυχιατρική ετικετοποίηση έχει απτά και πραγματικά αποτελέσματα διακρίσεων στους καταπιεσμένους, τους μη προνομιούχους και γενικά σε όσους έχουν διαγνωσθεί ως ψυχικά ασθενείς. Δημιουργώντας έτσι ανυπέρβλητα εμπόδια στην εξεύρεση εργασίας, τη στέγαση και την κοινωνική ένταξη-αποδοχή. Δημιουργώντας έτσι μια ψευδή κατάσταση «ψυχιατρικής δυσλειτουργίας» που αποτρέπει όσους έχουν χαρακτηρισθεί από τη δυνατότητα βελτίωσης της ποιότητας της ζωής τους, οδηγώντας στους στον αποκλεισμό.

Η γενική τάση σε πολλές χώρες του δυτικού κόσμου είναι ότι υπάρχει ήδη πρόβλημα με την υπερσυνταγογράφηση ψυχιατρικών φαρμάκων σε παιδιά, όπως αυτά με διαταραχή υπερκινητικότητας και διάσπασης της προσοχής, ακόμη και από την ηλικία των τεσσάρων ετών. Την ίδια στιγμή που ο παγκόσμιος πληθυσμός γηράσκει και η υπερδιάγνωση ψυχικών νόσων σε αυτόν θα δημιουργήσει ένα τεράστιο "κοινό" με υποτιθέμενες ψυχικές διαταραχές που θα λαμβάνει φαρμακευτικές θεραπείες χωρίς να τις χρειάζεται.

Η άποψή μας είναι ότι η παροχή σε όσους χρήζουν βοήθειας και υπηρεσιών ψυχικής υγείας αποτελεί ένα πολύ σημαντικό ηθικό, κοινωνικό, θεραπευτικό εγχείρημα. Για αυτόν τον λόγο αρκετές ενώσεις και οργανισμοί ψυχικής υγείας καθώς και ψυχίατροι, ψυχολόγοι προβάλλουν εδώ και έναν χρόνο δημόσια ένσταση και τον σκεπτικισμό τους απέναντι στο Διαγνωστικό Στατιστικό Εγχειρίδιο (DSM) καθώς και την αναγκαιότητα αποδέσμευσής του από το ψυχιατροφαρμακευτικό πλέγμα από το οποίο υποστηρίζεται και ανασυντάσσεται διαρκώς. Χιλιάδες υπογραφές έχουν συλλεχθεί εναντίον του, ενώ το θέμα παίρνει ολοένα και μεγαλύτερες διαστάσεις. Αυτήν τη στιγμή (Μάιος) ο αγώνας κορυφώνεται, ήδη το Εθνικό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγείας (NIMH) των ΗΠΑ ανακοίνωσε ότι δεν θα το υιοθετήσει. Σε αυτόν τον νοσηρό κόσμο η μάχη, αν και άνιση, δεν έχει ακόμα τελειώσει. Ευελπιστούμε.

* Ο Αργύρης Αργυριάδης είναι Δρ. Εφαρμοσμένης Ψυχολογίας και συντονιστής του Παρατηρητηρίου Ψυχοκοινωνικών Δικαιωμάτων, ISEPP για την Ελλάδα και συμμετέχει σε αυτοοργανωμένα εγχειρήματα στον χώρο της υγείας.

Κάποιες σκέψεις ......με αφορμή την επίθεση του Καμίνη στους χώρους πολιτισμού και στα θέατρα

Μάκης Παπαδημητράτος

Τη θεατρική περίοδο που μας πέρασε, οι θεατές στην Αθήνα που επισκέφτηκαν το θέατρο, και ειδικά τα μικρά θέατρα, αυξήθηκαν κατά πολύ. Σε αυτό συνετέλεσαν τρεις βασικοί λόγοι:
α) Η βαθύτερη ανάγκη του ανθρώπου να βγει από το σπίτι του κόντρα στην κατάθλιψη που βιώνει, για να ψυχαγωγηθεί και να συναναστραφεί άλλους ανθρώπους σε ένα φιλικό προς αυτόν χώρο.
β) Η απουσία ελληνόφωνων τηλεοπτικών σειρών τα τελευταία χρόνια, που ο θεατής προκειμένου να ακούσει τη γλώσσα του και να δει καταστάσεις που τον αφορούν μέσα από την ελληνική πραγματικότητα, ψάχνει να δει νεοελληνικά έργα στο θέατρο [1].
γ) Οι μειώσεις των τιμών των εισιτηρίων, που του επιτρέπει να το κάνει στις σημερινές συνθήκες, που το ευρώ σπανίζει.
Από την άλλη, έτσι γεννιούνται κάποια “προβλήματα”. Τα μεγάλα θέατρα χάνουν κέρδη, η τηλεόραση χάνει ακροατές, οι Αθηναίοι βρίσκουν διέξοδο από την κατάθλιψη.
Έρχεται τώρα ο δήμαρχος Αθηναίων Καμίνης και απειλεί να κλείσει κάποιους χώρους πολιτισμού και κάποια μικρά θέατρα με βάση έναν Μεταξικό νόμο που μιλά μέχρι και για λογοκρισία [2]. Τι βρίσκεται πίσω από αυτήν του την πράξη; Επαναφέρει έμμεσα τον νόμο μήπως χρειαστεί να χρησιμοποιηθεί και για λογοκρισία στο μέλλον; Ή απλά λιγουρεύτηκε κάποια επιπλέον δημοτικά τέλη από αυτούς τους χώρους και θέλει χρήματα; [3] ή οι μεγάλοι χώροι που έπεσε ο τζίρος τους τον έβαλαν να τα κλείσει; Άβυσσος η ψυχή του Καμίνη, ή μάλλον όχι τόσο άβυσσος.

Ο Καμίνης είναι αυτός που κατέστρεψε την υποδομή στο Σύνταγμα τελειώνοντας ό,τι είχε απομείνει από το κίνημα των πλατειών και μερικούς μήνες αργότερα επιτέθηκε στις καταλήψεις με απίστευτη σφοδρότητα. Με δεδομένα τις πράξεις του συμπεραίνουμε ποιες είναι και οι απόψεις του, αλλά και ο ρόλος του.
Αυτήν τη στιγμή ουσιαστικά εκβιάζει όλους αυτούς τους χώρους και όλον τον κόσμο που σχετίζεται με αυτούς. Ακόμα και ιστορικές σκηνές του κέντρου [4] για ασήμαντους λόγους [5]. Οι ιδιοκτήτες αυτών των χώρων είναι συνήθως καλλιτέχνες που με δυσκολία έφτιαξαν έναν μικρό χώρο έκφρασης ή, αν δεν είναι καλλιτέχνες, είναι μαικήνες της τέχνης και κάνουν αυτό που κάνουν με μεράκι και σεβασμό προς τους καλλιτέχνες, σε αντίθεση με τους επιχειρηματίες των μεγάλων χώρων και τις εταιρείες τους που τους ξεζουμίζουν [6]. Στα μικρά θέατρα στεγάζονται όλες οι μικρές θεατρικές ομάδες και σε αυτά θα δει ο θεατής κάποιες παραστάσεις με πολιτικό λόγο και θέση, που αποκλείεται να δει στα "ιλουστρασιόν" μεγάλα κεντρικά θέατρα, που αναπαράγουν το φαντασιακό της κατανάλωσης και το τηλεοπτικό σταρ σίστεμ από τη μία, αλλά επιβάλλουν και πολύ χαμηλό μισθό στους ηθοποιούς από την άλλη. Πολλές ομάδες από αυτές που βρίσκουν στέγη στα μικρά θέατρα λειτουργούν ως κολεκτίβες, οριζόντια, χωρίς παραγωγούς-αφεντικά, εφαρμόζοντας ένα μοντέλο οικονομίας, που το σύστημα θέλει να απαγορεύσει και να ξεριζώσει από τα μυαλά των ανθρώπων σαν προοπτική [7]. Γενικά ο Καμίνης και αυτοί που τον βάζουν να κάνει αυτά που κάνει, θέλουν τους ανθρώπους μακριά από αυτούς τους χώρους, να μην ψυχαγωγούνται, να μην προβληματίζονται, να μην συναναστρέφονται άλλους ανθρώπους και να είναι στον καναπέ τους, μόνοι, μεσ' στην κατάθλιψη και να βλέπουν την αστική προπαγάνδα των δελτίων ειδήσεων.
Αν ο σκοπός της παιδείας είναι να παράξει ελεύθερα μυαλά με κριτική σκέψη, είναι αυτονόητο πως η καταστροφή της είναι απαραίτητη από την άρχουσα τάξη προκειμένου να συνεχίσει να διατηρεί τα κεκτημένα της. Γι' αυτόν τον λόγο βλέπουμε την απαξίωση της παιδείας αλλά και της κάθε μορφής δημιουργίας που μπορεί να κάνει μαζική παρέμβαση, όπως ο κινηματογράφος ή η τηλεόραση. Το θέατρο, λόγω ιδιαιτεροτήτων και σε μικρή κλίμακα, πάντα θα μπορεί να κάνει ένα είδος αντάρτικου... Ας το στηρίξουμε.

1. *Ανέκαθεν το θέατρο, αργότερα η επιθεώρηση (και σήμερα πια το physical theater ή το device theater ή η performance ή ακόμα και το stand up comedy, το κουκλοθέατρο, ο καραγκιόζης, όλα...) είχαν το χάρισμα να αφουγκράζονται το κοινό και να του μιλούν γι' αυτά που το προβληματίζουν στο "εδώ" και στο "τώρα". Αυτή η αμεσότητα πάνω στην επικοινωνία με τον θεατή είναι που το κάνουν αξεπέραστο. Άσχετα από τον τρόπο που χρησιμοποιείται πολλές φορές, που αντί να ανοίγει τα μυαλά του κοινού, τα κλείνει περισσότερο.*
2. *Άρθρον 2: «Απαγορεύεται η από σκηνής διδασκαλία θεατρικών έργων ων το περιεχόμενον, αι εικόνες και ο τρόπος της αποδόσεως εν γένει 1) προσβάλλουσι τα δημόσια ήθη ή οπωσδήποτε καθάπτονται της χριστιανικής θρησκείας και γενικώς τα οπωσδήποτε κρινόμενα ακατάλληλα ή επιβλαβή διά το κοινόν , 2) αποβλέπουσιν εις τον προπαγανδισμόν των κομμουνιστικών ή άλλων ανατρεπτικών ιδεών».*
3. *Οι μικροί χώροι πολιτισμού είχαν αύξηση στον κόσμο που τους επισκέφτηκε, άρα και στα κέρδη τους, πάνω από 30%. Αυτό δεν σημαίνει πως πάντα γίνονται οι καλύτερες δουλειές σε αυτούς τους χώρους, αλλά είναι χώροι ελεύθερης έκφρασης και πειραματισμού. Το κοινό τούς προτιμά για τις τιμές τους, γιατί νοιώθει πιο φιλικά εκεί και για τον προοδευτικό κόσμο που συχνάζει σε αυτούς τους χώρους.*
4. *Μέσα σε αυτά τα θέατρα που πάνε για κλείσιμο είναι και οι δυο σκηνές του Θεάτρου Τέχνης, το ιστορικό υπόγειο του Κουν στην Πεσμαζόγλου αλλά και το Θέατρο της Φρυνίχου που χάρισε η Μελίνα Μερκούρη στο Θέατρο Τέχνης για να κάνει επιτέλους τις παραστάσεις του ο Κουν σε θέατρο που δεν είναι υπόγειο. Καθώς και το θέατρο Μουσούρη.*
5. *Οι λόγοι που πάει να τα κλείσει δεν είναι λόγοι ασφαλείας, π.χ. έλλειψη πυρασφάλειας ή εξόδου κινδύνου κ.λπ. αλλά ανούσιοι λόγοι σε σχέση με τη διάταξη των καθισμάτων, το αν είναι βιδωμένα στο πάτωμα και τον αριθμό τους, η αφορμή δε, ήταν οι διαδοχικές καταγγελίες που έκανε το σωματείο ηλεκτρολόγων θεάτρου προς τον Δήμο, μάλλον επειδή αυτοί οι χώροι χρησιμοποιούν ηλεκτρολόγους εκτός του σωματείου τους.*
6. *Οι τελευταίες απεργίες των ηθοποιών έγιναν προκειμένου να αποτρέψουν αυτό ακριβώς, αλλά τα μεγάλα θέατρα μαζί με τα "μεγάλα" ονόματα των ηθοποιών, που έτσι και αλλιώς αμείβονται με κασέ και έχουν καλή σχέση με τους παραγωγούς "τα βρήκαν" και κάποιες απεργίες δεν είχαν 100% επιτυχία, έτσι δεν πέτυχαν στον αγώνα τους και ο βασικός μισθός του ηθοποιού έπεσε πολύ, κάποια επιδόματα που έπαιρναν κόπηκαν και σε πολλές περιπτώσεις οι πρόβες δεν πληρώνονται κανονικά ή και καθόλου.*
7. *Αν αυτοί οι χώροι κλείσουν, θα αναγκαστούν όλοι αυτοί οι άνθρωποι (που με αυτόν τον τρόπο βγάζουν ένα ελάχιστο εισόδημα, που φυσικά δεν τους επαρκεί για να ζουν) να βρεθούν στην ανεργία ή να ελπίζουν ότι θα είναι στους ελάχιστους και "τυχερούς" που θα παίξουν σε μια εμπορική παράσταση για έναν πολύ χαμηλό μισθό. Τουλάχιστον με αυτό τον τρόπο κάνουν αυτό που αγαπούν και βγάζουν ένα χαρτζιλίκι, γιατί περί αυτού πρόκειται...*

Οι Μεταφράσεις και η Πατριδογνωσία

(Εισήγηση στη Διημερίδα των Εκδ. Συναδέλφων, συντομευμένη, χωρίς πηγές)

του **Κρίτωνα Ηλιόπουλου**

Η εισήγηση αποτελεί σύνοψη μιας μελέτης για τον ρόλο της μετάφρασης στην εθνική συγκρότηση και στη διάπλαση εθνικής συλλογικής συνείδησης, από την περίοδο του λεγόμενου «νεοελληνικού διαφωτισμού» έως τη σημερινή λειτουργία της μετάφρασης στην ανάδειξη της σύγχρονης ταυτότητας των Ελλήνων και επίσης την πράξη του μεταφραστή ως Gatekeeper (πορτιέρη, θα λέγαμε) και ως «πρεσβευτή», στην επιλογή, την προβολή και τη γλωσσική καταγραφή του «ξένου» (Maria Tymozsco).

Στην καθημερινή δραστηριότητά του ο μεταφραστής είναι εκ των πραγμάτων «υποταγμένος» στο εθνικό συλλογικό φαντασιακό, είτε το επιδιώκει είτε όχι, υπερασπίζει και διαμορφώνει την κουλτούρα της γλώσσας προς την οποία μεταφράζει χωρίς αναγκαστικά να είναι «εθνικιστής» ή πατριώτης. Ταυτόχρονα είναι φορέας του «ξένου» και εκ των πραγμάτων υποχρεωμένος να παραβιάζει νόρμες της εθνικής κουλτούρας και να «προδίδει» τα πάτρια ως δραγουμάνος των εισβολέων (L. Venuti).

Μας απασχολεί η ιδιαίτερη ελληνική περίπτωση, της μετάφρασης προς και από τη δεύτερη «ιερή γλώσσα» του δυτικού κόσμου μετά την Εβραϊκή, και τη γλώσσα των αρχαίων «Ιερών Γραφών» της πολιτικής θρησκείας του διαφωτισμού και της εθνογένεσης.

Η ιστορία των ελληνικών μεταφράσεων είναι μια ιστορία εθνικισμού και πατριδογνωσίας που αντικατοπτρίζεται στο σημειολογικό περιεχόμενο και τις υποδηλώσεις της γλώσσας, στις δυσκολίες εννοιολογικής προσαρμογής που αντιμετωπίζουμε στη μετάφραση όρων στην κατά τα άλλα «πλουσιότερη και ωραιότερη γλώσσα του κόσμου» με την ανάγκη καταφυγής σε αρχαιοπρεπείς τύπους.

Πατριδογνωσία και όχι επιστήμη έχουμε από την εποχή των Οσποδάρων μέχρι τους σημερινούς φασίστες που πυρπολούν τα βιβλία με τη διαπίστωση ότι στη Σμύρνη το ’22 πέθαναν άνθρωποι και από το συνωστισμό (που αποκαλύφθηκε πρόσφατα ότι είναι μετάφραση από το Concise History του Clogg (αποκάλυψη του σε διαδικτυακό μπλογκ *http://xyzcontagion.wordpress.com/2013/03/03/richard-clogg-maria-repoysi/*, αλλά αυτό δεν θα έσωζε ούτε το μεταφραστή από το μένος των πατριωτών).

Όπως λέει η Γαλάτεια Καζαντζάκη για το περιοδικό «Διάπλασις των Παίδων» στο οποίο δημοσιεύτηκαν αρκετές μεταφράσεις για εθνικό στόχο: «ένα περιοδικό στην Ελλάδα κατ’ εξοχήν εθνικιστικό σκοπό οφείλει να έχη[...] – Βίκυ Πάτσιου, «Η Διάπλασις των Παίδων» με εκτενή αναφορά στην πατριωτική επιλογή και προσαρμογή των μεταφράσεων, Δον Κιχώτης κ.λπ.

Ιδιομορφίες του ελληνικού εθνικισμού

Συχνότερα ο εθνικισμός θεωρείται μία «ιδεολογία» μεταξύ πολλών άλλων ιδεολογιών και μάλιστα τις περισσότερες φορές είναι ιδεολογία «των άλλων». Εθνικιστές πάντα είναι οι «άλλοι», «εμείς» είμαστε απλώς «πατριώτες». Ο όρος εθνικιστής έχει αρνητική φόρτιση και μόνο οι ναζί διεκδικούν ως τιμητικό τον τίτλο του εθνικιστή.

Αλλά η ιστορία των τελευταίων δύο αιώνων μας επιβάλλει να δούμε τον εθνικισμό ως κάτι διαφορετικό από ιδεολογία. Ως βασικό συστατικό των κοινωνιών μας, την κοσμοθεωρητική βάση τους. Όπως τεκμηριώνει ο επινοητής του όρου *Κοινότοπος Εθνικισμός (Banal Nationalism), ο εθνικισμός είναι αυτό που «μας» υπενθυμίζει διαρκώς ότι «εμείς» ζούμε σε έθνη, είναι «η ταυτότητά μας που κυματίζει συνεχώς σαν σημαία». Δεν είναι η σημαία που κουνούν οι φανατισμένοι πολίτες με φλογερό ζήλο αλλά η σημαία που υπάρχει διαρκώς υψωμένη χωρίς κανένας να την προσέχει σε ένα δημόσιο κτίριο».(*Michael Billig, *Banal Nacionalism)*

Στην Ελλάδα ο κοινότοπος εθνικισμός έχει κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Είναι φυλετικός και μισαλλόδοξος, ορισμένοι θεωρητικοί επινόησαν τον όρο «ethnic nationalism» (εδώ η δυσκολία της μετάφρασης αποδεικνύει τη φυλετική σήμανση του όρου Έθνος/Nation στην ελληνική γλώσσα. Είναι «θρησκευτικός» και «πατρογονικός» εθνικισμός με τη γλώσσα ως κύριο άξονα (σε αντίθεση με τους αμερικάνικους π.χ. εθνικισμούς όπου η γλώσσα δεν έχει ιδιαίτερη σημασία ούτε οι πρόγονοι)

Εάν θέλουμε να βρούμε διεθνές ανάλογο, μάλλον ο ελληνικός εθνικισμός συγγενεύει πολύ με τον ισραηλινό, όπου εκτός από το ιερό παρελθόν και τους προγόνους, ισχυρό κοινό στοιχείο είναι το θρησκευτικό συναίσθημα γενικότερα καθώς και το φαινόμενο της αναβίωσης της νεκρής εβραϊκής γλώσσας των γραφών για να μετατραπεί

σε ομιλούμενη από μία πολύγλωσση κοινότητα ανθρώπων.

Η συντριπτική πλειονότητα των κειμένων του λεγόμενου Νεοελληνικού Διαφωτισμού είναι μεταφράσεις. Από τον «Πατριάρχη» Ευγένιο Βούλγαρη ως τους πιο ριζοσπαστικούς, το Μοισιόδακα ή τον Ρήγα, αλλά και τους φιλέλληνες που επίσης ήταν μεταφραστές και μετέφεραν το «ευρωπαϊκό» αναγεννησιακό φαντασιακό στη γλώσσα και στη συμπεριφορά. Ο κύριος όγκος είναι μεταφράσεις και διασκευές και μάλιστα περιορισμένων ειδών, από τα οποία απουσιάζει η λογοτεχνία σχεδόν εντελώς. Μία από τις ελάχιστες εξαιρέσεις είναι «οι ντελικάτοι εραστές» του Ρήγα, που όπως λέει ο σχολιαστής-επιμελητής της έκδοσης του '71 Σχολείον των ντελικάτων εραστών Εκδ. Ερμής 1971, επιμέλεια-εισαγωγή, Παναγιώτης Σ. Πίστας, «Οι μεταφραστικές του τέλος ελευθερίες... παραθέτοντας ελληνικές παροιμιακές φράσεις... Φαναριωτοποιούν τους εραστές του Παρισιού στις καθημερινές λεπτομέρειες της ζωής τους, στις καθημερινές εκφράσεις της ομιλίας τους και στις πληθωρικές εκδηλώσεις των αισθημάτων τους, αντλώντας... εκφραστικούς τρόπους και τύπους από τη φαναριώτικη ποίηση της εποχής, την οποία εξάλλου όπως θα δούμε, μερικές φορές ο Ρήγας τη χρησιμοποιεί και **αυτούσια**».

Θυμάμαι από την πατριδογνωσία της παιδικής μου ηλικίας τα ρητά που κολλούσαν στους τοίχους των σχολείων την 25η Μαρτίου. Ένα έγραφε «Όποιος ελεύθερα συλλογάται, συλλογάται καλά», Ρήγας Φεραίος. Μόνο τυχαία και πάρα πολλά χρόνια αργότερα έμαθα ότι αυτό το ρητό του Ρήγα ήταν απλώς μετάφραση φράσης του «γιατρού, ποιητή και ερευνητή Albrecht von Haller(1708-1777): Α.ΓΑΛΔΑΔΑΣ, ΤΟ ΒΗΜΑ 25/3/2007

Ο ευρωπαϊκός διαφωτισμός μεταφέρθηκε (μέσω των μεταφράσεων) στους χριστιανούς υπηκόους της Οθωμανικής αυτοκρατορίας δίχως το αντιθρησκευτικό του πνεύμα και με κουτσουρεμένο το ανθρωπιστικό και απελευθερωτικό περιεχόμενό του. Πλάστηκε μια ιδιόμορφη «πατρογονική», «παλιγγενεσιακή» και μισαλλόδοξη εκδοχή του διαφωτισμού. Ενώ αλλού εξεγείρονταν ενάντια στη θρησκευτική και πολιτική τυραννία εδώ ήταν εναντίον της «ΞΕΝΗΣ» τυραννίας. Μπροστά από τη λέξη Τυραννία προστίθονταν σχεδόν πάντα το επίθετο ξένη, «ξένη τυραννία», «ξένη δεσποτεία». Η αντίθεση ανάμεσα στο «εμείς και οι τύραννοι» μετατράπηκε στο εμείς και οι ξένοι. Η αυτοδιοικούμενη θρησκευτική κοινότητα μετατράπηκε σε εθνική και γλωσσική, χωρίς ρήξη.

Θα λέγαμε ότι «ο τόπος που γέννησε τη δημοκρατία» γέννησε και τον φυλετικό εθνικισμό του αποκλεισμού, την εθνοκάθαρση και τη γλωσσική κάθαρση.

Ας παραλείψουμε το πώς σχηματίζονται μεταφορές που εντοπίζουν την αρχή της σύγκρουσης Ελλάδας - Τουρκίας στον πόλεμο των Δαναών με τους Τρώες, που συγχέουν τη Ναζιστική Γερμανική Εισβολή με Πέρσες και Λεωνίδες.

Ένα λεξιλογικό παράδειγμα μόνο, το πώς ο φυλετικός «νεοελληνικός διαφωτισμός» μετάφρασε τον όρο CIVIL WAR. Με το CIVIL και τα παράγωγά του έχουμε πρόβλημα ακόμα καθότι η δική μας εθνογένεση δεν παρήγαγε ακριβώς πολίτες αλλά υπηκόους, πιστούς, χριστιανούς, ομογενείς. Ο Κοραής έπλασε τον όρο «πολιτισμός» για το civilzacion, civilization , δεν γνωρίζω όμως ποιος πρώτος χρησιμοποίησε τον όρο «εμφύλιος» για τον «πολιτικό» πόλεμο, με τη σαφή υποδήλωση της φυλής ως μετάφραση του έθνους. Αλλά και σήμερα οι Οθωμανοί γίνονται Τούρκοι και η Οθωμανική αυτοκρατορία Τουρκοκρατία, η Ισταμπούλ γίνεται Κωνσταντινούπολη, η Μακεδονία «Σκόπια».

Στις εισαγωγές και τις υποσημειώσεις του μεταφραστή «διορθώνονται» λάθη του συγγραφέα που δεν ανταποκρίνονται στην εθνική συνείδηση.

Λόγου χάρη, σε σύγχρονο βιβλίο όπου υπάρχει μια αναφορά στον *Βασιλιά των Ορέων* του Εντμόντ Αμπού του 1857 (εξαφανισμένο καθώς θεωρείται ανθελληνικό), η υποσημείωση γράφει:

«Το βιβλίο εμφανίζει την Ελλάδα ως χώρα ληστοκρατούμενη, τους ληστές να συναλλάσσονται με τις στρατιωτικές αρχές και πολλά άλλα αποκυήματα της γόνιμης φαντασίας του συγγραφέα [...]»

Αιώνες τώρα οι «Έλληνες είναι λαός που δεν ξέρει τη γλώσσα του» και οι καλές μεταφράσεις πρέπει να έχουν «καλά ελληνικά» που να αποδεικνύουν την αδιάσπαστη συνέχεια της Φυλής στην Τρισχιλιετή Ιστορία της.

«Γλωσσική Υποτέλεια»

"Είναι αλήθεια ότι στη διάρκεια της Ιστορίας μας έχουμε δεχτεί πολλές γλωσσικές επιδράσεις: τουρκικές, βενετσιάνικες, [...] Π.χ. μεγάλο μέρος της ναυτικής ορολογίας μας έχει την καταγωγή από τους Βενετσιάνους, γιατί από αυτούς μάθαμε τη ναυτική τέχνη της εποχής της ενετοκρατίας. Το ίδιο κι ένα μεγάλο μέρος λέξεων της καθημερινής ζωής που δανειστήκαμε από τους Τούρκους.

Οι Τούρκοι και οι Βενετσιάνοι όμως ήταν κατακτητές. Σήμερα υποτίθεται ότι είμαστε ελεύθεροι. Κι όμως η γλωσσική μας υποτέλεια είναι χειρότερη από κάθε άλλη φορά. Ας δούμε μερικά παραδείγματα στην τύχη: Λέμε: cool-αρε (κούλαρε) αντί να πούμε ηρέμησε...»

Αφού απαριθμεί διάφορα παρόμοια καταλήγει σε μιλιταριστικό ύφος: «Η ελληνική γλώσσα πάντως μοιάζει να μας τελειώνει σιγά σιγά... *Υπερβάλλω; Κινδυνολογώ; Μακάρι. ΥΓ.: Έτσι μου 'ρχεται να ουρλιάξω όπως κάποτε ο εκπαιδευτής μου στο στρατό: «"ΨΗΛΑ ΤΑ ΚΕΦΑΛΙΑ ΡΕ!"»*

Εντυπωσιάζει το πρώτο πρόσωπο πληθυντικού και η σχέση του συγγραφέα με τους Βενετσιάνους από τους οποίους «έμαθε» τη ναυτική τέχνη (θαλασσοπόρος ο κειμενογράφος), αλλά πιο εντυπωσιακή είναι η νοσταλγία του για τον εκπαιδευτή του στο στρατό, μια αποκαλυπτικά αυθόρμητη σύνδεση (υποσυνείδητη θα λέγαμε) του γλωσσικού εθνικισμού με το στρατιωτικό πολεμικό φρόνημα. ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ - 06/11

Ο ελληνικός θεσμικός εθνικισμός έχει διεθνή προσανατολισμό. Το συμβάν υπέπεσε στην αντίληψή μου όταν σε κάποια μακρινά σύνορα, μεταξύ Παραγουάης και Αργεντινής, ο συνοριακός υπάλληλος κοιτούσε πολλή ώρα το ολοκαίνουργιο διαβατήριό μου και στο τέλος με ρώτησε από ποια χώρα είναι. Αναρωτήθηκα γιατί δεν το βλέπει στο διαβατήριο. Τότε διαπίστωσα ότι η χώρα μου στα Ισπανικά δεν λέγεται πια «Γκρέσια» αλλά «Ρεπούμπλικα Ελένικα», και φυσικά, αυτήν την Ελένικα ο ισπανόφωνος υπάλληλος δεν την γνώριζε. (Μα τι αμόρφωτος και αστοιχείωτος, θα έλεγε κάποιος νεοέλληνας, όμως ας σκεφτούμε τι θα έλεγε ένας νεοέλληνας συνοριακός υπάλληλος αν η Βολιβία π.χ. μετονομαζόταν σε Δημοκρατία Πατσακούτικ για πατρογονικούς λόγους. (Υπάρχουν τέτοια γεγονότα, δεν είναι φανταστικό το παράδειγμα.)

Οι Ταγοί των Νεοελλήνων πάντα θεωρούσαν πως έχουν το δικαίωμα να αποφασίζουν για το σωστό και το λάθος στην τρισχιλιετή μας γλώσσα. Τώρα οι γλωσσικοί «αρμόδιοι» πρέπει να διορθώσουν και τη γλώσσα των άλλων, των Άγγλων, των Ισπανών...

Κύριοι, δεν είμαστε ΓΡΑΙΚΟΙ, ούτε ΡΩΜΙΟΙ, είμαστε ΈΛΛΗΝΕΣ. Σιγά σιγά όλοι θα μάθουν τη γλώσσα τους. Δεν είναι μόνο στα διαβατήρια. Όλο και συχνότερα μεταφράζουν το «Ελλάδα» ως «Hellas». Υπάρχουν πολλά παραδείγματα σε κείμενα οργανισμών, συνεδρίων. Αλλά τι θα έλεγαν οι νεοέλληνες αν τους επέβαλαν ξαφνικά να γράφουν «ΦΡΑΝΣ» ή ΦΡΑΓΚΙΑ αντί για Γαλλία, διότι οι Φραντσέζοι δεν γουστάρουν να έχουν σχέση με τους προγόνους τους Γάλλους; Φανταστείτε ότι ξαφνικά η Γαλλία εκδίδει καινούργια διαβατήρια και θέλει να μεταφράσει το République française στα νεοελληνικά. Πώς πρέπει να το γράψει για να είναι εθνικώς ορθό; Γαλλική Δημοκρατία ή Ρεπούμπλικα της Φραγκίας;

Μήπως με την ίδια λογική και άλλοι βάρβαροι λαοί δικαιούνται να απαιτήσουν να μεταφράζεται αλλιώς το όνομα της χώρας τους στα ελληνικά, και να γράφουμε ΜΠΡΙΤΑΝΙΑ, ΓΙΟΥΕΣΕΙ, τη ΝΕΔΕΡΛΑΝΔΗ, τη ΝΤΕΝΜΑΡΚΙΑ, τη ΝΤΟΥΤΣΛΑΝΤΙΑ κλπ;

Μήπως το Ελληνικό Ιερατείο Ονομάτων πρέπει να επαναφέρει την Κατάν, να κάνει τους Ιταλούς Ρωμαίους και τους και να πείσει τους «Εσπανιόλες» να αυτοαποκαλούνται ΙΣΠΑΝΟΙ (ή μήπως Hispanos και Republica Hispana);.

Άραγε η πολιτική χρήση της αρχαιότητας και της ιστορίας, όπως την εφαρμόζει συστηματικά το Ελληνικό Κράτος από την ίδρυσή του, δεν είναι η ίδια που εφάρμοσε συστηματικά ο ιταλικός φασισμός και ο γερμανικός ναζισμός;

Τι θα έλεγαν άραγε οι Αρμόδιοι του Γένους για τις μεταφραστικές επιλογές του Ευγένιου Βούλγαρι (Κέρκυρα 1716 Πετρούπολη 1806):

«Γραικοί από Γραικού τινός, ή Γραίκου, το παλαιόν ονομαζόμενοι, οι ύστερον Έλληνες από Έλληνος υιού του Δευκαλίωνος. Οι Λατίνοι άνωθεν, και τα έθνη άπαντα της Ευρώπης την σήμερον, δεν γνωρίζουσι το Γένος με άλλο όνομα. Ημείς δι' όλης της παρούσης μεταφράσεως το αυτό όνομα μεταχειριζόμεθα, αποφεύγοντες το μεν Έλληνες διά την έμφασιν της ειδωλοθρησκείας, το δε Ρωμαίοι προς αντιδιαστολήν των Ρωμάνων.» Κ.Θ. Δημαράς, Νεοελληνικός Διαφωτισμός. 1989. 84.

»

Μεταφραστές Κοσμοπολίτες

Τελικά οι μεταφραστές υποχρεωτικά θα είναι ή εθνικιστές ή εθνοπροδότες πρέσβεις των ξένων; Η ανθρωπότητα χρειάστηκε αιώνες για να εισάγει στα λεξικά της τον όρο Άθεος και Αθεΐα, τώρα μοιάζει άγνωστο πότε θα εμφανιστεί η λέξη Αεθνία και Άεθνος. Προς το παρόν, κάθε συνείδηση και κάθε μετάφραση προσδιορίζεται με βάση κάποιο έθνος. Ακόμα και ο διεθνισμός υπονοεί και προϋποθέτει τα έθνη. Είναι παραπλανητικό ότι η διεθνοποίηση έρχεται σε αντίθεση με την εθνική συνείδηση και τις εθνικές κουλτούρες. Ο όρος *Universality* σήμερα φθείρεται μέσα στην ολιγαρχική παγκοσμιοποίηση των διεθνών σχέσεων που είναι σχέσεις εθνικών παραγόντων.

Αρκετοί μεταφραστές σήμερα θα ήθελαν να είναι «κοσμοπολίτες» με την έννοια που έδωσε στον όρο ο Καντ, πολύ πριν από το περιοδικό *Κοσμοπόλιταν* και προτού οι σταλινικοί Γάλλοι αριστεροί με θεωρητικό τον Georges Cogniot, (Μισέλ Λεβί) τσαλαπατήσουν τον Κάρολο Μαρξ με την επινόηση του όρου «Αστικός Κοσμοπολιτισμός» για να πολεμήσουν το πείραμα της Γιουγκοσλαβίας του Τίτο.

Ίσως στο μεταφραστή να ταιριάζει καλύτερα η νομαδική ελευθερία που προσφέρει η ιδιότητα που κοσμοπολίτη, του πολίτη του κόσμου, παρά η στατική και συντηρητική ταύτιση με μία κουλτούρα ή έστω με δύο.

Τελειώνοντας, και μιας και ανέφερα το Μαρξ και τις ταλαιπωρίες του, ας δούμε πώς παρεισέφρησε ο ελληνικός εθνικισμός ή πατριωτισμός σε μία μετάφραση ενός μαρξιστικού κειμένου, αδιάφορο αν έγινε σκόπιμα ή όχι. Είναι της δεκαετίας του '70, σε μια περίοδο που ήταν πάλι στην επικαιρότητα, λόγω άλλης κρίσης, η συζήτηση περί «εθνικής προστασίας» από τους ξένους ιμπεριαλιστές. Κάτι ανάλογο με τη συζήτηση του «μέσα ή έξω από την Ε.Ε.» του σήμερα, ήταν την εποχή του Μαρξ η συζήτηση περί εθνικού προστατευτισμού και ελεύθερου εμπορίου μεταξύ κρατών. Σε μια ομιλία που συμπεριλαμβάνεται ως παράρτημα στη *«Φιλοσοφία της Αθλιότητας»*, ο Μαρξ καταλήγει:

Προσέξτε τη διαφορά μεταξύ των κειμένων:

Πιθανότατα πρόκειται για παράλειψη εκ παραδρομής, παραμένει όμως ως συμβολισμός που αποκαλύπτει τη συνείδηση του μεταφραστή.

Αγγλικά:

«But, in general, the protective system of our day is conservative, while the free trade system is destructive. It breaks up old nationalities and pushes the antagonism of the proletariat and the bourgeoisie to the extreme point. In a word, the free trade system hastens the social revolution. It is in this revolutionary sense alone, gentlemen, that I vote in favor of free trade.»

«Αλλά γενικά στις μέρες μας, το σύστημα της ελευθερίας του εμπορίου είναι καταστροφικό. Διαλύει τις παλιές εθνικότητες και σπρώχνει στο έπακρο τον ανταγωνισμό ανάμεσα στην αστική τάξη και το προλεταριάτο. Με μια λέξη το σύστημα της εμπορικής ελευθερίας επιταχύνει την κοινωνική επανάσταση. Μονάχα με τούτη την επαναστατική έννοια, κύριοι, ψηφίζω υπέρ της ελευθερίας του εμπορίου.» Νέοι στόχοι, μετάφραση Γεωργίας Δεληγιάννη-Αναστασιάδη.

Η μηχανή του Χρόνου

Ήταν εχθές που συναντηθήκαμε

με τα παιδικά μου χρόνια.

Και τρόμαξα.

Ήταν όπως την άφησα.

Σκίαχτηκα.

Καθόμουν σ' ένα παγκάκι

εκεί ψηλά...

...και έβλεπα την ίδια παιδική χαρά

που έπαιζα μικρός.

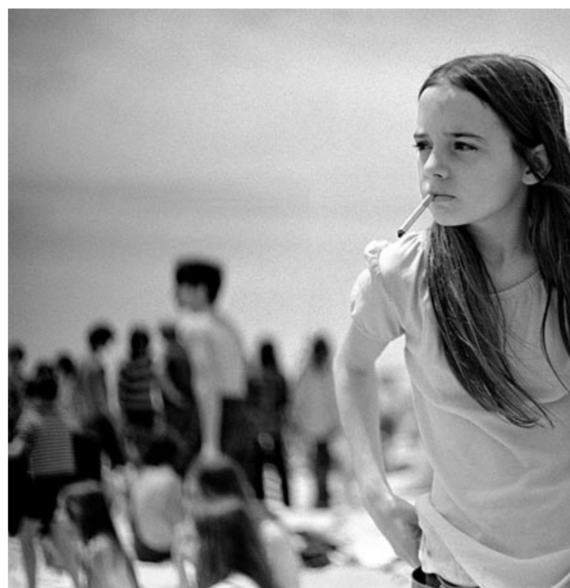
Και ήταν όπως την άφησα.

Τρομοκρατήθηκα.

Και μετά ενατένιζα ψηλά.

Γαμώ.

Ηλίας Σ. Μπάλιος

B-FEST

4ο ΑΝΤΙΕΞΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΒΑΒΥΛΩΝΙΑΣ

24 ΜΑΪΟΥ - 26 ΜΑΪΟΥ

Πανεπιστημιούπολη, Ζωγράφου, είσοδος Ούλωφ Πάλμε

Naomi Klein

Sky Croeser

Michael Hardt

Clifton Nicholas

MAY 2013

reboot

απο τον homo sacer στο αυτεξούσιο άτομο

Παρασκευή 24 ΜΑΪΟΥ

Χακεύοντας το Μέλλον

· **19:00. Το Παγκόσμιο Κίνημα για τα Ψηφιακά Δικαιώματα & οι Προοπτικές του.** Ομιλητής: **Sky Croeser (University of Western Australia).** Διοργάνωση: **Δίκτυο για την Ψηφιακή Απελευθέρωση**

Antinazi Δράσεις

·**21:00.** Εκδήλωση – συζήτηση με αντιφασιστικές συλλογικότητες από τη Γερμανία και τη Ρωσία. Θα μιλήσουν οι:
Bender (Antifa M Gottingen, AAB και TOP Berlin),
Jo (Jugendantifa Kreuzberg και TOP Berlin),
John και Hamid (Antifa AK Cologne)
Ρώσοι αντιφασίστες από Antifa Μόσχας και Αυτόνομη Δράση Μόσχας.

Σάββατο 25 ΜΑΪΟΥ

19:00. Workshop: Η κρίση & τα κοινά (commons) με **Michael Hardt** (μέσω skype) και **Α. Κιουπκιολή** (λέκτορας ΑΠΘ).

Δομές - Δράσεις ενάντια στον καπιταλισμό: Η προοπτική της αυτοδιαχείρισης

·**20:00.** Εκδήλωση με την συγγραφέα **Naomi Klein,** από τη **ΒΙΟΜΕ** τον πρόεδρο του σωματείου εργαζομένων **Μάκη Αναγνώστου** & τον **Κ. Χαριτάκη** (εφημ. Δράση).

Κυριακή 26 ΜΑΪΟΥ

Τοπικές Αντιστάσεις και δημόσια αγαθά: NoTav και εξόρυξη Χρύσου

·**19:00.** Εκδήλωση με άτομα από την ιταλική συλλογικότητα **Autonomia Contropotere σχετικά με το κίνημα NoTav ενάντια στους σιδηροδρόμους υψηλής ταχύτητας στην κοιλάδα Susa στην Β. Ιταλία.** Ομιλητής: **Gianluca Pittavino** από: **Commitato di Lotta Popolare NoTAV-Infoaut.**

·**21:00.** Εκδήλωση με κατοίκους και άτομα από συλλογικότητες από την Βουλγαρία, Ρουμανία, Καναδά και Ελλάδα σχετικά με τον αγώνα ενάντια στα μεταλλεία χρυσού. Θα μιλήσουν: **Ramona Duminicioiu (Ρουμανία) από το Save Rosia Montana Campaign, Marija Damjanova (Βουλγαρία) κάτοικος από την επιτροπή του Krumovgrad, Assen Velev (Βουλγαρία) κάτοικος από την επιτροπή Dikanite, Dragomira (Βουλγαρία) από το Za Zemiata (FoE Bulgaria), Clifton Nicholas** ακτιβιστής απο την φυλή **Mohawk του Kanehsatake/Oka στον Καναδά, Κεφαλάς Τάσος (Επιτροπή αλληλεγγύης στην Χαλκιδική - ΑΤΤΙΚΗΣ) και αντιπροσωπεία κατοίκων από την Ιερισσό της Χαλκιδικής.**

ΟΜΙΛΙΕΣ | ΜΟΥΣΙΚΗ | ΘΕΑΤΡΟ | ΣΙΝΕΜΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ | www.bfest.gr | www.babylonia.gr

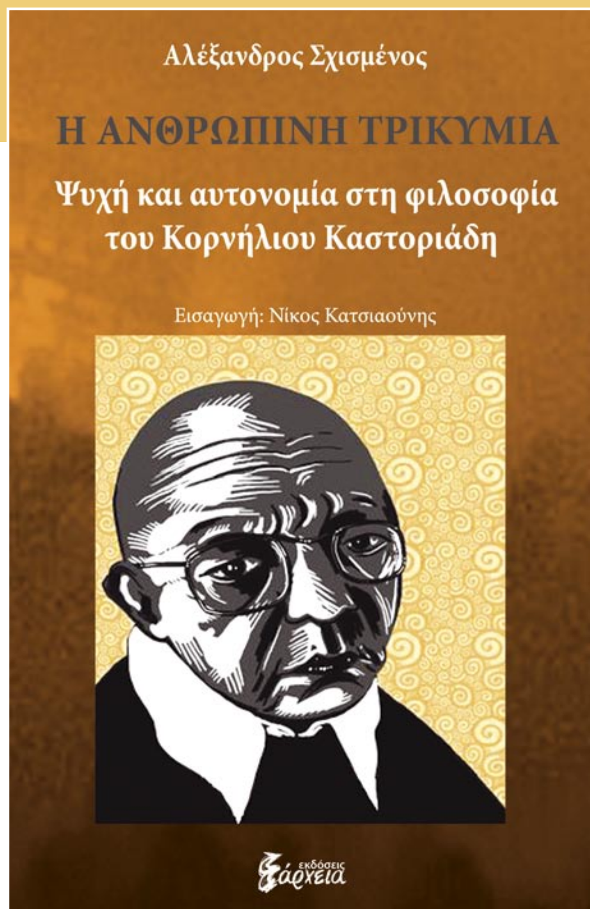
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΞΑΡΧΕΙΑ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΤΟ ΔΟΚΙΜΙΟ

Η ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΤΡΙΚΥΜΙΑ: Ψυχή και αυτονομία στη φιλοσοφία του Κ. Καστοριάδη

του Αλέξανδρου Σχισμένου

Οι θέσεις του Καστοριάδη αναφορικά με το ζήτημα της αυτονομίας, μέσα από τη διαπραγμάτευση των εννοιών της ψυχής και του ατόμου, αναδεικνύουν την άρρηκτη σύνδεση της οντολογίας και της φιλοσοφικής ανθρωπολογίας της δημιουργίας με το πολιτικό πρόταγμα της κοινωνικής απελευθέρωσης.
Το μάγμα της ανθρώπινης ψυχής, όπου τα ορθολογικά στοιχεία διατηρούνται μόνο "σαν επιπλέοντα συντρίμμια ναυαγίου σε τρικυμιώδη θάλασσα", επιλέγεται ως αφετηρία, καθώς η ατομικότητα αποτελεί το πραγματικό πολιτικό διακύβευμα της εποχής του θρυμματισμού των ταυτοτήτων και του άγριου ατομικισμού. Ο Καστοριάδης υπενθυμίζει διαρκώς πως το πρόταγμα μιας αυτόνομης κοινωνίας προϋποθέτει αυτόνομα άτομα, κι αυτά με τη σειρά τους ένα νόημα της αυτονομίας, όπου η ελευθερία μπορεί να βρει την κοινωνική της πραγμάτωση, πέραν της μεταφυσικής και της θεολογίας.
Η έκδοση περιλαμβάνει εισαγωγή του Ν. Κατσιαούνη.

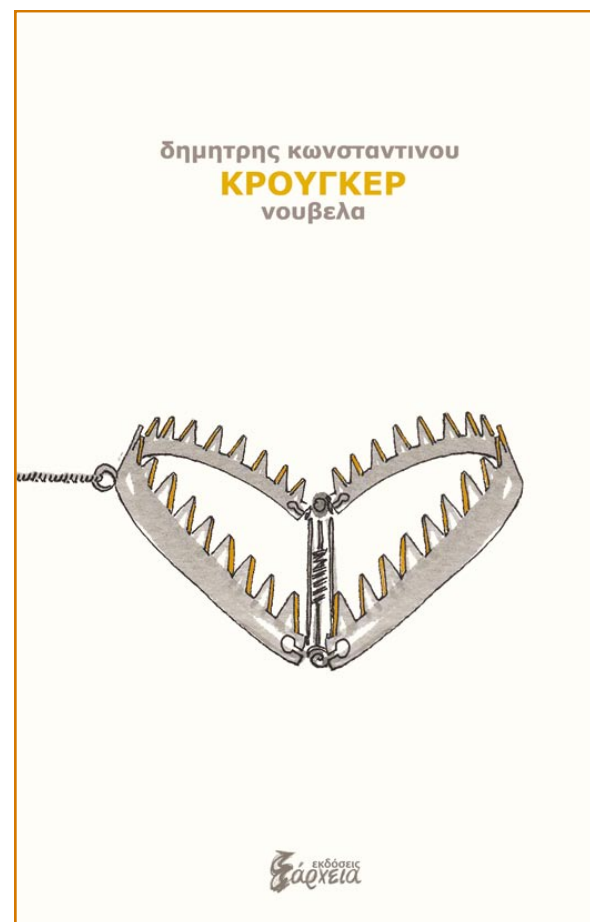
ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ Η ΝΟΥΒΕΛΑ

ΚΡΟΥΓΚΕΡ

του δημήτρη κωνσταντίνου

Ένα κούφιο πατρικό σπίτι με δηλητηριώδες τζάκι, ένα καπνισμένο υπόγειο κι ένα διατηρητέο ψηλά στην οδό Θεμιστοκλέους. Ένα ποτάμι με ανυποψίαστες μπράνες και ιδιοφυείς κουράδες μέσα του, μπίλιες λερωμένες με ούρα, σελίδες μαγαρισμένες με λέξεις κι ένας καθρέφτης που αντανακλά το χαμόγελο του ηλίθιου. Τύραννοι γονείς, εκμεταλλευτές επαναστάτες κι εγωιστές ποιητές, ώριμες μάγισσες νεανικών λαγόνων, νευρικές λολίτες και κυρίως η πόρνη με το τατουάζ πεταλούδας. Θεός, ελευθερία, αυτονομία, ατομικισμός και λογοτεχνία, ψυχαναγκαστικές αποστολές και ματαιοδοξίες, παρθενικοί έρωτες με τρομοκρατημένα και ανικανοποίητα πρόσωπα.

Μακριά από τα εγκόσμια και υπό τους ήχους της τζαζ, ο Κρούγκερ εξομολογείται στον εαυτό του τις ιδεολογικές και σεξουαλικές εμμονές του, και ματαιοπονεί να παγιδεύσει στο δόκανο των λέξεων το άπειρο που χάσκει στην ψυχή του. Μυθοπλασία σε έκδοση τσέπης.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΞΑΡΧΕΙΑ - Απρίλιος 2013
Τ.Θ. 70616
Τ.Κ. 16607
Τηλ. 6955493432
www.exarchiapress.gr
exarchiapress@gmail.com
facebook.com/ekdoseis.exarchia